

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

İÇİNDEKİLER

TÖVBE İLE İLGİLİ AYETLER 2

TÖVBE İLE İLGİLİ HADİSLER 4

TÖVBE İLE İLGİLİ MENKİBELER 6

AMEL-İ SALİH İŞLEMENİN EHEMMİYETİ 8

SEHER VAKİTLERİNDE KULLUK 10

GENÇLERİN ÖRNEK İBADETLERİ VE DİN UĞRUNDAKİ FEDAKÂRLIKLARI 11

KAFİRLERİN AZABININ EBEDİ OLUŞU VE AF OLUNMAMALARI 13

ALLAH'İ ZİKİR HAKKINDA AYETLER 14

GİZLİ (HAFÎ) ZİKRİN ÜSTÜNLÜĞÜ 15

NAKŞİBENDÎ YOLUNUN YÜCELİĞİ 16

VESİLE EDİNMEK 22

ALLAH'IN İSİM VE SIFATLARIYLA YA DA KUR'AN AYETLERİYLE TEVESSÜL 23

AMELLERİ VESİLE EDİNMEK 24

PEYGAMBER VEYA ONUN VARİSLERİYLE BERABER OLMAK, ONLARIN İZİNDEN GİTMEK
HAKKINDA AYETLER 33

EHL-İ BEYT'İ, ASHAB-I KİRAMI VE SALİHLERİ SEVMEK, 35

ONLARDAN AYRILMAMAK HAKKINDA HADİS-İ ŞERİFLER 35

RABİTA 39

CEZBE İLE İLGİLİ AYET, HADİS ve KISSALAR 42

MÜRŞİD-İ KÂMİLİN VASIFLARI, GÖREV VE YETKİLERİ 49

MÜRŞİDİ ZİYARET EDEBİ 53

MÜRŞİDE SAYGI VE ONDAN TEBERRÜKLENME 54

TÖVBE İLE İLGİLİ AYETLER

إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

«Ancak tövbe ve iman edip ve amel-i salih işleyenler başkadır; Allah onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah çok bağışlayıcıdır, engin merhamet sahibidir.»¹

وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللَّهِ مَتَابًا

«Kim tövbe edip iyi davranış gösterirse, şüphesiz o, tövbesi kabul edilmiş olarak Allah'a döner.»²

....وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

«Kim de tövbe etmezse işte onlar zalimlerin ta kendileridir.»³

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ حَمِيمًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

«De ki: Ey nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin! Çünkü Allah bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, çok bağışlayan, çok esirgeyendir.»⁴

وَأَنِيبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ

«Size azap gelip çatmadan önce Rabbinize dönün, O'na teslim olun, sonra size yardım edilmez.»⁵

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَصُوحًا عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَنْ يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُم جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يَوْمَ لَا يُخْزَىٰ اللَّهُ النَّبِيَّ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ

«Ey iman edenler! Samimi bir tövbe ile Allah'a dönün. Umulur ki Rabbiniz sizin kötülüklerinizi örter. Peygamberi ve Onunla birlikte iman edenleri utandırmayacağı günde Allah sizi, içlerinden ırmaklar akan cennetlere sokar.»⁶

إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ فَأُولَئِكَ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٥١﴾ وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ حَتَّىٰ إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ إِنِّي تُبْتُ الْفَنَ وَلَا الَّذِينَ يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارًا أُولَئِكَ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا

«Allah'ın kabul edeceği tövbe, ancak bilmeden kötülük edip de sonra tez elden tövbe edenlerin tövbesidir; işte Allah bunların tövbesini kabul eder; Allah her şeyi bilendir. Hikmet sahibidir. Yoksa kötülükleri yapıp yapıp da içlerinden birine ölüm gelip çatınca “Ben şimdi tövbe ettim” diyenler ile kâfir olarak ölenler için (kabul edilecek) tövbe yoktur. Onlar için acı bir azap hazırlamışızdır.»⁷

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا

¹ Furkan: 70

² Furkan: 71

³ Hucurat: 11

⁴ Zümer: 53

⁵ Zümer: 54

⁶ Tahrim: 8

⁷ Nisa: 17-18

«Biz her peygamberi -Allah'ın izniyle- ancak kendisine itaat edilmesi için gönderdik. Eğer onlar kendilerine zulmettikleri zaman sana gelseler de Allah'tan bağışlanmayı dileseler, Resûl de onlar için istiğfar etseydi Allah'ı ziyadesiyle affedici, esirgeyici bulurlardı.»⁸

وَاللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَنْ تَمِيلُوا مَيْلًا عَظِيمًا

«Allah sizin tövbenizi kabul etmek ister; şehvetlerine tabi olanlar ise büsbütün yoldan çıkmanızı ister.»⁹

يَا قَوْمَنَا أَجِيبُوا دُعَاءَ اللَّهِ وَعَآمِنَا بِهِ يُغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُجِرْكُمْ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ

«Ey kavmimiz! Allah'ın davetçisine uyun. Ona iman edin ki Allah da sizin bir kısım günahlarınızı bağışlasın ve sizi acı bir azaptan korusun.»¹⁰

أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَهُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

«Hâla Allah'a tövbe edip O'ndan bağışlanmayı dilemeyecekler mi? Allah çok bağışlayıcı, çok esirgeyicidir.»¹¹

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَى أَنْ لَا يُشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِفْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِيَنَّكَ فِي مَعْرُوفٍ فَبَايِعْهُنَّ وَاسْتَغْفِرْ لَهُنَّ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

«Ey Peygamber! İnanmış kadınlar, Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamak, harsızlık yapmamak, zina etmemek, çocuklarını öldürmemek, elleriyle ayakları arasında bir iftira uydurup getirmemek, iyi işi işlemekte sana karşı gelmemek hususunda sana biat etmeye geldikleri zaman, biatlerini kabul et ve onlar için Allah'tan mağfiret dile. Şüphesiz Allah, çok bağışlayandır, çok esirgeyendir.»¹²

وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرِ اللَّهُ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَى مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ

«Yine onlar ki, bir kötülük yaptıklarında ve yahut nefislerine zulmettiklerinde Allah'ı hatırlayıp günahlarından dolayı hemen tövbe-istiğfar ederler. Zaten günahları Allah'tan başka kim bağışlayabilir ki! Bir de onlar, işledikleri kötülüklerde, bile bile ısrar etmezler.»¹³

وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ

«O, kulların tövbesini kabul eden, kötülükleri bağışlayan ve yaptıklarınızı bilendir.»¹⁴

نَبِيُّ عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ وَأَنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ

“(Resulüm) Kullarıma, benim çok bağışlayıcı ve pek esirgeyici olduğumu haber ver. Benim azabımın elem verici bir azap olduğunu da bildir.»¹⁵

Ayrıca bunlardan başka tövbe ile ilgili ayetler pek çoktur. İlgilenenlere kolaylık olsun diye onların da hangi sure ve ayetler olduğunu liste halinde aşağıda çıkarmış bulunmaktayız:

Bakara: 37-54-128-160-187-199-222, Al-i İmran: 89, Nisa: 16-17-18-26-27-92-106-110-129-146, Maide: 39-71-74 En'am: 54, A'raf: 153-161, Enfal: 33, Tövbe: 3,5,11,74,104,112, Hud: 3-52-90, Nahl: 119, İsrâ: 25, Kehf: 55, Meryem: 60, Taha: 82, Nur: 5-10-31, Neml: 46, Kasas: 16-67, Ahzab: 24, Zümer: 53-54, Mü'min: 3-55, Şura: 25, Ahkaf: 32, Hucurat: 12, Necm: 32, Nuh: 10, Müzzemmil: 20, Buruc: 10-14, Nasr: 3.

⁸ Nisa: 64

⁹ Nisa: 27

¹⁰ Ahkaf: 31

¹¹ Maide: 74

¹² Mümtehine: 12

¹³ Al-i İmran: 135

¹⁴ Şura: 25

¹⁵ Hicr: 49-50

TÖVBE İLE İLGİLİ HADİSLER

Ebu Said el-Hudrî'den rivayetle Nebi (s.a.v); “Beni İsrail içinde bir kimse vardı. O, doksan dokuz insan öldürmüştü. Sonra, bu adam evinden çıkıp (o zamanın büyük alimlerine bu cinayetlerin tövbe ile afvı imkanını) sormağa başlamıştı. (İptida) bir rahibe varıp sordu. Ve: “Acaba benim için tövbe (den nasip) var mıdır?” dedi. Rahip: “Hayır yoktur” diye cevap verdi. (Bu menfi cevap üzerine) katil, rahibi de öldürdü. Sonra bu adam yine sormağa başladı. Bir kişi ona: “Sen filan köye (Nusrat köyüne) ve (oradaki) filan mabede git! (Orada birtakım insanlar Allah’a ibadet ederler. Sen de onlarla beraber Allah’a ibadet ve günahlarından tövbe et, bir daha da memleketine dönüp gitme. Çünkü orası kötü bir mıntıkadır.” dedi. O da (Nusrat köyüne yönelip gitti. Nihayet yolun tam yarısına vardığında) ölüm erişti. Tövbekâr olmak için gittiği köye doğru göğsü ile yönelerek öldü. Şimdi rahmet melekleriyle azap melekleri münakaşaya başladılar. (Rahmet melekleri: “Bu adam tövbe ederek ve kalbiyle Allah’a yönelerek bize doğru geldi.” diyorlardı. Azap melekleri de: “Bu adam asla hiçbir hayır işlememiştir.” diyorlardı. Bu sırada insan suretinde bir melek geldi. Her iki taraf bu meleş aralarında hakem yaptılar. O melek: “Şimdi siz buradan itibaren geldiği köy ile gideceği köyün mesafelerini ölçüp birbirine kıyaslayınız! Bunun öldüğü bu yer, iki köyden hangisine yakın ise ölü o köye ait olur.” dedi. Bunun üzerine Allah-u Teala tövbe için gideceği köye: “biraz yaklaşı!” diye, ölünün kendi köyüne de: “biraz uzaklaş” diye vahyetti. Rahmet ve azap meleklerine de: “haydi şimdi her iki tarafı ölçerek ikisi arasındaki mesafeyi karşılaştırınız.!” diye emretti. Vefat eden şahıs tövbe köyüne bir karış daha yakın bulundu. Ve bundan dolayı mağfiret olundu.” diye buyurmuştur.¹⁶

التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ

“Günahı tövbe eden sanki hiç günah işlememiş gibidir.”¹⁷

Ebu Hureyre (r.a) Peygamber (s.a.v) den: “Vallahi muhakkak ben Allah’a günde yetmiş defadan fazla istiğfar ve tövbe ederim.” işittiğini buyurmuştur. ¹⁸

Eğarri’l-Müzenî (r.a)’den rivayetle Resul-i Ekrem (s.a.v) şöyle buyurmuştur: “Benim kalbime muhakkak bazı kere hicap arız olur da, bundan dolayı ben, günde yüz defa Allah’tan istiğfar dilerim.”¹⁹

اللَّهُ أَفْرَحُ بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ مِنْ أَحَدِكُمْ سَقَطَ عَلَى بَعِيرِهِ وَقَدْ أَضَلَّهُ فِي أَرْضٍ فَلَاةٍ

“Kulunun tövbesinden dolayı Allahu Teala’nın sevinci, sizden birinizin ıssız çölde devesini kaybedip de tekrar bulduğundaki sevincinden daha fazladır.”²⁰

Abdullah ibn Mes’ud (r.a) “Mü’min kişi günahlarını şöyle görür: Sanki o mü’min bir dağın eteğinde oturuyor ve dağın üzerine çökmesinden korkuyor. Facir kişi de günahlarını, burnunun üstüne konan bir sinek gibi sanır.” Derken elini burnunun üstüne koyuyor ve şu hadisi Peygamberimiz-den naklediyor. “Allah kulun tövbesinden şu kişinin ferahından daha çok ferahlanır ki, (seferde olan) bu kişi, yanında devesi, üstünde suyu, azığı olduğu halde varıp sahrada korkunç bir yere immiş, başını yere koyarak hafif bir uyku uyumuştur. Uyanınca devesinin başını alıp gittiğini anladı. (Adamcağız devesinin aramağa çıktı). Hararet, susuzluk yahut Allah’ın dilediği ızdırab adamcağızın üzerinde şiddetle tesirini icra edince (kendi kendisine) eski yerime olsun döneyim, diye dönüp geldi. Az bir uyku kestirip sonra başını kaldırıncaya devesini yanında buldu.”²¹

¹⁶ Sahih-i Buhari H. No: 1415

¹⁷ İbni Mace İbn-i Mes’ud’dan (İhya: c. 4, s.28)

¹⁸ Sahih-i Buhari (Müslim) H.No: 2142

¹⁹ Riyazus Salihin: c.3/1901

²⁰ Buhari Daavat: 4, Müslim, Tövbe: 1

²¹ Sahih-i Buhari, Hadis No: 2143

Müslim'in rivayetinde şöyle bir ziyade de vardır: "Sonra adam sevincinin şiddetinden şaşırarak şöyle dedi: "Ey Allah'ım, sen benim kulumsun, ben de senin Rabbinim."²²

"Aziz ve Çelil olan Allah, gece günah işleyene sabaha kadar, gündüz günah işleyene de, tövbe etmesi için akşama kadar elini uzatır, ta güneş batıdan doğuncaya kadar bu böyle devam eder"²³

İbn Abbas (r.a), bu konuda demiştir ki: "Kim, Allah'ın farzlarından birisini terk ederek veya ihmal ederek zayi ederse, Allah'ın korumasından çıkmış olur. Kul nasuh bir tövbe edince, kötülükleri temizlenir ve cennete girmeye hak kazanır."²⁴

كُلُّ بَنِي آدَمَ خَطَّاءٌ وَخَيْرُ الْخَطَّائِينَ التَّوَّابُونَ

H. Enes (r.a) anlatıyor: "Ademoğlunun hepsi hata işler. Hata edenlerin en hayırlısı ise tövbe edenlerdir."²⁵

Bir hadis-i şerifte şeytanın Cenabı Hakka şöyle dediği bildirilmiştir. "Senin izzetine and olsun ki ruhları cesetlerinde olduğu müddetçe kullarına, iğva vermekten geri durmayacağım" dedi. (Yüce Allah da) dedi ki: "İzzet ve celalim hakkı için onlar istiğfar ettikleri sürece ben de onları bağışlayacağım."²⁶

Hadis-i şerifte şöyle buyrulmuştur: "Mü'minin işlediği her günah kalbinde siyah bir nokta meydana getirir. Tövbe edip kötülükten, sıyrılarak af dileyince o siyah nokta kalbinden silinir. Eğer günaha devam ederse siyah nokta çoğalıp kalbini kaplar."²⁷

"Kim çokça istiğfar ederse, Allah-u Azimü's-şan onun için her üzüntüden kurtuluş yolu, her darlıktan çıkış imkanı ihsan ettiği gibi, onun ummadığı yerden de rızık ihsan eder."²⁸

Şaddad İbni Evs (r.a.) dan rivayete göre Nebi (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Seyyid'ul istiğfar (istiğfarın ulusu) kulun şu şekilde mağfiret dilemesidir."

اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ ، أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأُكْبِرُكَ بِذَنْبِي ، فَاعْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ

"Allahım! Sen Rabbimsin. Senden başka ilah yoktur. Beni sen yarattın. Ben senin kulunum ve gücüm yettiği kadar ahdin ve va'din üzerindeyim. Yaptığım kusurların şerrinden sana sığınırım. Üzerim-deki nimetlerini itiraf ederim. Günahımı da itiraf ederim. Beni affet; çünkü günahları ancak sen af edersin." Kim tam itikad ederek bunu gündüz okur da, geceye varmadan ölürse o cennet ehliendir. Ve kim, tam itikad ederek bunu gece söyler de gündüze yetişmeden ölürse o cennet ehliendir."²⁹

Başka bir hadisi şerifte "Kalpler de bakır gibi paslanır, onların cilası istiğfardır."³⁰

Beyhaki'nin bir başka rivayetinde: Size hastalıklarınızı ve ilacınızı söyleyeyim mi? İyi biliniz ki sizin hastalığınız günahlar, ilacınız da istiğfardır.³¹

²² Müslim 3, 2744

²³ Müslim, Tövbe 32, 2760

²⁴ Kut'ul-Kulub, 1, 181

²⁵ Tirmizi, Kıyamet, 50 (2501) – İbni Mace, Zühd 30 (4251)

²⁶ Ahmed, Hakim

²⁷ Tirmizi, Nesa-i İbn-i Mace – Safvetüt Tefasir c.7 s.248 (dipnotta) Bütün sünen kitapları riayet etmişlerdir.

²⁸ Ebu Davud, Nesa-i İbn-i Mace

²⁹ Buhari

³⁰ Beyhaki

³¹ a .g.e.

TÖVBE İLE İLGİLİ MENKİBELER

Ebu Hureyre (r.a.) anlatıyor: “Bir gece yatsı namazını Allah Resulü ile birlikte kıldıktan sonra çıktım. Yürürken önüme bir kadın çıktı. Ey Ebu Hureyre ben bir günah işledim. Acaba tövbem kabul olur mu? diye sordu. İşlediğin günah nedir? diye sordum. Kadın, zina yaptım ve zinadan peydahladığım çocuğu da öldürdüm cevabını verdi. Kadına mahvoldun ve cana kıydın, yemin ederim ki senin yapacağın tövbe kabul edilmez karşılığını verdim. Ben böyle der demez kadın bayılarak yere düştü. Yoluma devam ettim. Yürürken içimden Allah Resulü henüz aramızda iken ben fetva veriyorum, bu doğru değil dedim. Bu düşünce ile geriye döndüm. Peygamberimize vardım. Karşılaştığım olayı ona anlattım. Bana dedi ki: “Mahvoldun ve kadını da mahvettin. Şu ayetler nerede, senin tutumun nerede? Ulu Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

“Ve onlar Allah ile beraber başka bir ilaha yalvarmazlar. Allah’ın haram ettiği canı haksız yere öldürmezler ve zina etmezler. Kim bunları yaparsa cezasını bulur. Kıyamet günü azabı kat kat artırılır. Ve o azabın içinde alçaltılmış olarak devamlı kalır. Yalnız tövbe ederek salih ameller işleyenler müstesna. Allah onların kötülüklerini iyiliklere değiştirir. Allah çok bağışlayıcı ve çok merhametlidir.”³²

Peygamberimizin yanından hemen çıktım “az önce benden fetva isteyen kadının yanına beni götürcek kimse var mı?” diye seslendim. Çocuklar Ebu Hureyre delirmiş diye bağırıyorlar. Sonunda kadının yanına vararak, Peygamberimizin verdiği fetvayı ona bildirdim. Kadın sevincinden coşarak nara attı ve: “Bir bahçem var, onu Allah ve Resulü uğruna sadaka vereceğim.” dedi.³³

Rivayete göre İsrailoğullarından bir genç, yirmi sene Allah’a ibadet etti. Yirmi sene de isyan etti. Bilahare aynaya baktı ve sakalının ağardığını gördü ve üzüldü. Bunun üzerine: “Allah’ım, yirmi sene sana ibadet ettim. Yirmi sene de isyan ettim. Sana dönsem beni kabul eder misin?” dedi. O sırada gayıbtan bir ses işitti. “Bizi sevdin biz de seni sevdik, bizi terk ettin biz de seni terk ettik. Bize isyan ettin biz de sana zaman tanıdık. Bize döndüğün takdirde seni kabul ederiz.”³⁴

Bir gün Hz. Ali (r.a.) in yanına birisi gelir ve: “Ya Ali! Ben bir günah işledim ne yapayım?” diye sorar. Hz. Ali “Tövbe et” diye buyurur. “Tövbe ettim tövbeyi bozдум.” “Yine tövbe et” “Ne zamana kadar tövbe edeyim. Hz. Ali (r.a.) buyurdu ki:

حَتَّى يَكُونَ الشَّيْطَانُ هُوَ الْمَحْجُورُ

“Ta ki şeytan yenilinceye kadar...”³⁵

Tövbe edene gereken şartlar ise şunlardır:

Geçmiş günahlarına pişman olup bir daha günaha dönmemeye azmetmelidir. Başkalarının kendisinden alacakları varsa onu sahiplerine, sahipleri yoksa varislerine iade etmeli, onlar da bulunamazsa o zaman onların namına fakirlere tasadduk etmelidir. Geçimsizlik ettiği kimselerle helalleşmelidir. Bir de geçmiş farzları kaza etmelidir. Vücuduna günah lezzetini tattırdığı gibi, ibadet zahmetini de tattırmalıdır. Haramlardan beslediği vücudunu mücadele ile hak yolunda eritmelidir. Haram lokmaları terk etmeli, kötü arkadaşları da bırakmalıdır. Kötü arkadaşlarını terk etmeyen bir kişi tövbesinde sebat edemez. Çünkü herkes düşüp kalktığı kimselerin huyunu kapar ve kıyamet gününde herkes düşüp kalktığı kimselerle haşır olur. Fesat ehline yoldaşlık edenler de onların fiillerine uymuş, onlarla birlik olmuş sayılır, halbuki sonunda da pişman olur. Bu pişmankârların sözlerini Kur’an şöyle haber veriyor:

³² Furkan suresi, ayet: 68,69,70

³³ Mükāşefet’ül Kulub (İ. Gazali)

³⁴ Tenvirul Kulub s.538

³⁵ Müzekkin Nufus s.469

يَا وَيْلَتَى لَيْتَنِي لَمْ أَتَّخِذْ فُلَانًا خَلِيلًا

“Yazık bana ki filan kişiyi ne olaydı da dost ve ahbab edinmeseydim” derler.”³⁶ İşte böyle bir pişmanlık çekmememiz için erenlerin şu sözüne kulak verelim: Dört şeyi şu dört şeyle yıkayınız.

**Yüzlerinizi gözyaşlarınızla,
Dillerinizi Allah’ın zikriyle,
Gönüllerinizi Allah korkusuyla,
Günahlarınızı tövbeyle.**

Cehennem insanlara yaklaştırılıp, peygamberlerin dahi “nefsi” dediği bir sırada Hz. Muhammed (s.a.v.) “ümmetim, ümmetim” diyecek. Cehennem ümmet-i Muhammed’e doğru yöneldiği zaman Cebrail (a.s.) bir bardak su getirecek, Peygamberimize uzatacak ve: “Ey Allah’ın Resulü bunu al, ateşin üzerine dök.” diyecek. Peygamber (s.a.v.) Cibril’den aldığı bardağı ateşin üzerine boşaltır boşaltmaz ateş söner. Peygamber (a.s.): “Bu nedir?” diye sorar ve Cebrail (a.s.): “Bu ümmetinin günahkârlarının, Allah korkusundan ağlayan gözlerinin yaşlarıdır. Ateşin üzerine serpip onu Allah’ın izniyle söndüresin diye sana getirme emri aldım” der.³⁷

Selebî’nin beyanına göre Hasan-ı Basrî Hz.lerine birisi gelerek fakirliğinden şikâyet etmiş. Hazret ona: “Allah’a istiğfar et.” diye cevap vermiş. Başka birisi de: “Dua buyurunuz da Allah bir oğul verse!” diye rica etmiş. Hazret-i imam buna da: “Allah’a istiğfar et.” demiş. Bir başkası da gelerek kuraklıktan, bahçesinin kuruluğundan şikâyet etmiş. Buna da istiğfar tavsiyesinde bulunmuş. Mecliste hazır bulunanlar Hasan-ı Basrî Hz.lerine: “Ey üstad türlü şikâyet ve başka başka dileklerde bulunanların hepsine yalnız istiğfar tavsiye buyurdunuz!” demeleri üzerine Hazret-i İmam: “Ben bunu kafamdan atıp söylemedim. Nuh (a.s.)’ın türlü afet ve zaruretlere muhtela olan kavmine bunlardan kurtulmaları için Rabbinize istiğfar ediniz dediği Kur’an’da hikâye buyrulduğundan ben de bana müracaat edenlerin hepsine istiğfar etmelerini tavsiye ettim.” buyurmuştur.

Hz. İmam’ın bu ictihadı bizim için de ibret almaya değer mahiyettedir. Nuh (a.s.)’ın kavmine olan nasihatini Kur’an-ı Kerim şöyle haber veriyor: “Dedim ki: (Tövbekar olarak) Rabbinizden mağfiret dileyin; çünkü o çok bağışlayıcıdır. (Mağfiret dileyin ki,) üzerinize gökten bol bol yağmur indirsın. Mallarınızı ve oğullarınızı çoğaltsın, size bahçeler ihsan etsin, sizin için ırmaklar akıtsın.”³⁸

Bir hadis-i şerifte de acele tövbenin faydası şöyle anlatılmaktadır: “Bir müslüman günah işlediği zaman (yazıcı) melek üç saat bekler, eğer günahından istiğfar ederse, o günahı ona yazmaz ve kıyamet gününde Allah (c.c.) ona azap etmez.”³⁹

³⁶ Furkan suresi, ayet: 28

³⁷ Bidayet’ül Hidaye

³⁸ Nuh suresi, ayet: 10,11,12

³⁹ Hakim

AMEL-İ SALİH İŞLEMENİN EHEMMİYETİ

«İnanıp yararlı iş işleyenlerin kötülüklerini, and olsun ki, örteriz; onları, yaptıklarından daha güzeli ile mükâfatlandırırız.»⁴⁰

«Göklerde olanlar ve yerde olanlar Alah'ındır ki O, kötülük yapanlara işlerinin karşılığını verir; iyi davrananlara, ufak tefek kabahatleri bir yana büyük günahlardan ve hayâsızlıklardan kaçınanlara işlediklerinden daha iyisiyle karşılığını verir. Doğrusu Rabbinin bağışı boldur. Sizi yerden var ederken ve siz annelerinizin karınlarında cenin halinde iken sizleri çok iyi bilen O'dur. Kendinizi temize çıkarmayın. O, sakınanı çok iyi bilir.»⁴¹

«Hanginizin daha iyi iş işlediğini belirtmek için, ölümü ve hayatı yaratan O'dur. O, güçlüdür, bağışlayandır.»⁴²

«Ancak tövbe eden, inanıp yararlı iş işleyenlerin, işte Allah onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah bağışlar ve merhamet eder. Kim tövbe edip yararlı iş işlerse, şüphesiz o, Allah'a gereği gibi yönelmiş olur.»⁴³

«Fakat, tövbe eden, inanıp yararlı iş işleyen kimsenin, kurtuluşa erenler arasında bulunması umulur.»⁴⁴

«Ancak tövbe edenler, nefislerini ıslah edenler, Allah'ın kitabına sarılanlar ve dinlerine Allah için candan bağlananlar müstesnadır. Onlar inananlarla beraberdirler. Allah müminlere büyük ecir verecektir.»⁴⁵

«Ettiği zulümden sonra tövbe edip düzelen kimse, bilsin ki Allah onun tövbesini kabul eder. Allah şüphesiz bağışlayandır, merhametli olandır.»⁴⁶

«İnananlara ve yararlı iş işleyenlere, -sakınırlar, inanırlar, yararlı işler işlerler, sonra haramdan sakınıp inanırlar ve sonra isyandan sakınıp iyilik yaparlarsa- daha önceleri tatmış olduklarından dolayı bir sorumluluk yoktur. Allah iyi davrananları sever.»⁴⁷

«Allah, inananlara ve yararlı işler işleyenlere mağfiret ve büyük ecir olduğunu vadetmiştir.»⁴⁸

«Doğrusu, Allah'a karşı gelmekten sakınanlar, Rablerinin kendilerine verdiğini almış olarak bahçelerde ve pınar başlarındadırlar. Çünkü onlar, bundan önce iyi davrananlardı.»⁴⁹

«Mal ve oğullar, dünya hayatının süsüdür. Ama baki kalacak yararlı işler, sevab olarak da, emel olarak da, Rabbinin katında daha hayırlıdır.»⁵⁰

«Allah doğru yolda olanların doğruluğunu artırır. Baki kalacak yararlı işler Rabbinin katında sevap olarak da daha iyidir, sonuç olarak da daha iyidir.»⁵¹

«Başınıza gelen herhangi bir musibet ellerinizle işlediklerinizden ötürüdür. O, yine de çoğunu affeder.»⁵²

«Ardında ve önünde insanoğlunu takip edenler vardır; Allah'ın emriyle onu gözetirler. Bir millet kendini bozmadıkça Allah onların durumunu değiştirmez. Allah bir milletin fenalığını dileyince artık onun önüne geçilmez. Onlar için Allah'tan başka hami de bulunmaz.»⁵³

⁴⁰ Ankebut: 7

⁴¹ Necm: 31-32

⁴² Mülk: 2

⁴³ Furkan: 70-71

⁴⁴ Kasas: 67

⁴⁵ Nisa: 146

⁴⁶ Maide: 39

⁴⁷ Maide: 93

⁴⁸ Maide: 9

⁴⁹ Zariyat: 15-16

⁵⁰ Kehf: 46

⁵¹ Meryem: 76

⁵² Şura: 30

⁵³ Ra'd: 11

«Ayetlerimize inananlar sana gelince: "Size selam olsun" de. Rabbiniz, sizden kim bilmeyerek fenalık işler de arkasından tövbe eder ve nefsinı düzeltirse, ona rahmet etmeyi kendi üzerine almıştır. O, bağışlar ve merhamet eder.»⁵⁴

«Birine ölüm gelip de: "Rabbim! Beni yakın bir sureye kadar ertelesen de, sadaka versem, iyilerden olsam" diyeceği zaman gelmezden önce, size verdiğimiz rızklardan sarfedin.»⁵⁵

«Kendilerine yazık edenlerin canlarını aldıkları zaman onlara: "Ne yaptınız bakalım?" deyince, "Biz yeryüzünde zavallı kimselerdik" diyecekler, melekler de: "Allah'ın arzı geniş değil miydi? Hicret etseydiniz ya!" cevabını verecekler. Onların varacakları yer cehennemdir. Orası ne kötü dönülecek yerdir!»⁵⁶

«Bedevilerin savaştan geri kalmış olanları, sana: "Bizi mallarımız ve ailelerimiz alıkoydu. Allah'tan bizim bağışlanmamızı dile" diyecekler. Dilleriyle, gönüllerinde bulunmayanı söylerler; de ki: "Allah size bir zarar gelmesini dilerse, yahut bir fayda elde etmenizi dilerse, O'na karşı kimin gücü bir şeye yeter? Kaldı ki, Allah yaptıklarınızdan haberdardır.»⁵⁷

⁵⁴ En'am: 54

⁵⁵ Münafikun: 10

⁵⁶ Nisa: 97

⁵⁷ Fetih: 11

SEHER VAKİTLERİNDE KULLUK

«Kadınlara, oğullara, kantar kantar altın ve gümüşe, nişanlı atlar ve develere, ekinlere karşı aşırı sevgi beslemek insanlara güzel gösterilmiştir. Bunlar dünya hayatının nimetleridir, oysa gidilecek yerin güzeli Allah katındadır.

"Bundan daha iyisini size haber vereyim mi? Allah'a karşı gelmekten sakınanlara, Rab'lerinin katında, altlarından ırmaklar akan ve orada temelli kalacakları cennetler, tertemiz eşler ve Allah'ın rızası vardır. Allah kullarını hakkiyle görücüdür.

Onlar ki, "Rabbimiz! Biz şüphesiz inandık, bunun için günahlarımızı bize bağışla ve bizi ateşin azabından koru." diyen, sabreden, doğru olan, gönülden kulluk eden, hayra sarfeden ve seher vakitlerinde bağışlanma dileyenlerdir.»⁵⁸

«Ey örtünüp bürünen! Gecenin yarısında, istersen biraz sonra, istersen biraz önce bir müddet için kalk ve ağır ağır Kur'an oku.»⁵⁹

«Şüphesiz, gece kalkışı daha tesirli ve o zaman okumak daha elverişlidir. Çünkü gündüz, seni uzun uzun alıkoyacak işler vardır.»⁶⁰

«Şüphesiz Rabbin, senin ve beraberinde bulunanlardan bir topluluğun gecenin üçte ikisinden biraz az, yarısı ve üçte biri kadar vakit içinde kalktığını bilir. Gece ve gündüzü Allah ölçer; sizin bu vakitleri takdir edemeyeceğinizi bildiğinden tövbenizi kabul etmiştir. Artık, Kuran'dan kolayınıza geleni okuyun; Allah, içinizden, hasta olanları, Allah'ın lütfundan rızık aramak üzere yeryüzünde dolaşacak olan kimseleri ve Allah yolunda savaşacak olanları şüphesiz bilir. Kuran'dan kolayınıza geleni okuyun; namazı kılın; zekâtı verin; Allah'a güzel ödünç takdiminde bulunun; kendiniz için yaptığınız iyiliği daha iyi ve daha büyük ecir olarak Allah katında bulursunuz. Allah'tan bağışlanma dileyin; Allah elbette bağışlar ve merhamet eder.»⁶¹

«Güneşin batıya yönelmesinden gecenin kararmasına kadar namaz kıl; sabah vakti de namaz kıl, zira sabah namazına melekler şahit olur. Geceleyin uyanıp, yalnız sana mahsus olarak fazladan namaz kıl. Belki de Rabbin seni övülecek makama yükseltir.»⁶²

«Onların dediklerine sabret; güneşin doğmasından ve batmasından önce Rabbini hamd ile tesbih et; gece saatlerinde ve gündüzleri de tesbih et ki Rabbinin rızasına eresin. Kendilerini sınamak için, dünya hayatının süsü olarak bol bol geçimlik verdiğimiz kimselere sakın göz dikme, Rabbinin rızıkı daha iyi ve daha devamlıdır. Ehline namaz kılmalarını emret, kendin de onda devamlı ol. Biz senden rızık istemiyoruz, sana rızık veren Biziz. Sonuç Allah'a karşı gelmekten sakınanıdır.»⁶³

«Söylediklerine sabret; Rabbini, güneşin doğmasından önce ve batışından önce överek tesbih et. Geceleyin ve secdelerin ardından O'nu tesbih et.»⁶⁴

«Geceleyin ve yıldızlar kaybolurken de O'nu tesbih et.»⁶⁵

⁵⁸ Al-i İmran: 14- 17

⁵⁹ Müzzemmil: 1-4

⁶⁰ Müzzemmil: 6-7

⁶¹ Müzzemmil: 20

⁶² İsra: 78-79

⁶³ Taha: 130-131-132

⁶⁴ Kaf: 39-40

⁶⁵ Tûr: 49

GENÇLERİN ÖRNEK İBADETLERİ VE DİN UĞRUNDAKİ FEDAKÂRLIKLARI

Malik b. Dinar rh.a. anlatıyor: «Bir defa Ka'be'yi tavaf ediyordum. Baktım ki küçük bir kızcağız, Ka'be'nin astarına yapışmış: “Ya Rab, nice şehvetler var ki, zevkleri gitti, eserleri kaldı. Ya Rab, Senin Cehennem azabından başka bir terbiye sistemin yok mudur?” diyerek ağladığını ve sabaha kadar bu hal üzere feryâd ettiğini gördüm. Elimi başıma koydum, “Anan ölesi Malik, helâk oldun” dedim.»⁶⁶

Bir mecliste bir delikanlı bol bol kakhahalar savurup dururken, Hasan-ı Basrî oraya uğradı ve delikanlıyı çağırdı:

- Oğlum, Sırat'ı geçtin mi?
- Hayır.
- Gideceğin yerin Cennet veya Cehennem olduğunu biliyor musun?
- Hayır.
- O halde bu kakhaha nedir? dedi. Delikanlı bundan sonra artık hiç gülmedi.⁶⁷

Ka'b el-Kuradî'nin oğlu Muhammed'in annesi, oğlu Muhammed'e: “Oğulcağızım, ben seni küçüklüğünde ve büyüklüğünde iyi ve temiz tanırım. Nedir, gece gündüz ibadete sarılıp sanki bir günah işlemiş gibi uğraşıp duruyorsun?” dedi. Muhammed annesine: “Anneciğim, ben bir kusur işleyip de Allah-u Teala'nın bana darılıp beni azap etmeyeceğinden nasıl emin olabilirim ki?” dedi.

Rivayete göre Ensar'dan bir genci Cehennem korkusu yakaladı. Hatta bu korkudan sokağa da çıkmaz oldu. Bunu duyan Resul-i Ekrem (s.a.v.) bu gencin ziyaretine gitti ve genci kucakladı. Tam bu sırada genç de öldü. Resul-i Ekrem (s.a.v.):

جَهَّزُوا صَاحِبَكُمْ فَإِنَّ الْفَرَقَ مِنَ النَّارِ فَتَتْ كَبِدَهُ

“Arkadaşınızın techizi (yıkama ve kefen işleri)ni yapınız. Zira cehennem korkusu onun ciğerini parçalamıştır.” İbn Ebi'd-Dünya Huzeýfe'den, Beyhaki Sehl b. Sa'd'dan rivayet etmişlerdir.

İbn Meysere her akşam yatağa girdiğinde: “Keşke anam beni doğurmasaydı.” diye hayıflanırdı. Bir gün annesi ona: “Oğlum, Allah sana ikram etti, seni İslamiyet'e hidayet etti, daha ne istiyorsun?” Deyince, o: “Evet bu doğru, fakat yine Allah-u Teala hepimizin Cehennem'e uğrayacağımızı bize haber verdi, ama oradan geçip kurtulacağımızı bildirmedi.” dedi.

İbnü's-Semmak anlatıyor: Bir gün bir mecliste va'z ediyordum. Cemaatten bir genç kalkarak:

– Bugün bize öyle bir va'z ettin ki artık başkalarını dinlemeğe ihtiyacımız kalmadı.” dedi. İbn Semmak diyor ki, bu gence: “Allah sana rahmet etsin, ne dedim?” diye sordum, genç:

– “İki ebedîlik... Biri cennette diğeri cehennemde ebedî kalma korkusu. Bu korkanların yüreğini parçaladı.” sözüdür, dedi ve ortadan kayboldu. Onu, diğer sohbetlerimde de aradım bulamadım. Soruşturdum, hasta olduğu ve ziyaretine gidildiğini söylediler. Ben de ziyaretine gittim ve kendisine:

– Bu halin nedir? diye sordum. Genç:

– İşte senin o sözün beni bu hale düşürdü, dedi ve öldü. Allah rahmet etsin. Kendisini rüyamda gördüm ve:

– Allah sana ne muamele etti? diye sordum. O da:

– Allah Teala beni o söz sebebiyle affetti ve cennete koydu, dedi.⁶⁸

Vehb bin Münebbih (rh.a.) de şöyle anlatıyor: “Fudayl ibn İyad (rh.a.) sabah namazını kıldırırken Yasin suresini okuyordu. Derken:

⁶⁶ İhya c.4, s.339

⁶⁷ İhya c.4, s.339

⁶⁸ İhya c.4, s.345

إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَبْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ

“Ortada kopan sadece bir sayhadır. Artık hepsi toplanıp huzurumuza gelecekler.” mealindeki ayeti okuyunca, Fudayl’ın oğlu Ali bayılıp yere düştü. Güneş doğuncaya kadar kendisine gelmemişti. Allah rahmet eylesin o, Kur’an’dan bir sûre okumak istediğinde, sonuna kadar okumaya gücü yetmezdi. Hiçbir zaman Zilzal ve Karia sûrelerini bitinceye kadar dinlemeye tahammül edemez, bayılır düşerdi. Babasına: “Babacığım, benim için Allah’a dua ediver; bana Kur’an’ı hatmetmeyi veya bir sûreyi tam olarak dinlemeyi nasib buyursun.” derdi. O vefat ettiği zaman hayatında gülme nedir bilmeyen babası Fudayl’ın gülümsediği görüldü. Sebebini sorduklarında: “Merhumun kalbi çok hüznü idi. Allah onu sevdi de vefatını verdi. Allah’la olan bu alışverişe ben de sevindim” karşılığını vermiştir.⁶⁹

⁶⁹ Tenbih-ül Muğterrin

KAFİRLERİN AZABININ EBEDİ OLUŞU VE AF OLUNMAMALARI

«İnandıktan, peygamberin hak olduğuna şهادet ettikten, kendilerine belgeler geldikten sonra inkâr eden bir milleti Allah nasıl doğru yola erİştirir? Allah zalimleri doğru yola erİştirmez. İşte bunların cezası, Allah'ın, meleklerin, insanların hepsinin lanetine uğramalarıdır. Orada temellidirler; onlardan azap hafifletilmez; onların azabı geciktirilmez.»⁷⁰

«İnkâr edenleri ve zalimleri Allah şüpheş bağışlamaz, onları içinde temelli ve ebediyyen kalacakları cehennem yolundan başka bir yola erİştirmez. Bu, Allah'a kolaydır.»⁷¹

«Onların ister bağışlanmasını dile, ister dileme, birdir. Onlara yetmiş defa bağışlanma dilesen Allah onları bağışlamayacaktır. Bu, Allah'ı ve peygamberini inkâr etmelerinden ötürüdür. Allah fasık topluluğu doğru yola erİştirmez.»⁷²

«Onlardan ölen kimsenin namazını sakın kılma, mezarı başında da durma! Çünkü onlar Allah'ı ve peygamberini inkâr ettiler, fasık olarak öldüler.»⁷³

«Cehennemlik oldukları anlaşıldıktan sonra, akraba bile olsalar, puta tapanlar için mağfiret dilemek Peygamber'e ve müminlere yaraşmaz.»⁷⁴

«Onlar için, bağışlanma dilesen de dilemesen de birdir; Allah onları bağışlamayacaktır. Doğrusu Allah, yoldan çıkmış milleti doğru yola erİştirmez.»⁷⁵

«İnandıktan sonra inkâr edip, inkârda aşırı gidenler var ya, onların tövbeleri kabul edilmeyecektir. İşte sapıklar onlardır. Doğrusu inkâr edip, inkârcı olarak ölenlerin hiçbirinden, yeryüzünü dolduracak kadar altını fide vermiş olsa bile, bu kabul edilmeyecektir. İşte elem verici azap onlardır, onların hiç yardımcıları da yoktur.»⁷⁶

«Onlar kendilerine meleklerin gelmesini mi, yoksa Rabbinin gelmesini mi yahut Rablerinden bir takım mucizelerin gelmesini mi bekliyorlar? Rabbinin bir takım mucizeleri geldiği gün, bir kimse daha önce inanmamışsa veya imanıla bir iyilik kazanmamışsa, imanı ona fayda vermez. Onlara: "Bekleyin, doğrusu biz de bekliyoruz" de.»⁷⁷

⁷⁰ Al-i İmran: 86-87-88

⁷¹ Nisa: 168-169

⁷² Tövbe: 80

⁷³ Tövbe: 84

⁷⁴ Tövbe: 113

⁷⁵ Münafikun: 6

⁷⁶ Al-i İmran: 90-91

⁷⁷ En'am: 158

ALLAH'İ ZİKİR HAKKINDA AYETLER

الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ

«Bunlar inananlar, kalbleri Allah'ın zikriyle mutmain olanlardır. Dikkat edin, kalbler ancak Allah'ın zikriyle huzura kavuşur.»⁷⁸

وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى

«Her kim benim zikrimden yüz çevirir, (beni gönlünden çıkarırsa) muhakkak (dünyada) onun sıkıntılı ve dar bir geçimi olur ve kıyamet günü de onu kör olarak haşrederiz.»⁷⁹

رَجُلًا لَا تُلْهِهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ

«O erkekler ki, onları ne ticaret ve ne de alışveriş Allah'ı anmaktan, namaz kılmaktan, zekât vermekten alıkoymaz. Bunlar, gönüllerin ve gözlerin döneceği günden korkarlar.»⁸⁰

أَثُلَ مَا أُوْحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تُنْهِي عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ

«Kitap'tan sana vahyolunanı oku, namaz kıl; muhakkak ki namaz hayasızlıktan ve fenalıktan alı kor; Allah'ı zikir en büyük şeydir! Allah yaptıklarınızı bilir.»⁸¹

أَفَمَنْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَى نُورٍ مِنْ رَبِّهِ فَوَيْلٌ لِلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ .

«Allah kimin gönlünü İslam'a açmışsa o, Rabbi katından bir nur üzere olmaz mı? Kalpleri Allah'ı zikir hususunda katılaşmış olanlara yazıklar olsun; işte bunlar apaçık sapıklıktadırlar.»⁸²

وَمَنْ يَعِشْ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُفِضَ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ

«Kim Rahman'ın zikrinden gafil olursa, yanından ayrılmayan bir şeytanı ona musallat ederiz.»⁸³

أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ

«İman edenlerin Allah'ı zikretmesi ve O'ndan inen Kur'an sebebiyle kalplerinin ürpermesi zamanı hâla gelmedi mi? Onlar, daha önce kendilerine kitap verilenler gibi olmasınlar. Onların üzerinden uzun zaman geçti de kalpleri katılaştı. Onlardan çoğu, yoldan çıkmış kimselerdir.»⁸⁴

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

«Ey inananlar! Sizi, mallarınız ve çocuklarınız Allah'ın zikrinden alıkoymasın. Kim böyle yaparsa işte onlar hüsrana uğrayanlardır.»⁸⁵

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى . وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى

«Arınmış olan, Rabbinin adını zikredip namaz kılan, kuşkusuz kurtuluşa ermiştir.»⁸⁶

Bunlardan başka Allah'ı zikretmekle alakalı Kur'an'da şu ayetler de vardır:

Bakara: 152-198-200-203, Al-i İmran: 41-191, Nisa: 103, A'raf: 206, Enfal: 45, Kehf: 24, Taha: 33-34-130, Hac: 40, Şuara: 227, Ahzab: 21-35-41-42, Fetih: 9, Kaf: 40, Tur: 49, Vakıa: 74-96, Cuma: 10, Hakka: 52, Müzzemmil: 8, İnsan: 25, A'la: 1 Furkan: 18

⁷⁸ Ra'd: 28

⁷⁹ Taha: 124

⁸⁰ Nûr: 37

⁸¹ Ankebut: 45

⁸² Zümer: 22

⁸³ Zuhuruf: 36

⁸⁴ Hadid: 16

⁸⁵ Münafikun: 9

⁸⁶ A'la: 14-15

GİZLİ (HAFÎ) ZİKRİN ÜSTÜNLÜĞÜ

أَدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يَحِبُّ الْمُعْتَدِينَ

«Rabbimize yalvararak ve gizlice dua edin. Çünkü O, aşırı gidenleri sevmez.»⁸⁷

وَاذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِينَ

«Rabbini gönülden ve korkarak içinden, yüksek olmayan bir sesle sabah akşam zikret, gafillerden olma!»⁸⁸

ذِكْرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ عَبْدَهُ زَكَرِيَّا . إِذْ نَادَى رَبَّهُ نِدَاءً خَفِيًّا

«Bu, Rabbinin, kulu Zekeriyya'ya lütuf ve ihsanının kıssasıdır. Hani bir zaman Zekeriyya Rabbine gizlice niyaz etmişti.»⁸⁹

«Kulum beni nasıl zannederse ben öyleyim ve ben, zikreden kulumla beraberim. Beni gizlice nefsinde zikrederse, ben de onu nefsimde zikrederim. Eğer beni toplulukta zikrederse, ben de onu daha hayırlı bir cemaat içinde zikrederim.»⁹⁰

«Zikirlerin en hayırlısı gizli olanı ve rızkın en hayırlısı da yeterli olanıdır.»⁹¹

«Zikir kalp ile de lisan ile de olur. Ancak en faziletlisi ikisi ile beraber olanıdır. Eğer sadece biriyle olacak ise, kalp ile olanı daha faziletlidir.»⁹²

Ehl-i sünnet ve'l-cemaat görüşlerine göre itikadı düzeltip fıkıh hükümlerini de öğrenerek onların gereği ile amel ettikten sonra bir talibe yakışan odur ki, cümle vakitlerini şanı büyük Allah'ın zikrine harcaya. Şu şartla ki: Bu zikir, kâmil ve mükemmil (yetişmiş ve yetiştirebilen) bir şeyhten alınmış ola... Zira, nakıstan kâmil çıkmaz.

Vakitlerini, zikirle mamur eylemek gerek. O kadar ki, farzların ve sünnet-i müekkedelerin edasından sonra zikirden başka bir şeyle meşgul olunmamalıdır. Hatta Kur'an-ı Kerim tilaveti ve nafil ibadetler dahi (bir zaman için) bırakılmalıdır.

Abdestli, abdestsiz, ayakta ve oturarak zikir vazifesini yapmak gerek.

Giderken, gelirken, yerken ve uyurken zikirden hali kalınmamalıdır.⁹³

⁸⁷ A'raf : 55

⁸⁸ A'raf : 205

⁸⁹ Meryem: 2-3

⁹⁰ Riyaz-us Salihin, 1/ 251

⁹¹ Cami-us Sağir

⁹² İmam Nevevî, Kitâbü'l-Ezkar.

⁹³ İmam Rabbani, Mektubat, 496. Mektup

NAKŞİBENDÎ YOLUNUN YÜCELİĞİ

Bu Tarikat-ı Aliyye'den büyüklerin bereketiyle Sübhan Allah size, sonsuz ilerlemeler ikram eylesin. Büyüklerin yolları kibrit-i ahmer olup sünnet-i seniyyeye uygunluk üzerine kurulmuştur. Onun yüce makamına salat, selam ve tahiyat.

.....

Uygun olan şudur ki: Batın (iç alem) Hâcegân Hazretlerine bağlılıkla mamur edilmeli, zahir (dış görünüş) ise Resullulah'ın açık sünnetlerine uymakla süslenmeli... Hem de tam manasıyla.⁹⁴

Nakşibendiye meşayih, bu seyrin iptidasına emir aleminden başlamayı tercih ettiler. Allah-u Teala, onların sırlarının kudsiyetini artırsın. Onlar, bu seyir zımında halk aleminin mesafesini dahi kat ederler. Ama, diğer silsilelerin meşayih böyle değildir.

İşbu mana icabı olarak, Nakşibendiye tarikatı, tarikatların en yakını oldu. Böyle olunca, hiç şüphe yok ki: Diğerlerinin nihayeti, bunun bidayetine derc edilmiş oldu.

Bu manada bir mısra:

Yazın güzelliğine delalet eder baharı

Bu büyük zatların yolu, aynıyle, ashab-ı kiramın yoludur. Allah-u Tela onlardan razı olsun. Hayrül-beşer Resulullah (s.a.v.) efendimizle sahabeye ilk sohbetinde nasib olan nihayetin bidayete birleşmiş olması durum çok seyrek olarak, işin nihayetinde pek kamil evliyaya hasıl olur.

Anlatılan mana icabıdır ki, Hazreti Hamza'nın şehadetine sebep olan Vahşi, tabiinin hayırlısı olan Uveys-el Karanî'den fazilet itibarı ile hayırlıdır. Bunu, Resulullah (s.a.v.) efendimizle olan bir sohbeti sonunda elde etmiştir.

Abdullah b. Mübarek'e şöyle soruldu:

Ömer b. Abdulaziz mi yoksa Muaviye mi; fazilet itibarıyla hangisi daha öndedir?

Şöyle dedi:

Vallahi, Resulullah ile beraberlik halinde iken, Muaviye'nin atının burnuna giren toz Ömer b. Abdulaziz'den şu kadar fazilet ile ileridir.⁹⁵

Bu üzerinde düşünülmesi gereken bir iştir. Bilhassa şu topluluk (Nakşibendîler) üzerinde ki: Başkalarının son durumu, bunların ilk hallerine sığdırılmıştır. Acaba bunların son durumu nasıl olur? Başkalarının idraki buna nasıl yetişir?

Şu ayet-i kerime bu manada ne kadar güzeldir:

“Rabbin ordusunu, kendisinden başkası bilmez.”⁹⁶

Bu manada bir şiir şöyledir:

Ayıplarsa kusurlu biri, bilmeden onları;

Kem sözlerden hep beridir onların sahaları.

Karabilir mi hiç od zinciri hilekâr tilki;

Bağlanmıştı onlarla dünyanın tüm arsalanları.

Sübhan olan Allah, bu varlığı pek kıymetli taifenin muhabbetini size ve bize nasib eylesin.⁹⁷

Bilmiş olası ki, Hâcegan Hazretlerinin yolları, nihayetin bidayete derc edilmiş şekli üzerine kurulmuştur.

Anlatılan manada, Bahaeddin Nakşibend Hz. şöyle anlattı:

⁹⁴ İmam Rabbanî, *Mektubat*, 37. Mektup

⁹⁵ Buradaki rivayette kısmen mübalağa olsa dahi, ashaba sevgiden ötürü olduğundan hoş görülmelidir. Bilhassa: “Resulullah ile beraberlik halinde iken” kısmına dikkat edilmelidir. Ancak, bu rivayet bir başka yerde şöyle geçmiştir. “Muaviye, Ömer b. Abdulaziz misali yüz bin kimseden hayırlıdır.”

⁹⁶ Müddessir: 31

⁹⁷ A.g.e. 58. Mektup

“Biz nihayeti bidayete derc ediyoruz” (yani diğer tariklerin en son ulaştıracağı makama biz başlangıçta ulaştırıyoruz.)

Bu yol, tıpkı ashab-ı kiramın yoludur. Şöyle ki: Onlara, Resulullah (s.a.v.) efendimizin ilk sohbeti ile hasıl olan mana zenginliğinden bir nebze olsun, bu ümmetin sair velî kullarına nihayetin nihayetinde dahi hasıl olmaz.

.....

Hiç şüphe edilmeye ki, bu büyüklerin silsilesi, Silsile-i Zeheb’dir. (Altın zincir manasınadır. Bu tarikat büyüklerinin, mana yolunda birer altın zincir halkası gibi olduklarına işaretidir.)

Bu Tarikat-ı Aliyye’nin sair tarikatlara nazaran üstün meziyeti, diğer asırlara nazaran, ashabın bulunduğu asrın üstün meziyeti gibidir. Bu durum kesindir.

Fazilet, kerem dolu kadehten ilk içişte tadan bir cemaatin hakikatini anlamak, onların yabancıları olanlara pek zordur. Şundan ki: Bunların nihayet dereceleri, öbürlerinin nihayet derecelerinden çok üstündür.

Bu manada bir mısra:

Bolluk yılı, baharından bellidir.

İşbu mana, şu ayet-i kerimede daha güzel olmuştur:

“Bu, Allah’ın fazlıdır; onu dilediğine verir. Allah büyük fazlın sahibidir.”⁹⁸

Hazret-i Hacı Bahaeddin Nakşibend şöyle anlattı:

“Biz faziletli kılınmışlarız.”⁹⁹

Anlatılan bu meziyetler, bu Tarikat-ı Aliyye’de, sünnet-i seniyyeye tutunup imkân nisbetinde kötü bid’atlardan kaçınma sebebiyle olmaktadır.

Bu büyük zatlar, batın işinde, zahiren faydalı görseler dahi, ruhsatla amele cevaz vermezler; suret cihetinden zararlı görseler dahi azimet ile amel etmekten ayrılmazlar.

Bu zatlar, halleri ve vecdleri, şer’i hükümlere tabi görürler. Zevkleri ve maarifi, şeriat ilimlerine hizmetçi kabul ederler. Hiç birn şekilde güzel şeriat cevherlerini, çocuklar gibi vecdin cevzine ve halin muzuna değişmezler.

Sofiyyenin vecd icabı söyledikleri bazı zamansız sözlere aldanmazlar; onların batıl sayılan fitnelerine kapılmazlar.

Esas meseleleri bırakıp teferruattan olan işlerle uğraşmazlar. Fütuhât-ı Medeniyye’yi bırakmak suretiyle, Fütuhât-ı Mekiyye ile uğraşmazlar (Yani; Resulullah’ın (s.a.v.) esas emrini bırakıp yalnız keşiflerle yetinmezler.)

Halleri devamlıdır, vakitleri süresizdir.

Zatın tecellisi, bu zatlar için devamlı olup başkalarına bir anda çakıp geçen şimşek gibidir.

Sonunda gaiplik hali gelen huzur, bu zatlara göre, itibardan düşüktür. Şu ayet-i kerime, bu zatların halini pek güzel anlatır:

“Öyle erlerdir ki; onları ne ticaret, ne de alış veriş Allah’ın zikrinden alıkoyar.”¹⁰⁰

Ancak bu büyük zatların tattığı zevk kaynağını herkes idrak edemez. Hatta öyle olur ki: Kısır görüşlü biri, bu Tarikat’ın bazı kemalatını inkârâ kalkar.¹⁰¹

Bilesin ki; Nakşibediye Tarikatı meşayihî, iptida (tarikât yolculuğuna) alem-i emirden (ruhtan) başladılar. Alem-i halkı dahi onun zımnında geçtiler. Ama sair tarikâtların meşayihî böyle değildir. Onların iptida seyirleri, halk aleminden (nefisten) başlar; alem-i halk mesafesini tamamladıktan sonra, alem-i emre ayak basarlar; cezbe makamına ulaşırlar.

⁹⁸ Cuma: 4

⁹⁹ A.g.e. 66. Mektup

¹⁰⁰ Nûr: 37

¹⁰¹ age, 131. Mektup

Üstte anlatılan manadan ötürüdür ki, Nakşibendiyye tarikatı, yolların en yakınıdır.

Bundan dolayı hiç şüphe edilmesin. Diğerlerinin nihayeti, bunların bidayetine derc edilmiştir.(onların sonu, bunların ilkinde sığdırılmıştır.)

Bir mısra:

Gül bahçeme bakarak kıyasla baharımı...

Bu Tarikat-ı Nakşibendiyye salıklarının seyri, alem-i emirden başladığı için derhal bu yoldan bir tesir alamazlar. Cezbenin mukaddimesi sayılan halaveti ve lezzeti kolaylıkla bulamazlar. Bunun sebebi şu ki: Emir aleminin letaifi, hak alemine göre bunlar için daha zayıftır. Anlatılan bu za'fiyettir ki, bu yolda tesir ve teessüre engel olmaktadır. Alem-i emrin letaifinin onlarda kuvvetlenmesi için uzun bir zamana ihtiyaç vardır. Kuvvet bulunca da iş tersine döner ve alem-i halka üstün gelir.

Bu za'fiyetin ilacı şudur ki; Tasarruf sahibi birinden gelecek tam tasarrufla bu tarikat için bir münasebet peyda edile.. Sair tarikatlar münasip ilaç ise.. Nefsin tezkiyesi, şiddetli riyazetler ve şeriatın emrine uygun olarak yapılan ağır mücahedelerdir. O şeriatın sahibine salat, selam ve tahiye...¹⁰²

Bu Tarikat-ı Aliyye'nin, bu Tabak-i Nakşibendiyye'nin yüksekliği ancak: Sünnet-i seniyyeye yapışmak, şeni bid'atlardan dahi kaçınmak yolu ile olacaktır.

Üstte anlatılan manadan ötürüdür ki: Bu Tarikat-ı Aliyye'nin büyükleri cehrî zikirden kaçınmışlar, kalbî zikir emrini vermişlerdir. Semağı, raksı, vecdi ve tevacüdü men' etmişlerdir. Keza, Resulullah (s.a.v.) efendimizin Hulefa-i Raşidin'in zamanında olmayan işlere de engel olmuşlardır. Onlara salat ve selam olsun.

Erbain (kırk günlük inziva) halveti yerine, celvette halveti (Halk içinde Hakk'ı bulma) tercih etmişlerdir; zira öyle bir şey ilk asırda yoktur.

Hiç şüphe yok ki, bu iltizam (sünnete yapışmak) sonunda, büyük neticeler (ecirler) terettüp etmiş; o bid'atlardan kaçınmaları dolayısı ile çok çok semeresini görmüşlerdir.

Üstte anlatılan mana icabı olarak, başkalarının nihayetinde olan, bu zatların bidayetine derc edilmiştir. Bunlara mensup olmak dahi, bütün mensubiyetlerin üstündedir.

Bu zatların sözleri, kalbî hastalıklara devadır. Nazarları manevî illetlere şifadır. Bunların güzel teveccühleri talipleri dünya ve ahiretin isteklerinden uzaklaştırır. Bunların üstün himmetleri, müridleri bu imkan bataklığından alır, vücub zirvesine ulaştırır.

Bir şiir:

*Pek güzeldir Nakşibedilerin yolculukları;
Sessizce ulaştırırlar hareme yolcuları.*

*Alır sohbetleri tüm halvet vesveselerini,
Kalbinden müridlerin, pek güzel kerem şanları.*¹⁰³

Ey Kardeş,

Bu Tarikat-ı Seniyye'nin başı, yolcularının reisi şu zattır: Sıdk-ı Ekber... Allah ondan razı olsun. Bu, öyle bir zattır ki, tahkik üzere, peygamberlerden sonra bütün ademoğullarının en faziletlisidir. Bu itibarla bu Tarikat'ın büyükleri tarafından yazılan bir ibarede şöyle gelmiştir:

“Bizim intisabımız, bütün intisapların üstündedir.”

Zira bu zatların intisapları huzur ve şuardan ibarettir ki, bu aynıyle Hazret-i Sıddık'ın intisabı ve onun, tüm huzurların üstünde olan huzurudur.

.....

Hace Ahrar Hz.leri şöyle dedi:

¹⁰² age, 145. Mektup

¹⁰³ age, 168. mektup

“Bu Silsile-i Aliyye’nin büyükleri, uçup oynayanlarla kıyas edilemez. Bunların muamelesi ve intisabı cidden büyüktür.”

Bu Tarikat-ı Aliyye’de şeyhlik ve müridlik, tarikatı öğrenmek ve öğretmekledir; külâhla şecere ile değil... Bu külâh ve şecere ekseri meşayihin tarikatında resmî bir hal almıştır O kadar ki, onların son gelenleri, şeyhliği ve müridliği külâh ve şecereye has kılmıştır.

.....

Bu Tarikat-ı Aliyye’de riyazetler ve mücahedeler, ancak şeriat hükümlerini yerine getirmektir. Peygamber Efendimizin sünnetine tutunmaktır. O sünnet sahibine salat, selam ve tahiyye.

Peygamberlerin gönderilmesinden, kitapların indirilmesinden maksat: Nefs-i emmarenin arzularını ortadan kaldırmaktır. Ki bu emmare nefis Mevlâsına karşı düşmanlığa saplanmıştır. Nefs-i emmarenin arzularını kırmak ise... Şeriat hükümlerin yerine getirmeye bağlıdır. Bir kimse, hen ne miktar şeriat hükümlerini yerine getirmeye devamlı ise... Şekavet dolu nefsin arzularından o miktar uzaktır. Çünkü: Nefs-i emmareye göre, şerait emirlerini yerine getirmekten ve onun yasaklarından kaçmaktan daha zor bir şey yoktur.

Şeriat sahibine uymaktan başka, kırılma (emmare nefsi yenme) yolu tasavvur edilemez.

Riyazet ve mücahede olarak, sünnete uymanın dışında seçilen yollar muteber değildir. Hanudların, Brehmenlerin Cukiyesi (yani: Hind fakirlerinin açlıkla nefsi yenmeye çalışmaları) Yunan felsefecileri bu işte müşterektirler. Ama onlara bu riyazetleri, sapıklıktan ve zarara uğramaktan başka bir şey vermemiştir.¹⁰⁴

Sofiyeye yolları, kemal ve tekemmül mertebelerinde değişik durumda olduklarından, en uygunu ve en münasibi: Sünnet-i Seniyyeye iltizam eden ve şeriat hükümlerin yerin getirmekte ne başarılı olan bir tarikatı tercih etmektir. Bu dahi, Nakşibediye büyüklerinin tarikatıdır. Allah onların sırlarının kudsiyetini artırsın... Çünkü bu büyükler, bu tarikatta, sünnet-i seniyyeye tutunup bid’attan ictinab etmişlerdir. O kadar ki: Ruhsatla amele dahi cevaz vermezler; isterse bu, zahire ve batına faydalı olsun. Azimetle ameli hiç bırakmazlar; isterse bunun surette ve sirette zararlı olduğun bilsinler. Bu zatlar, halleri ve vecdleri, şeriat hükümlerin tabi kılarlar. Zevkleri ve marifetleri, dini esaslara ve onun teferruatına yararlı sayarlar. Nefis cevherleri, çocuklar gibi vecd cevzine ve hal muzuna tebdil etmezler. Sofiyyenin tatlı sözlerine kanmazlar. Nususla fususu bir görmezler. Fütuhât-ı Medeniye’yi terk ederek, Fütuhât-ı Mekkiye’ye iltifat etmezler. (Sofiyeye sözlerle değil, şeriatla amel ederler.)

....

Bunların intisapları, doğrudan doğruya Hazret-i Sıddık’a ulaşmakta olduğundan, bütün meşayih intisaplarının üstündedir. Ne var ki, bu büyüklerin zevkine herkesin idraki yetişemez. Hatta bazı kusurlular, bu Tarikat-ı Aliyye’nin bazı kemalatını inkâra kalkarlar.

Bir şiir:

Ayıplarsa kusurlu biri, bilmeden onları;

Kem sözlerden hep beridir onların sahaları

Arap şairi Firezdek ise şöyle dedi:

Onlar babalarım, çıkar benzerlerin ortaya;

Ya cerire’l-mecami, toplayınca bizi şuraya.

.....

Bu büyük zatların hususiyetleri üzerin ciltler dolusu yazsam da, onların kemalatını anlatsam, sonsuz denize göre bir katre hükmünde olur.¹⁰⁵

Bu Tarikat-ı Aliye’de bi adım atmak, diğer tarikatlarda yetmiş adım atmaktan daha faziletlidir. Bir yol ki, fütuhât getirir, tebaiyet ve veraset yolu ile kemâlat-ı nübüvvete ulaştırır, işte o: Bu Tarik-i Aliye’dur.

¹⁰⁴ age, 221. mektup

¹⁰⁵ a.g.e. 243. Mektup

Diğer tarikatların müntehası velayet kemâlatının husulüdür. Nübüvvet kemâlatına ulaştıran bir yol onlardan açılmaz.

Üstte anlatılan mana icabı olarak mektuplarımda (veya kitaplarımda) şöyle yazdım:

Bu büyüklerin yolu, ashab-ı kiram yoludur. Allah onlardan razı olsun.

Ashab-ı Kiram, bu kemâlattan yana veraset yolu ile nasıl bol hazza nail oldularsa... Bu tarihin sonuna erenler dahi, tebaiyet yolu ile ondan nasib bulurlar. Başlangıçta ve ortada olanlara gelince... Bunlar dahi bu Tarikat'ı bırakmayıp bu Tarikat'ın nihayetine erenlere karşı tam manasıyla muhabbetle bezenmiş olduklarından, bunlar için dahi aynı mana ümit edilir.

“Kişi sevdiği ile beraberdir.” Hadis-i şerifi ayrıca bu manadan uzakta kalanlara bir müjdedir.¹⁰⁶

Anlatılan cezbenin tahakkukundan sonraki sülûk, iki türlüdür; hatta daha çok türlüdür. Bir türlü var ki, Hazret-i Sıddîk maksuduna bu yoldan ulaşmıştır. Allah ondan razı olsun. Hatemürrisalet Resulullah efendimiz dahi, cezbe yerinden bu yola ulaşmıştır. Allah-u Teala, ona salat ve selam eylesin.

Hazret-i Sıddîk Resulullah (s.a.v.) efendimizin de içinde bulunduğu üstün ahlakla ahlâklanmış idi. O güzel ahlâk içinde fani olmuştur. Bunun için de Resulullah (s.a.v.) efendimizin ashâbı arasında bir hususiyet kazandı. Allah onların hepsinden razı olsun. Bilhassa, bu Tarikat-ı Aliye'nin hususiyeti ile.

Ve... Bu nisbet ki: Anlatılan cezbe ve sülûk.. demek istiyorum., bütün hususiyeti ile İmam Cafer Sadık'a ulaşmıştır.

Bu imamın anası, Hazret-i Sıddîk'ın (r.a.) çocuklarından. Bunun için imam, her iki itibarı nazara alarak şöyle demiştir:

“Ebubekir beni iki defa doğurdu.”¹⁰⁷

Ey Aziz! Evliyanın seçkinlerinden büyük pîr ve mürşid Hâce Muhammed Behaeddin Nakşibend ve onun değerli halifeleri (aleyhimurrahme verridvan) demişlerdir ki: Peygamberlerin en üstünü Muhammed Mustafa (s.a.v.), evliyanın en üstünü Ebu Bekr-i Sıddîk (r.a.) hazretlerine gizlice öğrettikleri, ilimlerin en sütünü olan huzur ve marifet ilmi, insanların avamından, hatta insanlardaki “hafaza” meleklerinden bile gizlidir. O gizli hazineye kavuşma yolunun esası ve çeşitli usulleri vardır. Bu yolun üç şartı vardır:

- a) Az yemek,
- b) Az uyumak,
- c) Az konuşmak.

Az yemek, az uyumağa, az uyumak az konuşmağa, az konuşmak kalb zikri ile tam teveccühe yardımcı ve gıdadır. Bunlardan murat, can-u gönülden Rabbin huzurudur. O halde, yemede, uyumada ve konuşmada, orta dereceyi gözetmek yetişir.

Bu yolun usulleri şu on iki kelimedede bildirilmiştir:

1. Nefy-i vücud,
2. Bezl-i mevcud,
3. Terk-i suret,
4. Azimetle amel,
5. Huş der dem,
6. Nazar ber kadem,
7. Sefer der vatan,

¹⁰⁶ a.g.e. 281. Mektup

¹⁰⁷ a.g.e. 290. Mektup

8. Halvet der encümen,
9. Bid'atten kaçma,
- 10.Sünnete uyma,
- 11.Daimi zikr ve
- 12.Tam teveccühdür.

Bu Nakşibendî yoluna bel bağlayanlar ve bu arzu derdiyle zaman zaman ağlayanlar, görünüşte insanlar arasında bulunup hizmet görürler. Aslında ancak Hakkı bilirler ve bulurlar. Bedenlerini halka, gönüllerini Hakka teslim ederler. Bu yol ile gizlice Hakka doğru giderler. Dışardan yabancı, içerden aşına olurlar. Beden ağyar, gönül yar ile, kulak sadâ ile gönül Huda ile, göz rakib, gönül habible, dil söz ile, el sanatta, gönül hazrette, ayak gitmekte, gönül zikretmekte, beden post ile uykuda, gönül dost ile kaim, beden rahatla mekanda, gönül seyahatle cevlanda, beden sebeplerle kavgada, gönül mutlak üns-i Mevla'da bulunur.

Onlar bu yol ile hatıralarını mesrur ederler, her ne ederlerse gönülde örtülüdür. Muhabbetleri ve sırları halka bildirilmez. İfşa olmaz. Gönülleri zevkine hiç zarar gelmez. Onlar, şöhret afetinden uzak olup Allah-u Teala'nın seçkin evliyası olurlar. Onlar, kalp zikri ile meşgul, zikrolunanı yakın ve çabuk bulurlar. Çünkü kalple zikir, Allah-u Teala'ya en yakın yoldur. Her afetten korunmuş ve uzaktır. Vahdet âleminin hayret edilecek anahtarıdır. O hazretin huzur cemiyetini çekicidir. Fakr-ü fena devleti ile beka billâh bulurlar. İzzet ve yükseklikle iki âlemde kâm alınırlar.¹⁰⁸

Tarikat-ı Nakşibendi'nin diğer tarikatlara olan üstünlüğünün bir sebebi de onda bid'at olmayışındandır.

Bazı tarikatlarda iz kalmamasının sebebi, bid'atların uğursuzluğundandır.

....

Gavs-ı Hızanî (k.s.) Hz.leri müridleri ile bir mecliste sohbet ederlerken buyurdular: “Bugün diğer tarikatlardan menfaat görülmemesi onlardaki bid'atlerden dolayıdır. Zaman bid'atler zamanıdır. Bu zamanda müstakim ve bid'atlerden uzak bir tarikat olmazsa menfaat vermez.

Asrımızda Nakşî tarikatından başka tarikatlardan menfaat görmek zorlaşmıştır.

Bazı ehl-i keşfin “tarikatlardan Nakşî tarikatı, mezheplerden Hanefi mezhebi en sona kalır” yolundaki sözü Gavs (k.s.) Hz.lerinin yüce meclisinde konuşuldu. Buyurdular: «Hace Ubeydullah Ahrar (k.s.) Hz.leri bu konuda: “Büyüklerin himmetiyle, Nakşî silsilesi kıyamete kadar sürüp gidecektir.” buyurmuştur.»¹⁰⁹

¹⁰⁸ Erzulumlu İbrahim Hakkı, Marifetname: 594-595

¹⁰⁹ Seyyid Sıbğatullah el-Ervasi, Minah, 46-48-49-50. Minhalar

VESİLE EDİNMEK

Vesile sözlükte; kendisiyle istenilen, arzu edilen bir şeye ulaşmaya yarayan şey, vasıta, yakınlık, derece, mertebe, yol, rağbet, yaklaşıtııcı araç anlamına gelir. Tevessül (vesile edinmek) ise; sebep kılmak, yaklaştıran şeylere yapışmak demektir.

Dinî bir terim olarak ise vesile; Allah’a yaklaşmaya, Onun rızasını celbetmeye vasıta olan sahih iman, faydalı ilim, salih amel ve salih kimselerdir.

Bununla beraber vesilenin kıyamet günündeki şefaati, cennetteki bir yer veya cennetin arşa en yakın bölgesi olduğu da bilinmektedir.

Rasulullah (s.a.v), kendisi için vesileyi (en yüksek mertebeyi) versin diye, ümmetine kendisi için Allah’tan (c.c) vesileyi istemelerini söylemiş, her ezandan sonra vesile duasını okumalarını istemiştir. Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“Her kim Allah’tan (c.c) benim için vesile isterse, o kimse kıyamette şefaati hak etmiştir.”¹¹⁰ Maide suresinin 35. ayetinde Rabbimiz (c.c.) kendisine ulaşmak için vesile edinmemizi emretmiştir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

“Ey iman edenler! Allah’tan korkun ve O’na (ulaşmak için) vesile edinin. Ve O’nun yolunda çalışın, umulur ki, kurtulursunuz.”¹¹¹

Din bilginleri aşağıdaki üç şeklin her hangi biriyle tevessülün caiz olduğunu söylemişlerdir.

- 1 – Bazı güzel kelimelerle tevessül
- 2 - İman ve salih amellerle tevessül
- 3 - Salih bir zatın duası ve bereketi ile tevessül,

¹¹⁰ Müslim - Ahmed ibni Hanbel / Müsned

¹¹¹ Maide: 35

ALLAH'IN İSİM VE SIFATLARIYLA YA DA KUR'AN AYETLERİYLE TEVESSÜL

Allah'ın isimleri ile vesile edinmek şu ve benzeri şekillerde olur: “Allah'ım *Eş-Şâfi* ismin için bana şifa ver.”, “*El-Ğafûr* ismin için günahlarımı bağışla.”, veya “*Et-Tevvâb* ismin için tövbemi kabul et.” gibi.

وَلِلّٰهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

“En güzel isimler Allah'ındır. O halde O'na o (güzel isim)lerle duâ edin ve O'nun isimleri hakkında eğriliğe sapanları bırakın; onlar yaptıklarının cezasını çekeceklerdir.”¹¹²

Kur'an'daki dua ile ilgili ayetleri zikredip o ayetleri vesile edinerek de dua edilebilir.

“Allah'ım, yalnız Sana hamd ile Senden istiyorum. Sensin ihsanı bol olan, yerleri-gökleri yoktan var eden. Ey celal ve ikram sahibi, ey ezeli ve ebedi diri, ey mükemmel tedbir eden, doğmamış-doğurmamış olan, eşi-benzeri bulunmayan, herkesin Sana muhtaç olduğu Samed olmaklığın ile Senden istiyorum. Zatına verdiğin tüm isimlerle Senden istiyorum”¹¹³

“Allah'ım, yalnız Senin ilah olduğuna, ortağın bulunmadığına, doğmayan-doğurmayan olduğuna, eşi-benzeri olmayan yegâne Samed'in Sen olduğuna şehadet ederek Senden istiyorum”¹¹⁴

Cenab-ı Allah Süleyman'ın (a.s) teveessülünden şöyle bahseder;

“Rahmetinle, beni iyi kullarının arasına kat”¹¹⁵

Rasulullah'ın (s.a.s) bu konudaki dualarından olan şu hadis-i şerif de bu konuya değinir.

“Allah'ım! Gayb ilmin ve mahlukat üzerindeki kudretinle, eğer hayat benim için hayırlıysa beni yaşat, eğer ölüm benim için daha hayırlı ise beni öldür.”¹¹⁶ Bu anlamda daha birçok hadis mervidir.

¹¹² A'raf: 180

¹¹³ Tirmizi, Deavat, 99

¹¹⁴ Tirmizi, Deavat, 82 – Nesai, Cenaiz, 117 - Ibn Mace, Dua, 10

¹¹⁵ Neml: 19

¹¹⁶ Nesai, Sehv, 62

AMELLERİ VESİLE EDİNMEK

İkinci şekil meşru olan tevessül; bir kimsenin, imanını ve salih amellerini vesile edinerek Allah'tan istemesidir. Bunun da dinde dayanakları mevcuttur. Kul dua etmeden önce de Allah'ın razı olduğu bir ameli işleyip, namaz, sadaka, kurban gibi (Allah'ın rızasından başka bir şey gözetmediği) bu amellerini vesile edinerek dua edebilir.

Aşağıdaki ayet ve hadisler, tevessülün bu türünün meşruiyetinin delilleridir. Allah (c.c.) mü'min kullarından hikaye yollu buyurur ki:

"Ey Rabbimiz! İman ettik, öyleyse bizim günahlarımızı bağışla, bizi ateş azabından koru!" derler¹¹⁷

Rabbinden rivayet ederek Hz. Peygamber (s.a.v.) de şöyle buyurur: "Kim benim bir velime düşmanlık ederse ben de ona harp ilân ederim. Kulum bana farz kıldığım bir şeyle yaklaşırsa, bu bana sevimli gelir. Kulum bana nafile ibadetlerle ben kendisini sevinceye kadar yaklaştırmaya devam eder. Ben kulumu sevince, onun gören gözü, işiten kulağı, tutan eli ve yürüyen ayağı olurum."¹¹⁸

Mağara hadisi olarak bilinen hadiste Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Sizden evvelki gelip geçen ümmetlerden üç kişilik bir topluluk yürüyüp giderlerken birden kendilerim bir yağmur yakaladı. Hemen bir mağaraya sığındılar. Akabinde mağaranın çıkışı, büyük bir kaya ile bunların üzerine kapandı. Bunlar birbirlerine:

Gerçek şu ki, vallahi ey şu mağara içinde bulunanlar! Sizi buradan doğruluktan başka bir şey kurtaramaz. Onun için sizden her bir kişi doğru söylediğini bildiği bir şeyle Allah'a dua etsin, dediler. Bunlardan birisi:

– Ey Allah'ım! Kat'i olarak bilmektesin ki benim ücretli bir işçim vardı, o hana üç sa' ölçeği pirinç karşılığı çalışıyordu. Bu işçi hak ettiği ücreti almadan bırakıp gitti. Ben bu ücret pirincini alıp ekdim ve iyi mahsul oldu. Onu satıp parasıyla bir sığır satın aldım. Bir müddet sonra o işçi hana gelip ücretini istedi. Ben de ona: Şu sığırları alıp önüne kat da sürgit, dedim. O kişi: benim, senin yanında üç sa' ölçeği pirinç hakkım var, dedi. Ben yine ona: Şu sığırları al. Zira onlar senin o üç sa' ölçeği pirincin ücretinden çoğaldılar, dedim. İşçi onları sürüp gitti. Ey Allah'ım, Sen bilmektesin ki, ben bunu senin haşyetinden ötürü böyle yaptım. Onun hatırına bizden şu kayayı aç, diye dua etti. Kaya onların üzerinden biraz açıldı. Diğer biri de.

– Ya Allah! Şüphesiz Sen bilmektesin ki, benim ihtiyar anamla babam vardı. Ben her gece bunlara koyunlarımın sütünden getirip içirirdim. Bir gece bir engel sebebiyle bunlara süt getirmekte geciktim. Geldiğim de bunlar uyumuşlardı. Ailem ve çocuklarım açlıktan feryat ediyorlardı. Fakat ben, anam ve baham süt içmeden çocuklarıma içiremezdim. Ancak onları uyandırmaya da kıyamadım. Süt tasını bırakayım da onlar uyanınca içsinler de diyemedim. Süt tası elimde sabaha kadar bekledim. Allah'ım, Sen bilmektesin ki, ben bunu sırf senin haşyetinden dolayı yaptım. Bizden bu sıkıntıyı gider, dedi. Akabinde kaya biraz daha açıldı, hatta gökyüzünü bile gördüler. Üçüncüsü de:

– Allah'ım! Sen kesin olarak biliyorsun ki, benim bir amcam kızı vardı. O bana insanların en sevgilisi idi. Ona sahip olmak istedim, fakat o benden çekindi. Ancak kendisine yüz dinar getirmemi söyledi. Ben bu yüz altını zar zor kazandım ve kendisine getirip verdim. O da kendini bana teslim etti. Ben o yasak, fiili tam işleyeceğim sırada kız, Allah'tan kork! Yaratıcı kudretin bekâret mührünü bozma. O mühür ancak bir hakla, yani nikâhla açılır, dedi. Bu sözü üzerine ben üstünden kalktım, yüz dinarı da ona bıraktım. Şüphesiz Sen bilmektesin ki, ben bunu ancak Senden korktuğum için böyle yaptım. Bu kaya belâsından bizi kurtar, dedi.

¹¹⁷ Al-i İmran: 16

¹¹⁸ Buhari, Rikak, 38; Krş. Ebu Nuaym el-İsfhânî, Hilyetü'l-Evliya, (I-X), Beyrut 1988, c. II, s. 5; Ali Mültekî eL-Hindî, Kenzû'l-Ummâl, Beyrut 1985, c. IX, s. 289-290.13

Bu dua biter bitmez Allah Teâla mağaranın önünü açtı, onlar da çıkıp gittiler."¹¹⁹

“(Şöyle derler) Ey Rabbimiz, doğrusu biz ‘Rabbimize iman edin’ diye inanmaya çağıran bir çağırıcı işittik ve iman ettik. O halde ey Rabbimiz, bizi bağışla, kötülüklerimizi affet, canımızı iyilerle beraber al”¹²⁰

“Biz iman ettik. Öyle ise bize magfiret et, bize rahmet et! Sen merhametlilerin en merhametlisin.”¹²¹

“Ey Rabbimiz, Senin indirdiğin şeye iman ettik ve resulüne tabi olduk. Öyle ise bizi şahitlerle beraber yaz!”¹²²

Bu ayet ve hadisler, iman ve salih ameller ile tevessülün de meşru olduğunun ispatıdır. İman ve salih amel ile tevessül, bu “kavlî” tarzın dışında, bir de “fiilî” olarak anlaşılabilir. Şeriat’a uymak, emir ve nehyelere riayet etmek, farzlar ve nafileleri eda etmek, fiili tevessül anlamına gelir.

¹¹⁹ Buhâri, Büyü’, 54 - Müslim, Zikr, 100

¹²⁰ Al-i İmran: 193

¹²¹ Mü’minun: 109,110

¹²² Al-i İmran: 53

SALİH KULLARI VESİLE EDİNMEK

Üçüncü meşru tevessül şekli de, salih bir insanın dua etmesini istemek suretiyle mü'minin mü'min için olan duasından istifade etmek suretiyle yapılan tevessüldür. Hz, Muhammed'in (s.a.v.) şefaati umumîdir ve inananların cehennemden çıkmalarına vesiledir. Çünkü Allah Tealâ'nın;

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَاكُمْ

“Bil ki, Allah'tan başka ilâh yoktur. (Habibim!) Hem kendinin hem de mümin erkeklerin ve mümin kadınların günahlarının bağışlanmasını dile! Allah, gezip dolaştığınız yeri de duracağınız yeri de bilir.”¹²³ âyeti buna delildir. Kur'an'daki diğer deliller de şunlardır:

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا

“Biz her peygamberi Allah'ın izniyle ancak kendisine itaat edilmesi için gönderdik. Eğer onlar kendilerine zulmettikleri (günah işledikleri) zaman sana gelseler de Allah'tan bağışlanmayı dileseler, Resûl de onlar için istiğfar etseydi Allah'ı ziyadesiyle affedici, esirgeyici bulurlardı.”¹²⁴

إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَى نَفْسِهِ وَمَنْ أَوْفَى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهِ اللَّهُ فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا.

«Şüphesiz sana baş eğerek ellerini verenler, Allah'a baş eğip el vermiş sayılırlar. Allah'ın eli onların ellerinin üstündedir. Verdiği bu sözden dönen, ancak kendi aleyhine dönmüş olur. Allah'a verdiği sözü yerine getirene, Allah büyük ecir verecektir.»¹²⁵

لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَابَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا

«Allah inananlardan, ağaç altında sana baş eğerek el verirlerken, and olsun ki hoşnut olmuştur. Gönüllerinde olanı da bilmiş, onlara güvenlik vermiş, onlara yakın bir zaferle ödüllendirmiştir.»¹²⁶

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَى أَمْرٍ حَامٍ لَمْ يَذْهَبُوا حَتَّى يَسْتَأْذِنُوهُ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ أُولَئِكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِذَا اسْتَأْذَنُوكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأَذَنْ لِمَنْ شِئْتَ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

«Doğrusu Allah'a ve Peygamberine inanan müminler, Peygamberle beraber bir işe karar vermek için toplandıklarında, ondan izin almaksızın gitmezler. Senden izin isteyenler, işte onlar, Allah'a ve peygamberine inananlardır. Bazı işleri için senden izin isterlerse, içlerinden dilediğine izin ver, Allah'tan, onların bağışlanmalarını dile. Allah şüphesiz bağışlar, merhamet eder.»¹²⁷

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعُنَّكَ عَلَى أَنْ لَا يُشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِهْتَانٍ يَفْتَرِيهِنَّ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِيَنَّكَ فِي مَعْرُوفٍ فَبَايِعْنَهُنَّ وَاسْتَغْفِرْ لَهُنَّ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

«Ey Peygamber! İnanmış kadınlar, Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, çocuklarını öldürmemek, başkasının çocuğunu sahiplenerek kocasına isnadda bulunmamak ve uygun olanı işlemekte sana karşı gelmemek şartıyla sana bey'at etmek üzere geldikleri zaman, onları kabul et; onlara Allah'tan bağışlanma dile; doğrusu Allah, bağışlayandır, acıyandır.»¹²⁸

¹²³ Muhammed, 19

¹²⁴ Nisa / 64

¹²⁵ Fetih: 10

¹²⁶ Fetih: 18

¹²⁷ Nur: 62

¹²⁸ Mümtehin: 12

H. Peygamber'in hadislerinde de şahıslara (salih zatlara) tevessülün cevazını gösteren örnekler vardır ve pek çoktur. İşte aşağıda sunacağım şu hadisler buna delildir.

Bizzat Peygamberin (s.a.v.) kendisi ve duası tevessül edinilmesi:

Sahabe-i Kiram (r.a.) zor duruma düştüklerinde Resulullah'a (s.a.v) gider ve ondan kendileri için dua etmelerini dilerlerdi.¹²⁹

Bir bedevi Peygamber'e (s.a.v.) geldi ve; "Ya Rasulallah sana geldik. Açlıktan ötürü çocuklar rahat uyuyamaz oldu, hayvanlar sevinç naraları atamaz hale geldi." dedi ve şu beyti okudu:

Sensin bizim sığınacağımız tek kişi.

*İnsanlar Resul'den başka kime ve nereye sığınsınlar ki...*¹³⁰

Kuraklık anında bir A'rabi, H. Peygamber'e (s.a.v.) gelerek: "Ey Allah'ın resulü, mallar helak oldu, çaresiz kaldık, Allah'a dua et de bize yağmur versin!" dedi. Bunun üzerine Resulullah dua etti ve çok geçmeden yağmur yağdı.¹³¹

Osman b. Huneyf rivayet ediyor: «Gözleri kapanan bir adam Peygamberimize gelerek: "Ya Resûlallah gözlerim kapandı. Benim için dua buyur." dedi. H. Peygamber (s.a.v.): "İstersen Allah (c.c) seni körlükten iyileştirisin diye dua ederim. İstersen sabret! Ki bu senin için daha hayırlıdır." buyurdu. A'ma: "Hayır, dua edin!" deyince, H. Peygamber, ona güzelce abdest almasını ve şu duayı okumasını emretti: "Allah'ım, rahmet Peygamberin Muhammed ile Sana yöneliyor, Senden istiyorum. Ya Muhammed, hacetimi yerine getirmesi için Rabbime seninle yöneldim. Allah'ım, onun benim hakkımdaki şefaati (duasını) kabul eyle!" demiş ve ardından H. Peygamber şöyle ilave etmişti: "Bir ihtiyacın olduğu zaman hep aynısını yap!" Bu olaydan sonra adamın gözleri açılmıştı.»¹³²

Temimoğulları kabilesini temsilen H. Peygamber'e gelen heyet üyelerinden Telib anlatıyor: «Resulullah'ın huzuruna vardım ve: "Ya Resulullah, benim için istiğfar buyur!" dedim. "Allah senin için dua etmeme izin verdiği zaman dua ederim." buyurdu. Allah'ın dilediği kadar bir süre bekledikten sonra, beni çağırdı, elini yüzüme sürdü ve: "Allah'ım, Telib'i bağışla, ona rahmet eyle!" buyurdu.»¹³³

Peygamber haricindeki salih zatların duaları ile tevessül:

Nevevî, Müslümanlar hakkında dua etmenin faziletini anlatırken; "bir kimsenin kendisi veya bir topluluk hakkında yahut bir cemaatin başka bir cemaat hakkında dua etmesi uygundur ve yapılan dualar makbuldür" demektedir.

"Allah Teâlâ sâlih bir müslümanla ev halkından yüz komşusunun belâ ve musibetini giderir."¹³⁴

Esir b. Cabir anlatıyor: «H. Ömer, Üveys el-Karani'ye "Benim için istigfar et" dedi. Üveys: "Sen Resulullah'ın arkadaşı iken, ben nasıl senin için istiğfar ederim" diye sordu. Bunun üzerine H. Ömer: "Ben Resulullah'dan işittim: "Tabiunun en hayırlısı Üveys denilen adamdır. Sizden her kim ona yetişirse, kendisi için mağfiret dilemesini istesin" buyurdu" dedi»¹³⁵

H. Ömer, Resulullah'tan umre ziyareti için izin istediği zaman H. Peygamber kendisine izin vermiş ve: "Ey kardeş, bizi de duanda unutma!" buyurmuştur.¹³⁶

Ebu Hureyre (r.a.) Allah Resulü (s.a.v.) den şu hadis-i şerifi rivayet etmektedir: "Allah (c.c.) cennetinde kulunun derecesini yükseltir. Bunun üzerine kul Allah'tan sorar: Ey Rabbim! Bu derece

¹²⁹ Buhari, Cum'a: 34

¹³⁰ İbn Hacer, Fethu'l-bâri, İstiskâ, c.3, s. 183

¹³¹ Buhari, İstiska-6-7-9-12 – Müslim, İstiska: 8

¹³² Tirmizi, Deavat, 49 - İbn Mace, İkame, 5 - İbn Hanbel, 4/138

¹³³ Taberani, İbn Sa'd: 7/42 – Hayatü's-sahabe, c.4.:s.75

¹³⁴ Hindî, Kenzû'l-ummâl, c.9. s.5, H.No: 24645.

¹³⁵ İbn Sa'd: 6/163 – Hayatü's-sahabe, c.4.:s.62

¹³⁶ Ebu Davud, Vitr, 23 - Timizî, Deavât, 109 - İbn Mâce, Menâsik, 5

nereden bana gelmektedir? Allah (c.c.): “Senin evladının senin için af dilemesinden geliyor” diye buyurur.”¹³⁷

Yine Allah Rasûlû, fakir muhacirler hürmetine Müslümanlara zafer ve yardım ihsan etmesini Allah’tan dilerdi.¹³⁸

Hiz. Enes b. Malik’in rivayetine göre Ömer b. Hattab zamanında insanlar kuraklık ve kıtlıkla karşılaşınca Abbas b. Abdü’l-Muttalib ile yağmur duasına çıktılar. Ömer şöyle dua etti: "Ya Rabbi! Biz Senin Peygamberin ile sana tevessül ederdik ve yağmur yağdı. Şimdi Senin Peygamberinin amcası ile sana tevessül ediyoruz, bize yağmur ver." dedi ve yağmur yağdı. ¹³⁹

Buhârî’yi şerh eden Aynî ve İbn Hacer gibi âlimlerin kanaati şöyledir: Hiz. Peygamber’in hadisleri ile Hiz. Ömer’in söz ve uygulamalarından anlaşıldığına göre, Müslümanlar Rasulullah’ın sağlığında onu vesile edinerek Allah Teâlâ’dan yağmur ve şifa istemişler; Hiz. Peygamber’in vefatından sonra ise Ehl-i Beyt’i vesile yaparak yağmur duasına çıkmışlardır.¹⁴⁰

Şevkânî ise bu hadislerin, salih kimselerle ve Ehl-i Beytle vesile olunabileceğinin müstehaplığına delil olduğunu söyler ve şunu ekler: "Hiz. Ömer kendisi sahabe arasında faziletli bir kişi olduğu hâlde tevazusu gereği ve Hiz. Abbas’ın Hiz. Peygamber yanındaki konumunu iyi bildiği için, onu kendisine tercih etmiştir. Bu davranış birçok kere tekrar edilmiştir.”¹⁴¹

Muaviye b. Ebu Süfyan’ın, Yezid b. Esved el-Curasi ile onun duası ile tevessül ettiği de mervidir.

Hiz. Ömer, Hiz. Abbas hakkında şöyle der: “Rasulullah, Abbas’a oğlun babasına gösterdiği saygıyı gösterirdi. Ey insanlar! Amcasına gösterdiği saygı konusunda Rasulullah’a uyup, siz de Abbas’a saygı gösterin ve onu Allah’a vesile edinin.”¹⁴²

Seriyy-i Sakatî’nin üstadı Maruf Kerhî bir gün kendisine; “Bir şeye ihtiyacın olduğu zaman benim adıma yemin ederek onu Allah Teâlâ’dan iste.”¹⁴³ demiştir.

Ebu’l Hasan el-Harkanî’nin müridlerine tavsiye ettiği şu davranış, bu örneklerden sadece biridir. Seyahate çıkmak isteyen bazı kimseler Ebu’l-Hasan Harkânî’den yoldaki tehlikelerden kendilerini koruyacak bir dua öğretmesini rica ettiklerinde Harkânî şöyle dedi: “Her hangi bir talihsizliğe uğrarsanız adımı zikredin.” Bu cevap onların hoşuna gitmedi. Böylece yola çıktılar ve seyahat sırasında eşkiya saldırısına uğradılar. İçlerinden birisi o velînin adını andı ve şakilerin büyük şaşkınlığını çekecek bir tarzda gözden kayboldu. Şakiler onun ne devesini, ne de ticarî eşyasını bulabildiler. Ötekiler ise bütün elbise ve mallarını kaptırdılar. Ülkelerine döndüklerinde şeyhten bu sırrı açıklamasını rica ederek şöyle dediler: “Hepimiz Allah’a yalvardık, yakardık, ama sesimizi duyuramadık. Senin adını anan kimse ise soyguncuların gözleri önünde kayboldu.” Şeyh de bunun üzerine şunları söyledi: “Siz Allah’a şeklen yalvarıyorsunuz. Oysa ben, O’nu gerçekten anıyorum. Bundan dolayı siz beni anar ve ben de sizin adınıza Allah’ı anarsam, dualarınız kabul olur.”¹⁴⁴

Âlem-i ervah veya alem-i berzahta olan zatlarla tevessül:

Adem (a.s.) cennetten çıkarılmasına sebep olan zelleyi işlediğinde, hatasını anlayıp:

“Yâ Rabbi! Sen beni yaratıp bana ruhundan üflediğinde başımı kaldırdım arşın sütunları üzerinde “Lâ ilâhe illallah, Muhammedu’r-Resulullah” cümlesinin yazılı olduğunu gördüm. Bildim ki Sen, zâtının ismine ancak yaratılmışların en sevimlisini izafe edersin.” dedi. Bunun üzerine Allah Teâlâ:

¹³⁷ Tirmizi, Nesai, İbn Mace

¹³⁸ Taberanî, el-Mu’cemu’l-kebîr, 1/292

¹³⁹ Buhari, İstiska: c.3, s.2

¹⁴⁰ Aynî, Umdetü’l-kârî, c. 7, s. 24 - İbn Hacer, Fethu’l-bâri, c. 2, s. 179

¹⁴¹ Şevkânî, Neylû’l-evtâr, c. 4, s. 8-9

¹⁴² İbn Hacer, Fethu’l-bâri, İstiskâ, c 3, s 186

¹⁴³ Kuşeyrî, Risale, s, 15 - Ferideddin Artar, Tezkiretül-Evliyâ, s. 353

¹⁴⁴ Reynold A, Nicholson, İslâm Sufileri Tercemesi, s.116

“Doğru söyledin ey Adem! Hakikaten o bana göre mahlûkatın en sevimlisidir. Onun hakkı için bana duâ ettin. Ben de seni bağışladım. Şayet Muhammed olmasaydı, Seni yaratmazdım.’ buyurdu.”¹⁴⁵

Allah Rasûlû (s.a.v.) şu hadisleri de buyurdu: “Bir kimse bana selam verince Allah bana ruhumu geri verir. Ben de onun selâmına mukabele ederim.”¹⁴⁶

“Vefatımdan sonra amelleriniz bana arz olunur. Amellerinizde hayır gördüğüm zaman Allah Teâlâ’ya hamd ederim. Şerri gördüğümde sizler için istiğfar ederim.”¹⁴⁷

Ashâb-ı Kiram dualarında hususiyetle Resulullah Efendimiz’i (s.a.v.) Hazret-i Allah’a tevessül ederlerdi. Gerek yaşarken, gerek vefatında o kadar itina gösterirlerdi ki... Hatta o kadar değerini bilirlerdi ki Esma (r.anhâ) Peygamberimizin hayatta iken giydiği cübbesini, vefatından sonra şifâ dilenmek üzere yıkayıp suyunu hastalara verirdi.¹⁴⁸

Ehl-i tasavvuf istimdat ve istiane hakkında, şeyhülislam Kemalpaşazade’nin Kırk Hadis Şerhi’nde naklettiği: “İşlerinizde şaşırdığınız, bocaladığınız zaman kabir ehlinen yardım isteyiniz.”¹⁴⁹ hadisini buna delil kabul etmişlerdir.

Mevlana Celaleddin-i Rumi k.s.:

Kılavuzsuz yola gıdene iki günlük yol, yüzyıllık yol olur. Kâbe’ye delilsiz giden bu başı dönmüş zavallılar gibi zillate düşer. Ustaya müracaat etmeksizin bir sanat tutan kişi şehre de alay mevzuu olur, köye de.

Doğuda da, batıda da anasız, babasız bir insan doğması pek nadirdir. Bir işe girişen, çalışan kişi mal kazanır. Ama nâdir olarak bir adam bir hazine bulabilir.

Fakat nerde bir Mustafa ki cismi can olsun da [Er-rahman, allemel-Kur’ân - Rahman, ona Kur’ân’ı öğretti] sırrına ersin.

*Ten ehlinin hepsi kalemle, okuyup yazmakla öğrenir, öğretir. Allah, kereminin bolluğuyla kalemî, öğretiş ve öğrenişe vasıta halk etmiştir.*¹⁵⁰

Nitekim Nakşibendiyye tarikatının kurucusu Muhammed Bahaeddin Nakşibend’in irşadının Abdülhâlık Gucdüvânî’nin vefat etmiş ruhaniyeti ile, üveysî olarak tamamladığı belirtilir.¹⁵¹

Üveysîlik; ya doğrudan Hz. Peygamber’in ruhu ve maneviyatı tarafından terbiye edilen veliyi; ya da daha önce yaşamış ve ölmüş bir mürşidin ruhaniyetinden feyz alıp bunlarla kalbî bir irtibat kurarak ona ait hâlin kendisine de geçeceğine inanmayı ifade etmektedir.¹⁵²

Şah-ı Nakşibend hazretleri şöyle anlattı:

“Buhara’nın kenar mahallelerini gece vakti dolaşır, bütün mezarlıkları ziyaret ederdim. Yine o gecelerden birindeydi. Ziyaret ederek bereketi umulan, büyük mezarlardan üçünü ziyaret etmek istedim. Mezarlığa gittim. Kabirlerin her birinde kandiller vardı. Kandillere fitil ve yeterli miktarda yağ konulmuştu. Ancak bu kandillerin, sönmeden yanabilmeleri için fitillerinin bir miktar hareket ettirilerek, ucunun yağdan dışarı çıkartılması gerekiyordu.

Gecenin ilk yarısında Hacı Muhammed b. Vasi hazretlerinin mezarına ulaştım. Sonra Hacı Ahmed Acgario’nun mezarını ziyaret ettiğim sırada iki kişi belirdi. Ellerinde kılıçları vardı. Kılıçlarını belime bağladılar. Beni bir bineğe bindirdiler, bineğin dizginlerini de ellerine aldılar.

Ve Müzdahir mezarlığına gittik. Orada da kandil ve fitillerin aynı şekilde olduklarını gördüm. Kibleye yöneldim. Bu arada bende manevi haller olmaya başladı. Çok farklı bir âlemdeydim. O esnada kible tarafındaki duvarın yarıldığını, orda haşmetli bir tahtın üstünde azametli bir zatın oturmakta olduğunu gördüm. Ancak bu şahsın önüne bir perde çekilmişti.

¹⁴⁵ Hâkim, Müstedrek, 2/672

¹⁴⁶ Ebu Davud, Cenaiz: 94

¹⁴⁷ Ahmed bin Hanbel, Müsned

¹⁴⁸ Buhârî

¹⁴⁹ Aclunî, Keşfu’l-Hafa, 1: 85, Hadis: 213

¹⁵⁰ Mevlana, Mesnevi, c. 3, s. 47, 588-594

¹⁵¹ Abdülmecid Hânî, el-Hadâiku’l-Verdiyye, s. 535

¹⁵² Süleyman Uludağ, Tas. Ter.Söz., s. 549 - Ethem Cebecioğlu, Tas. Terim. ve Deyim. Söz., s. 737

Tahtının etrafını bir grup insan kuşatmıştı. Oradaki kalabalığın önde gelenlerini tanımaya çalıştım. Doğrusu bu topluluktaki, o azametli zat ile diğer şahsiyetlerin kim olduklarını epeyce merak etmeye başlamıştım. Tam bunları düşünürken, kalabalığın arasında yer alanlardan biri şöyle dedi:

“Bu azametli zat, Hâce Abdulhalik-ı Gücduvanî hazretleridir. Etrafını saran kişiler de ondan sonra gelen mürid-i kâmillerdir.” Ardından da orada bulunanların isimlerini birer birer saydı: “Bu, Hâce Arif-i Rivgeri, bu, Hâce Mahmut İncirî Fağnevî, bu, Hâce Ali Ramitenî hazretleridir.” Daha sonra bana, Hâce Muhammed Baba Semmasî hazretlerini işaret etti ve,

“Bu zat ile, kendisi hayattayken görüşmüştün. O senin şeyhindir. Sana Azizan hazretlerinin tacını vermişti. Onu tanıdın mı?” diye sordu.

“Evet tanıdım.” dedim.

Ama o tacı alma olayının üzerinden çok zaman geçmiş, hadiseyi çoktan unutmuştum bile. Bana rehberlik eden zat,

“O taç hâlâ senin evinde. Onun bereketi sayesinde belalardan korunuyorsun. Aslında bu, o zatın senin üzerinde tecelli eden bir kerametidir.” dedi.

O sırada topluluk arasında bulunan bazı kimseler bana: “Kulaklarını aç ve iyice dinle! Bu kişilerin arasına katılmak üzere, Hâce Abdulhalik-ı Gücduvanî hazretleri ile konuşma şerefine ulaşacaksın.” diyorlardı.

Hâce Abdulhalik-ı Gücduvanî hazretleri, bana bu yolda seyru sulûkun başlangıç, gelişme ve son merhalelerini anlattı. En sonunda şunları söyledi:

“Buraya gelirken, mezarlarda gördüğün kandillerin hangi anlamlara geldiğini sana anlatayım. Senin bu yolda ilerleyebilmen için üstün kabiliyetlerin var. Ancak bu yeteneklerin, sır ve nurların ortaya çıkabilmesi için, meziyetlerinin fitilini tıpkı o kandillerde olduğu gibi ateşlemen gerekiyor. Maksada ulaşmak için, kabiliyetlerin gerektirdiği işleri yerine getirmelisin.

Tasavvuf yolunda her hareketini, Kur’an ve Sünnet’e göre ayarlamalısın. İstikamet üzere olmalı, iyiliği emredip, kötülüğü yasaklamalı, ayrıca azimetlere de yapışmalısın. Bid’atlerden kaçınarak, her zaman sevgili Peygamberimiz Muhammed Mustafa’nın (s.a.v.) sünnetini takip etmelisin. Onun sîretini iyice öğrenerek, sahabe-i kiramın örnek hayatlarını iyice araştırıp yaşamaya çalışmalısın.”¹⁵³

Nakşibendiyye Tarikatı şeyhlerinden zamanın gavs-ı azamı Ebu’l-Hasan Harkanî (vefatı: h.424-425/m.1033) hazretleri de üveysî olarak yetişen zatlardandı. Beyazîd-i Bistamî hazretlerinin (h.234-m.845) ruhaniyeti onu terbiye etmişti. Kendisi şöyle derdi:

“Ben her sabah Beyazîd-i Bistamî hazretlerinin kabrini ziyaret eder, kuşluk vaktine kadar onun huzurunda dururum.”

Ebu’l Hasan el-Harkanî, huzurunda durduğu sürece Beyazîd-i Bistamî hazretlerini görüyor ve gerekli olan tüm talimatları kendisinden alıyordu. Arada bir ses veya söz olmaksızın Ebu’l Hasan el-Harkanî hazretlerinin bütün problemleri o anda çözülüyordu.¹⁵⁴

Seyyid Ahmed er-Rufai hazretlerinin bu konudaki açıklamaları sanırım yeterli gelecektir. Şöyle ki:

«Ruhların şimşek gibi çakan (manevi tasarrufat yönüyle) tesirlerini inkâr, her şeyi açıp salıveren Allah Teala’nın yardımını bilmemektir. Allah’ın kelamı hükümsüz bırakılamaz. O, şöyle buyurur.

«Çünkü benim velim (bana yardım etmekte, beni korumakta yegâne sahibim) o kitabı indiren Allah’tır ve O, bütün salihlere de velilik ediyor.»¹⁵⁵

¹⁵³ Necmeddin b. Muhammed Nakşibendî, Hulasat’ül-Mevahib

¹⁵⁴ Necmeddin b. Muhammed Nakşibendî, Hulasat’ül-Mevahib

¹⁵⁵ A’raf: 196

Yani, onların (salih kullarının) da işlerini üzerine alır. Onlardan meded umanların işlerini de. (Hatta) onlardan yardım isteyenlere sığınanları da himayesine alır. O salih kişiler ister hayatta olsun ister olmasınlar, ister farkında bulunsun ister ise bulunmasınlar.¹⁵⁶

Efendiler!

Allah'ın kullarını ve velilerini vesile edinerek yardım isterseniz, yapılan yardım ve bereketi, onlardan bilmeyiniz. Bu şirktir. Fakat Allah, onları sevdiğinden, siz de ihti-yaçlarınızı onları severek Allah'dan isteyiniz. Hadis-i şerifte şöyle buyrulmuş:

“Nice, başı açık saçı dağınık, üstü başı yırtık, kapılardan kovulmuş kimseler vardır ki, Allah'a yemin etseler, onların yeminlerini (isteklerini) yerine getirir.” Allah onlara, varlıklarda tasarruf etme yetkisini vermiş. Onlar sayesinde varlıkları değiştirir. Onlar, Allah'ın izniyle bir şeye “ol” dediklerinde hemen oluverir. İsa aleyhisselam, Allah'ın izniyle çamurdan kuşlar yaratmış, Allah'ın müsaadesiyle ölüyü diriltmişti.

Hurma kütüğü, Peygamberimiz, sevgilimiz, Peygamberlerin efendilerinin efendisi Muhammed (s.a.v.)'e şikâyetle bulunmuş, cansız varlıklar kendinse selam vermiş, diğer nebi ve resullerde ayrı ayrı tezahür eden mucizeleri, Allah onun elinde cemetmiş, onun mucizesinin sırları, ümmetinin velilerine de sirayet etmiştir.

Mucize, velilere izafe edildiğinde, “keramet” adını alır ve hiç biri sürekli değildir... Peygamberin ise, daimi (kıyamete kadar tesirini gösterecek) sürekli mucizesi vardır.

Ey oğul, kardeşim!

“Allah'ım rahmetini isterim!” dediğin zaman, sanki: “Allah'ım, Senin kulun, şeyh Mansur ve başka velilerin velayetleri yüzü suyu hürmetine, Senden isteklerde bulunuyorum.” demiş gibi olursun. Zira velayet, bir hususi vergidir.

يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ

«Allah ise, rahmetiyle kimi dilerse onu has kılar.»¹⁵⁷

Öyle ise, acıyanın kudretini acınmağa muhtaç kişiye izafe etmekten sakın!.. Tesir ve güç, masiyetten Hakka çevirme kudreti Allah Celle ve Azza hazretlerindir.

Vesile (aracı olmak) Allah'ın veli kulunu mümtaz kıldığı bir rahmetidir. Şu halde, ihtiyacın anında, kullarından “havas” olanlara tahsis etmiş olduğu yardımı, sevgisi ve muhabbetiyle kendisine yaklaş. Her işte onu birle... Çünkü O, Gayur'dur.»¹⁵⁸

Seyyid Ahmed er-Rufai (k.s.) Hicri 555 yılında İslam ülkelerinden gelen 90 bini aşkın hacıyla beraber yaptığı ilk haccında nurlu şehir Medine'ye vardıklarında binitinden iniyor. Peygamber (a.s.v.)'in şerefli harimine kadar yalın ayak yürüyerek Peygamber kokulu hücrenin karşısında durup “اَسْلَامٌ عَلَيْكَ يَا حَدِّي” “Selam sana ey Dedem!” deyince, kendisine: “وَعَلَيْكَ السَّلَامُ يَا اِبْنِي” “Sana da selam ey çocuğum.” diye Peygamber (a.s.)'in merkadından kendisine cevap geliyor. Bu sesi Peygamber hariminde bulunan herkes işitiyor.

Bu yüce bahşış ve büyük nimet karşısında vecde gelen Ahmed er Rufai Hz.leri hüzünlü bir selse inledi, ağladı, titreye titreye iki dizi üzerine çöktü ve sonra kalktı şöyle buyurdu:

Uzakta iken gönderiyordum ruhumu,
Benden taraf vekilim olarak öpüyordu toprağı(nı).
Bu cesetlerin nöbetidir, cesetler (şimdi) huzurda;
Uzat elini nasibini alsın dudaklarım.

Bu içli yalvarış üzerine Peygamber aleyhisselam, saygı duyulan aydınlık kabrinden nurlu, onurlu elini uzattı ve Seyyid Ahmed (k.s.) o mübarek eli öptü. Orada bulunan halk da bu hadiseyi seyrediyorlardı. Seyreden binlerce kişinin arasında çağın büyük velileri de bulunuyordu. Şeyh

¹⁵⁶ Burhan-ül Müeyyed : Sy.76

¹⁵⁷ Bakara: 105, Ali İmran: 84

¹⁵⁸ Burhan-ül Müeyyed : Sy.165

Hayat b. Kays el-Harranî, Şeyh Adiy b. Müsafir, Şeyh Akil el-Menbici bunlardandı. Bu zatlar o gün Ahmed er-Rufai (k.s.)’den hırka giyerek hilafet almışlardı.

Şeyh Ahmed el-Kebir ez-Zaferanî, Şeyh Abdulkadir Geylanî, Şeyh Ahmed ez-Zahid el-Ensarî, Şeyh Şerefüddin b. Abdusseminî el-Haşimî el-Abbâsî ve diğer halk da o gün Peygamber (a.s.v.) efendimizin mübarek ve latif elini görme şeref ve bahtıyarlığına ermişlerdi.¹⁵⁹

Yukardaki hadislerden ve olaylardan anlaşıldığı üzere Hz. Peygamber’in sağlığında ve vefatından sonra onu vesîle edinmek caizdir, Hz. Peygamber ile tevessül edildiği gibi, diğer peygamberler ve salih kimselerle de tevessül edilebilir. Onlar, işleri yapan, yaratan, tesir eden değil, sadece vesiledirler. Onlar Allah’ın dostları ve sevgilileri olduğu için kendilerinden bereketlenilir. Tevessülün yalnız dirilerden yapılacağını söyleyip, ölmüş kimselerin vesîle edinilemeyeceğini iddia edenler yanılmaktadırlar. Zira bu, Allah’ın yaratma sıfatına sınırlama getirmektir. Ne dirilerin, ne de ölülerin bir şeyin yaratılmasında veya yok edilmesinde hiçbir tesiri yoktur.¹⁶⁰ “O’na vesîle arayın” âyetinde mef’ul bulunmadığı için, Allah’a yakınlığa vesîle olan her türlü salih amel ile iyi insanlardan, diri ya da ölü her şahıs vesîle olabilir.¹⁶¹

Bunlara ilâve olarak her çeşit vesileyi kabul eden tasavvufçulara göre, Hz. Ömer’in Resulullah’ın ruhâniyeti ile değil de, Hz. Abbas ile yağmur duasına çıkıp onu vesîle edinmesini, ölülerle tevessül olunamayacağına delil olarak ileri sürmek doğru değildir. Hz. Ömer’in; “Biz Peygamberimiz ile sana tevessül ederdik.” ifadesi sahabenin Hz. Peygamber ile tevessülde bulunduklarını göstermektedir. Peygamber ile tevessülü, onun hayatı ile sınırlandırmak pek tutarlı görülmemektedir. Onların anlayışına göre Hz. Ömer’in bu davranışından çıkarılan sonuçlar şöyle sıralanabilir:

1. Rasulullah ile tevessül edildiği gibi, ümmetinden salih kişilerle de tevessül edilebilir.
2. Hz. Abbas ile tevessül, Hz. Peygamber ile tevessül gibidir. Çünkü Hz. Ömer, Hz. Abbas’ın adını anmadan: “Biz, Senin Nebî’nin amcası ile tevessül ediyoruz.” diyerek Rasulullah’ın şerefini yükseltmiştir.
3. Hz. Ömer’in Hz. Abbas ile yağmur duasına çıkması, Hz. Peygamber’in hiçbir sözü iştmeyen bir ölü olmasından ve Allah katında bir itibarının olmamasından değil, Peygamberle caiz olduğu gibi onun bir yakınıyla da tevessülün caiz olduğunu göstermeye yöneliktir.
4. Hz. Ömer bu davranışıyla, insanların; “Allah’a vesile edinin!” âyetini sadece salih amellerle sınırlandırmalarını önleyip, diğer tevessül çeşitlerini de onlara öğretmek istemiştir.
5. Hz. Ömer, Hz. Abbas ile tevessülü ve ona saygı göstermeyi Hz. Peygamber’e bağlılığın bir göstergesi olarak görmüştür.¹⁶²

¹⁵⁹ Irşad-ül Müslimin, İzzüddin el-Faruî

¹⁶⁰ Abdülkerim Muhammed el-Müderriş, Nûru’l-İslâm, s.134-135

¹⁶¹ Abdülkerim Muhammed el-Müderriş, Nûru’l-İslâm, s. 99

¹⁶² el-Müderriş, Nuru’l-İslâm, s. 110

PEYGAMBER VEYA ONUN VARİSLERİYLE BERABER OLMAK, ONLARIN İZİNDEN GİTMEK HAKKINDA AYETLER

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ

«Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve sadıklarla beraber olun.»¹⁶³

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ

“Sizin dostunuz (veliniz) ancak Allah’tır, Resulüdür, iman edenlerdir. Onlar ki Allah’ın emrine boyun eğerek namazı kılar, zekatı verirler” diye buyrulmuştur.¹⁶⁴

فَرَأَى نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ

“Nefsim (kudret) elinde olan (Allah)’a and olsun ki, birinize ben, babasından ve çocuğundan daha sevimli olmadıkça (kâmil) bir mü’min olamaz.”¹⁶⁵

وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ

«Halbuki sen onların içinde iken Allah, onlara azap edecek değildir. Ve onlar bağışlanmayı dilerlerken de Allah onlara azap edici değildir.»¹⁶⁶

وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصَّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَٰئِكَ رَفِيقًا

«Kim Allah’a ve Resül’e itaat ederse işte onlar, Allah’ın kendilerine lütuflarda bulunduğu peygamberler, siddıklar, şehitler ve salih kişilerle beraberdir. Bunlar ne güzel arkadaşlardır!»¹⁶⁷

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

«(Resulüm!) De ki: Eğer Allah’ı seviyorsanız bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir.»¹⁶⁸

وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

«Şüphesiz bu, benim dosdoğru yolumdur. Buna uyun, (başka) yollara uymayın. Zira o yollar sizi Allah’ın yolundan ayırır. İşte sakınmanız için Allah size bunları emretti.»¹⁶⁹

رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ

«Rabbim! Bana hikmet ver ve beni salihler arasına kat.»¹⁷⁰

فَتَبَسَّمَ ضَاحِكًا مِّن قَوْلِهَا وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأُدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ

«(Süleyman) onun sözünden dolayı gülümsedi ve dedi ki: Ey Rabbim! Beni, gerek bana gerekse ana-babama verdiği nimete şükretmeye ve hoşnut olacağın iyi işler yapmaya muvaffak kıl. Rahmetinle, beni iyi kulların arasına kat.»¹⁷¹

قَالَ لَهُ مُوسَىٰ هَلْ أَتَّبِعُكَ عَلَىٰ أَنْ تُعَلِّمَنِي مِمَّا عَلَّمْتَ رُسُلًا

«Musa (Hızır)’a : “Sana öğretilenden, bana, doğruyu bulmama yardım edecek bir bilgi öğretmen için sana tabi olayım mı?” dedi.»¹⁷²

¹⁶³ Tövbe : 119

¹⁶⁴ Maide suresi, ayet: 55

¹⁶⁵ Buhari c.1 s. 9

¹⁶⁶ Enfal: 33

¹⁶⁷ Nisa : 69

¹⁶⁸ Al-i İmran : 31

¹⁶⁹ En’am : 153

¹⁷⁰ Şuara : 83

¹⁷¹ Neml : 19

وَأَصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْعَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَن ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا

«Rızasını dileyerek, sabah ve akşam Rablerine dua edenlerle beraber nefsinı tut. Dünya hayatının süsünü isteyerek gözlerini onlardan çevirme. Kalbini bizi anmaktan gafil kıldığımız, kötü arzularına uymuş ve işi gücü aşırılık olan kimseye boyun eğme.»¹⁷³

وَمَن يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ ۖ وَسَاءَتْ مَصِيرًا

«Doğru yol kendisine apaçık belli olduktan sonra, Peygamberden ayrılıp, inananların yolundan başkasına uyan kimseyi, döndüğü yöne döndürür ve onu cehenneme sokarız. Orası ne kötü bir dönüş yeridir!»¹⁷⁴

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّالِحِينَ

«İnanıp, yararlı iş işleyenleri, and olsun, iyilerin arasına koyarız.»¹⁷⁵

إِنَّ وَلِيََّ اللَّهِ الَّذِي نَزَّلَ الْكِتَابَ وَهُوَ يَتَوَلَّى الصَّالِحِينَ

«Çünkü benim dostum, Kitab'ı indiren Allah'tır. O, salihleri dost edinir.»¹⁷⁶

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا

«Ey inananlar! And olsun ki, sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikreden kimseler için Resulullah en güzel örnektir.»¹⁷⁷

لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا

«(Ey insanlar) siz de Allah'a ve Peygamberine inanasınız, Resulüne yardım edesiniz, O'na saygı gösteresiniz ve Allah'ı sabah akşam tesbih edesiniz.»¹⁷⁸

¹⁷² Kehf : 66

¹⁷³ Kehf : 28

¹⁷⁴ Nisa: 115

¹⁷⁵ Ankebut: 9

¹⁷⁶ A'raf: 196

¹⁷⁷ Ahzab: 21

¹⁷⁸ Fetih: 9

EHL-İ BEYT'İ, ASHAB-I KİRAMI VE SALİHLERİ SEVMEK, ONLARDAN AYRILMAMAK HAKKINDA HADİS-İ ŞERİFLER

«Size iki önemli şey bırakıyorum. Biri, hidayet ve nur kaynağı olan Kur'an'dır. Buna sımsıkı sarılınız, buyurdu ve kitabullahı teşvik ve terğib etti. Sonra devamla: "İkincisi de ehl-i beytim'dir. Ehl-i beytim hakkında size Allah'ı hatırlatıyorum. Ehl-i beytim hakkında sizlere Allah'ı hatırlatıyorum. (Allah'tan korkunuz, onlara karşı hürmette kusur etmeyiniz.)»¹⁷⁹

«Ehl-i beytim Nuh'un gemisi gibidir, ona binen kurtulur, ondan ayrılan helâk olur.»¹⁸⁰

«Üç şey kimde toplanmış bulunursa o, (kalbinde) imanın tadını bulur: Allah ve Resulü ona başkalarından daha sevimli olmak; bir kimseyi sevecek olursa ancak Allah için sevmek ve küfre düşmeyi ateşe atılacakmışçasına hoşlanmamaktır.»¹⁸¹

İmran bin Husayn (r.anhuma)dan Resulullah (s.a.v.) buyurdu ki: "İnsanların en hayırlıları benim asrım da yaşayanlardır. Sonra bunları takip edenlerdir, sonra da bunları takip edenlerdir."¹⁸²

Başka bir rivayette de Allah Resulü şöyle buyurmuştur: "Sakın ashabım aleyhinde bulunmayın. Onları ta'rize hedef etmeyiniz. Onları her kim severse, bana olan sevgisi nedeniyle sever; her kim de buğzederse bana eza etmiş olur. Her kim bana eza ederse Allah'a eza etmiş olur. Her kim de Allah'a eza etse, çok sürmez Allah onun belasını verir."¹⁸³

Bu rivayetlerden sonra her akıllı mü'min, sahabeler hakkında çok dikkatli olmalı, onları son derece sevmeli ki, onlarla haşrolabilsin. Resulullah'ın sevgisini, Cenab-ı Hakk'ın da rızasını kazanabilsin. Allah onlardan binlerce defa razı olsun.

Peygamber Efendimizin (s.a.v.) sevgisini kazanmamız için Ashab-ı kiramı sevmemiz elzem olduğu gibi ehl-i beytini de sevmemiz, saygı göstermemiz elzemdir. Allah korusun, ehl-i beytin sevgisinden mahrum olmak çok büyük bir bahtsızlıktır ve kayıptır, iman za'fiyetidir. Allah Resulü şöyle buyurdular:

"Nimetleri ile sizi beslediği için Allah'ı sevin. Beni de Allah sevgisi için sevin. Ehl-i beytimi de benim sevgim için sevin."¹⁸⁴

Başka bir hadislerinde: "Ey Nas, ben ancak bir beşerim. Rabbimin elçisinin bana gelip ona icabet edeceğim zaman yaklaştı. Size önemli iki şey bırakıyorum: (Bu muazzam emanetin) biri, hidayet ve nur kaynağı Kur'an'dır. Buna sımsıkı sarılınız" buyurdu ve kitabullahı teşvik ve terğib etti. Sonra devamla: "(İkincisi de) ehl-i beytimdir. Ehl-i beytim hakkında size Allah'ı hatırlatırım. (Allah'tan korkunuz, onlara hürmette kusur etmeyiniz)" buyurdu. Ve üç defa tekrarladı.¹⁸⁵

İbn Ömer'den (r.a.) yapılan rivayette, Peygamber efendimiz (s.a.v.): "Ben ehl-i beytimi size emanet ediyorum." buyurduktan sonra çok geçmeden vefat etti.¹⁸⁶

Bu açık ifadelerden anlaşılan odur ki, Resulullah'ın hatırı akrabalarında gözetilmeli. Onun güzel hatırı sebebiyle onun ashabını, akrabasını, ehl-i beytini sevmeli ve saymalıyız. Allah'ın Resulü'nün sevdiklerini bizim de sevmemiz, buğzettiklerinden bizim de buğzetmemiz gerekir. Madem kâinatın Efendisi ashabını, ehl-i beytini seviyor, bizler de onları canı gönülden sevmeli, onları incitmemeli, onlara saygısızlığa asla yeltenmemeli, bilakis hürmette kusur etmemelidir. Onlara muhabbet duymamak son derece tehlikelidir.

Ehl-i Beyt hakkında bazı rivayetlerden bir kaçını daha sunalım. Resulü Ekrem (s.a.v.) bir gün Kaynuka çarşısına giderken Hz. Fatime'nin penceresi önünde durdu. Hz. Hasan'ı kastederek: "Küçük, orda mısın? Küçük, orda mısın?" diye sordu. Ve sonra Hz. Hasan koşarak geldi. Hz.

¹⁷⁹ Riyazü's Salihin: C.1, H.No:345

¹⁸⁰ Mektubat-ı Rabbanî 59. Mektup

¹⁸¹ Buhari c.1 s. 9

¹⁸² Buhari, Şehadet 9/Fezail'ul Ashab – Müslim – Tirmizi – Ebu Davud – Nesa-i

¹⁸³ Tirmizi – İbn-i Hibban r.s. 1 s.18

¹⁸⁴ Tirmizi, Menakıb, (3792)

¹⁸⁵ Müslim

¹⁸⁶ Taberani El Evsat'da

Peygamber çocuğu kucaklayıp öptü ve sonra: “Allah’ım sen bu çocuğu sev, bunu seveni de sev!” diye buyurdu.¹⁸⁷

Başka bir defasında Peygamber Efendimiz abasını çıkartıp Ali, Fatime, Hasan ve Hüseyin’in üzerine attı. “Allah’ım, bunlara düşmanlık edenlere düşman ve dostluk edenlere dost ol!” diye dua etti.¹⁸⁸

Bir defasında da Peygamber Efendimiz (s.a.v.) Hz. Hasan ve Hüseyin (r.anhuma) için şöyle buyurdu: “Kim onları severse beni sevmiş ve kim onlara buğzederse bana buğzetmiş olur.” dedi.¹⁸⁹

Müslim’in rivayetinde ise Allah Resulü (s.a.v.) Hayber günü Hz. Ali için buyurdular ki: “Yarın sancağı öyle bir kimseye vereceğim ki, o Allah’ı ve Resulünü sever, Allah ve Resulü de onu sever.”¹⁹⁰

Bir rivayette de Allah Resulü kızı Fatime için: “Fatime benden bir parçadır. Onu öfkeliendiren beni öfkeliendirmiş olur.”¹⁹¹ buyurdu.

İbn Ömer (r.a.) anlatıyor: «Ebubekir (r.a.) buyurdular ki: “Muhammed’i (a.s.v.) ehl-i beytinde arayın.”»¹⁹²

Ebu Said (r.a.) anlatıyor: «Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: “Ümmetimden (âlim, şehid, salih) bazıları var bir (çok kabilelere şamil bir) cemaate şefaati eder; bazıları var bir kabileye şefaati eder; bazıları var bir bölüğe şefaati eder; bazıları da tek bir ferde şefaati eder ve cennete girmelerini sağlar.”»¹⁹³

Rezin şunu ilave etmiştir: “Şefaatiim, ümmetimden büyük günah işleyenler içindir. Bir adamın ateşe atılması için emir verilir. Giderken, (dünyada) susadığı zaman su vermiş olduğu adama rastlar, onu tanır ve ona:

- Benim için şefaati etmeyecek misin? der. Adam:

- Sen de kimsin? diye sorunca:

- Ben sana falan falan gün su içirmedim mi? der. Öbürü bunu tanır ve (Allah nezdinde) onun lehinde şefaatte bulunur. Adam da böylece geri çevrilir ve cennete gider.”¹⁹⁴

Useyr b. Cabir’in bir rivayetinde, Kufe ahalisi Hz. Ömer’e gelmişlerdi. İçlerinde Uveys’i hiçe sayan birisi de bulunuyordu. Bunun üzerin Ömer (r.a.): “Burada Karenlilerden bir kimse var mı?” deyince adam yanına geldi. Hz. Ömer (r.a.), Resul-i Ekrem (s.a.v.):

“Size Yemen’den Uveys adında bir zat gelecek. Anasından başka kimsesi olmayan bu zat Yemen’den ayrılmıyordu. O, alaca denilen bir illete uğradı, Allah’a dua etti. Cenab-ı Hak da o illeti izale buyurdu. Yalnız, bir dinar veyahut dirhem kadar bir yer kaldı. Ona kim uğrarsa o, sizin için Allah’tan mağfiret talep etsin.” buyurdu, dedi.¹⁹⁵

Peygamber’e (s.a.v.) hizmet şerefine erişmiş bulunan Sevban (r.a.) bir gün Resulü Ekrem’in (s.a.v.) huzuruna girmiş ve içindeki derdi şöyle açıklamıştır: “Ey Allah’ın Resulü, zatınız bana ehlimden ve malımdan daha sevimlidir. Ben sizi hatırladığım zaman gelip de zatınızı görmedikçe sabra muvaffak olamıyorum. Ben kendi ölümümü ve sizin vefatınızı hatırladım. O zaman siz cennete girecek ve diğer Peygamberlerle birlikte (yüce makamlara) yükseleceksiniz. Ben cennete girsem bile ebediyen sizi göremeyeceğim.” dedi. Peygamber efendimiz sükût etti. Fakat o anda Cibril (a.s.) Nisa suresinin 69. ayetini getirdi: “Kim Allah’a ve Resule itaat ederse işte onlar,

¹⁸⁷ Buhari c.6 s.526

¹⁸⁸ Heysemi c.9 s. 167 (Ebu Yala) dan

¹⁸⁹ Heysemi c.9 s. 179 (İmam Ahmed’dan)

¹⁹⁰ Müslim, Fezailu’l Ashab 32, (2404) Tirmizi

¹⁹¹ Buhari

¹⁹² Buhari, Fezailu’l-Ashab 12, 22.

¹⁹³ Tirmizi, Kıyamet 11, (2442)

¹⁹⁴ Tirmizi, Kıyamet 11, (2437)

¹⁹⁵ Riyazus Salihin c.1. s.404, H. No:372

Allah'ın kendilerine lütuflarda bulunduğu Peygamberler, sıdıklar, şehitler ve salih kişilerle beraberdir. Bunlar ne güzel arkadaşlardır.”¹⁹⁶

Bedir günü Peygamber efendimiz (s.a.v) ashabın saflarını elindeki bir çubukla düzeltirken Adiy b. Neccaroğulları kabilesinden Sevâd b. Guzeyye'nin yanından geçti. Sevâd saftan biraz ileride durmuştu. Peygamber efendimiz çubuğu Sevâd'ın karnına dörterek: “Safa gir!” buyurdu. Sevâd: “Ya Resulullah sen beni incittin. Halbuki, Cenab-ı Hak seni adil ve hakkaniyeti icra etmek için göndermiştir. O halde senden kısas almam için bana imkân vermelisin.” dedi. Bunun üzerine Peygamber efendimiz ona hemen karnını açtı. Sevâd da Peygamber Efendimizi kucaklayıp öpmeye başladı. Allah Resulü: “Sevâd bu nedir? Niçin böyle yapıyorsun?” buyurdu. Sevâd: “Ya Resulullah biz savaşa giriyoruz. Sağ kalıp kalmayacağımı bilemiyorum. Ölümümünden önce tenimin senin tenine değmesini istedim.” dedi. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.)Efendimiz onun bu davranışını hoş karşılayıp ona dua etti.¹⁹⁷

Müslim'in Ebu Hureyre'den bir rivayetinde Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

Şüphesiz, Allah Teala'nın gezici melekleri vardır ki, bunlar zikir meclislerini araştırırlar. Bir zikir meclisini buldukları zaman, zikredenlerle beraber otururlar. Bunlardan bazıları, bazılarını zikir meclisine gelmelerini işaret ederler. Öyle ki, melekler zikredenlerle dünya semasının aralarını doldururlar. Ehl-i zikir dağlıklarında, melekler semaya çıkarlar.

Allah-u Teala, zikredenlerin halini meleklerden daha iyi bildiği halde:

- Nereden geldiniz? diye sorar. Melekler de:
- Yeryüzündeki kullarınızın yanından geldik. Onlar Sen'i tesbih ediyorlar, Seni tehlil ediyorlar, Sen'i tekbir ediyorlar, Sana hamd ediyorlar ve Sen'den dileklerde bulunuyorlar, derler. Allah Teala buyurdu:

- Ben'den ne istiyorlar?
- Cennetini istiyorlar.
- Cennetimi görmüşler midir?
- Hayır ya Rabbi!
- Cennetimi görseler ne yaparlardı?
- Sen'den civar ve eman dilerler.
- Ben'den hangi şeyden eman istiyorlar?
- Ateşinden Ya Rabbi!
- Ateşimi görmüşler mi?
- Hayır.
- Ateşimi görseler ne yaparlardı?
- Senden afv ü mağfiret dilerler. Bunun üzerine Cenab-ı Hak:
- Ben onları bağışladım, istediklerini onlara verdim, korktuklarından da onları emin kıldım, buyurur. Resul-i Ekrem buyurdu ki, Melekler:
- Ya Rabbi, içlerinde bulunan falan kul günahkârdır. Sadece şahsi bir menfaat için oradan geçerken onlarla beraber oturdu. Rabb'ül Alemîn:
- Onu da afvettim. Onlar öyle bir topluluktur ki, onların meclislerinde bulunanlar şaki olmaz, buyurur.¹⁹⁸

Eş-şeyh seyyid Ahmed er-Rufai (k.s.) ehl-i beytin hukukuna saygı göstermeyi ikaz ederek şöyle buyurur: “Allah Teala, bizleri Peygamber'in (s.a.v.) vekili olarak kendinse (halkı) davet eden imamlar tayin etmiştir. Bize uyan selamete erer. Bizim vesilemizle Allah Teala'ya yönelen kazanır.

¹⁹⁶ Terbiyet'ül Evlad, c.2 s. 1027 Ömer Nasuhi Bilmen Tefsiri c.2 s. 622 Heysemi c.8 s. 7 (Taberani'den)

¹⁹⁷ El Bidaye C.3 S. 271 (İbni İshak'dan)

¹⁹⁸ Riyazus Salihin c.3. s.45, H.No:1476

(Bu hususta) hak söz şudur: Biz ehl-i beytiz. Bizi yok etmek isteyen yok olur. Bize havlayan köpek uyuza yakalanır. Bizi dövmeğe kalkışan dövülür. Bizim duvarımızdan, yüksek yapılan duvar harab olur. (Yani bize karşı büyüklük taslayan, perişan olur.) Zira Allah Teala:

إِنَّ اللَّهَ يُدَافِعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا

«Şüphesiz ki Allah (müşriklerin ezasını) iman edenlerden defedecektir.¹⁹⁹

«O peygamber mü'minlere öz nefislerinden evladır.»²⁰⁰

Ruhların şimşek gibi çakan (manevi tasarrufat yönüyle) tesirlerini inkâr, her şeyi açıp salıveren Allah Teala'nın yardımını bilmemektir. Allah'ın kelamı hükümsüz bırakılamaz. O, şöyle buyurur.

«Çünkü benim velim (bana yardım etmekte, beni korumakta yegâne sahibim) o kitabı indiren Allah'tır ve O, bütün salihlere de velilik ediyor.»²⁰¹

Yani, onların (salih kullarının) da işlerini üzerine alır. Onlardan meded umanların işlerini de. (Hatta) onlardan yardım isteyenlere sığınanları da himayesine alır. O salih kişiler ister hayatta olsun ister olmasınlar, ister farkında bulunsun ister ise bulunmasınlar.²⁰²

«Bir kimse bir hastayı dolaşır veya Allah için sevdiği bir zatı ziyaret ederse, ona bir münadi melek: "Sen artık günahlardan temizlendin. Attığın adımların sevabı da büyüktür. (Bu sayede) Cennet'te barınacak bir yer de hazırlamış oldun." diye nida eder.»²⁰³

«Mecliste beraber oturduğun iyi arkadaşla kötü arkadaşın benzeri, misk satanla demirci gibidir. Misk satan ya sana güzel kokusundan bir şey verir veya sen satın alırsın, hiç olmazsa güzel koku koklarsın. Körük çeken demirciye gelince, ya bir kıvılcım isabet eder de elbiseni yakarsın, yahud körüğün fena kokusundan eziyet duyarsın.»²⁰⁴

«Mü'minden başkasıyla düşüp kalkma, yemeğini de ancak muttaki olanlar yesin.»²⁰⁵

«İnsan dostunun dini üzerinedir. Binaenaleyh, dost edineceği kimseye dikkat etsin.»²⁰⁶

Hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz'e (a.s.) bir adam: "Ya Resulallah insan hayır ve yararlı işler yapan birini seviyor fakat onun gibi yapamıyor" deyince, Peygamber Efendimiz (s.a.v.): "Kişi sevdiğiyle beraberdir" buyurdular.²⁰⁷

Benzer bir hadis-i şerifte ise bir bedevi Peygamber efendimiz (a.s.)'ın huzuruna gelerek: "Kıyamet ne zaman kopacak ya Resulallah?" dedi. O da: "Hayret, kıyamet için (ahiret için) ne hazırladın ki?" dedi. Adam; "(Farzlardan başka) bir şey hazırlamadım, fakat Allah'ı ve Resulünü çok seviyorum." deyince, "(Cennette) mutlaka, sevdiğinle beraber olacaksın." buyurdular. Hadisi rivayet eden Enes (r.a.) der ki: "Hz. Peygamber'e: "Biz de sevdiklerimizle beraber olacak mıyız?" diye sorduğumuzda "Evet." deyince çok sevindik."²⁰⁸

¹⁹⁹ Hacc: 38

²⁰⁰ Ahzab: 6

²⁰¹ A'raf: 196

²⁰² Burhan-ül Müeyyed : Sy.76

²⁰³ Riyazüs Salihin (Sünen-i Tirmizi'den)

²⁰⁴ Buhari ve Müslim

²⁰⁵ Riyazü's Salihin

²⁰⁶ Riyazü's Salihin

²⁰⁷ Tirmizi –Buhari - Müslim

²⁰⁸ Buhari, Kitab-ul Edeb

RABİTA

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ

«Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve sadıklarla beraber olun.»²⁰⁹

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

«Ey inananlar! Allah'tan sakının, O'na ulaşmaya vesile edinin, yolunda cihad edin ki kurtulasınız.»²¹⁰

[Kur'an-ı Kerim, sünnet ve kıyas ile sabit olan 'rabita' hakkında pek çok deliller vardır. Nitekim bir ayet-i kerimede şöyle buyrulur:

وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ

«Allah'a ulaşmak için vesile edinin.» Bu ayette geçen vesileden maksat, beyan edildiğine göre 'rabita'dır. 'Rabita değildir.' dense şöyle karşılık verilebilir. Ayetteki ifade umumdur. 'Vesile arama' emri en üstün ve faziletli olan rabıtayı da içine alır. Rabıtan ve sağladığı faydadan habersiz olan bazı kimselerin indî bir takım görüş ve değerlendirmeleri gerçeği yansıtmaz.

Efendimiz'in (s.a.v) hayali gözünün önünden hiçbir zaman gitmeyen Hz. Ebubekir (r.a), bir gün Resulullah'a (s.a.v) gelerek, "Ey Allah'ın Resulü, her zaman hayaliniz gözümün önünde duruyor. Hatta istemediğim bazı uygunsuz yerlerde bile yine siz hayalimde bulunuyorsunuz." demişti. Peygamberimiz (s.a.v) ona "tahayyül etmeyin" dememiştir. O halde rabita ve büyüklerin örnek yaşayışlarıyla tahayyül edilmeleri her zaman mümkündür.

Mürid, mürşidinin ruhaniyetinin kendisiyle beraber olduğuna da dikkat etmelidir. Ruhaniyet için yakınlık ve uzaklık, zaman ve mekân söz konusu, müridin huzur-u kalb içinde bulunması şartına bağlıdır. Ruhaniyetin bir yerden başka bir yere varması göz açıp kapayıncaya kadar, hatta ondan daha az bir surede olabilmektedir. Mürşidin ruhaniyetinin ister uyku, ister uyanıklık halinde olsun sadık müridten ayrılmadığı da unutulmamalıdır.]²¹¹

[Rabıtaya şirk demek, bu sözü söyleyeni sıkıntıya sokar. Kalbin her hangi bir şeye ilgi duyup bağlanmasına da rabita diyebiliriz. Bu tür bağlanma, iyi veya kötü olabilir. Kalbin sevip bağlandığı bu şey, bir insan olabileceği gibi eşya, dünya, para gibi şeyler de olabilir. Bu manadaki rabıtayı bütün insanlar farklı isim, şekil ve derecelerde yapmaktadırlar.

Rabıtayı inkâr etmek, insanı inkâr etmek demektir.

Çünkü rabita, düşünmek hayal etmek, sevmek, özlemek, özenmek ve etkilenmekten ibarettir. Bu bir insanın en tabii halleridir. Bir insanın en tabii halini tümüyle reddetmek yerine, yanlış davranışını ıslah etmek daha uygundur.

Şu nokta çok önemli:

Rabita bir ibadet değildir; kalbi ibadete hazırlamak için kullanılan bir metottur. Rabita, Kur'an'da ve sünnette emredilen tefekkürün bir çeşididir. Bu anlamda bir nevi murakabedir. Allah-u Teala'nın zatı dışında her şey tefekküre konu edilebilir. Çünkü hadisler, Allah'ın bizzat şeklini düşünmeyi yasaklamıştır.

Diğer yandan tefekkür ise emredilmiştir, farzdır. Kalbin en önemli vazifesi de tefekkür yoluyla uyanmak ve yüce Allah'a bağlanmaktır.]²¹²

[Hayalî rabita şöyledir ki: Mürid, sanki üstadı daima kendisiyle beraber imiş gibi, hatta helâya gittiği, cinsî münasebette bulunduğu, yediği dostlarıyla konuştuğu, başkalarıyla karşılaştığı zamanda da hatırandan çıkarmayıp onu anması ve ilk yatacağı ve uykudan kalktığı vakitte,

²⁰⁹ Tövbe: 119

²¹⁰ Maide: 35

²¹¹ Mev. Halid-i Bağdadî, Halidiye Risalesi Ter: Doç. Dr. Yakup ÇİÇEK, s. 15-16-17

²¹² Dilaver Selvi, Kaynaklarıyla Tasavvuf, c.1. s.73

başucunda bulunduğunu, talebeye ders verirken, dersi bitirirken, namaz ilk kalkarken, namazı bitirirken onu mülâhaza etmektir. Mümkün olduğu kadar bu mülâhazaya devam edip, nefsin sevdiği şeye iltifat edilmemesi gerekir.

.....

Hayaî rabita nasıl önemli olmasın? Halbuki gerçekten, hakkında İmam-ı Rabbanî (k.s.) ki, “Pîrin (mürşidin) gölgesi(nin hayale getirilmesi) Hakk’ın zikrinden efdaldır.” buyurdular. Yani menfaat bakımından evladır. Gölgeden maksat rabitadır. Üstad-ı A’zam da dedi ki: “Pîrin (mürşidin) hayalinin vasıtasından başka nefsi hiçbir şeyle öldürmeye gücün yoktur.” Ekabirden bazısı da: “Rabitanın nuru güneşin, zikrin nuru ise, çıranın nuru gibidir. Rabita ile hasıl olacak fena (yokluk haleti) devamlı olur; zikir ile hasıl olacak fenâ ise, zail olabilir.” diye buyurdu. Seyyid Taha (k.s.) da buyurdular ki: “Zikirsiz olarak sadece rabita ile Allah’a kavuşmak mümkündür, fakat rabitasız olarak sırf zikr(le meşguliyetin)in durumu böyle değildir.”

Gavs-ı Azam (Seyyid Sibğatullah el-Arvasî (k.s.)) dahi buyurdular ki: “Rabitanı ayırmayın, rabitanı ayırmayın! deyip onun için çok tavsiye eder ve: “İlk olarak en çok müride hasıl olan hallerden biri rabitadır.” derdi. Gavs-ı A’zam bazı şeyhlerden makletti ki: “Müridlerine talimat verince, yalnız rabita ile yetinirlerdi ve bazı mürşidlerin yaptıklarını beğenirdi.”

İmam-ı Rabbanî (k.s.) rabita, Allah’ın ibadeti için, huzura kavuşturucu, gaflet ve dışardan kalbe gelen düşünceleri giderici sebeplerin cümlesindendir. Sebeplere, maksud olan şeylerin hükümleri vardır.” diye buyurmuştur. Yine buyurdular ki: “ Deneme ve tevatür rivayetlerde muteber olan sayısından daha çok bir cemaatten rivayetle, bize kanaat hâsıl oldu ki, bizler rabitayı tasavvur ettiğimizde, Allah’tan başka bütün şeylerin düşüncesi kalbimizden sıyrılıp onda yalnız mürşidin hayali kaldıktan sonra, ondan da vazgeçip Allah’ın manevî huzurunda baş başa kalıyoruz.

Rabita, öyle bir insana benzer ki: Birçok düşmanları olup da kendisini bazılarına sevdirebilir, sonra onu diğer düşmanlarının üzerine saldırır. Ta ki onları helak eder, artık onlardan tek birisi kalır ki onu ortadan kaldırmaya gücü yeter. Mürid için, bizatihi rabita matlup olmayıp belki başka bir şey içindir. Çünkü o, dıştan kalbe gelen Allah’tan başka anıları def’ ve gafleti yok etmeyi icab eden vasıtalarındandır. Ki insana matlubunu sağlamaktır. Vasıta olan şeylerde, talep edilen şeylerin hükmü vardır. Gerekli olan şeyin elde edilmesine sebep olan şey de vacibtir.]²¹³

Gavs-ı Hızanî (k.s.) rabita şekillerinden, şeyhin hareket ve tavırlarına uymak olan hayaî rabitayı şeyhin şeklini düşünmek olan surî rabitaya tercih ederdi. Feyiz alma açısından menfaatin hayaî rabitada olduğunu buyururlardı.²¹⁴

Yine Gavs-ı Hızanî (k.s.) buyurdular ki: “Rabita olmadan fena fişşeyh olmaz, fena fişşeyh olmadan fena firresul olmaz, fena firresul olmadan fena fillah olmaz, fena fillah olmadan vusul olmaz.”²¹⁵

Mevlana Halid-i Bağdadî (k.s.) da: «Rabita nefsi öldürür, şeytanı kaçıtır.»²¹⁶ diye buyurmuştur.

[Çünkü tarikat kitaplarının sahipleri açıkça ve işaretle: “Herkes kendi mürşidinin rabitasını yapacaktır.” diye buyurmuşlardır. Nitekim Mevlana Câmî (k.s.) rubaiyat (dörtlükler) şiirinin şerhi olan Levâmî adlı kitabındaki Farsça söylediği sözlerinin tercümesi şöyledir: “Sâdâtın manevi nisbetleri şu şekilde muhafaza edilir. O nisbetle meşgul olmak isteyen talib, ilkin kendisinden tarikat aldığı mürşidin şeklini tasavvur edecektir.” Mevlana Camî’nin (k.s.) sözleri burada sona erdi. Ey kardeş! Mevlana Camî’nin bu sözünü düşün. Ki, rabitada mürşidin sureti olmasına nasıl kesin bir karar vermiştir. Hacı Ma’sum’un (k.s.) mektubatında da böyle açıklanmıştır. Hatta Mevlana Halid (k.s.) ölümlerin rabitasını yapmak hayattakilere menfaat vermez. Ancak hayattaki salikin, vefat eden sâdâtın ruhlarından nisbet alabilecek bir makama kavuşmasıyla rabitalarından

²¹³ Mektubat-ı Şeyh Ahmed-el Haznevî, 5. Mektup

²¹⁴ Seyyid Sibğatullah el-Ervasî, Minah, Minha: 61

²¹⁵ Seyyid Sibğatullah el-Ervasî, Minah, Minha: 62

²¹⁶ Halid-i Bağdadî, Halidiye Risalesi, s.45

istifade eder. Daha sonra buyurmuş ki: Şayet vefat eden mürşidlerin, hayatta kalanlara faydası olsaydı, Hz. Peygamber'in (s.a.v.) rabıtası kâfi gelirdi.]]²¹⁷

[Tasavvufta hayalî rabıta; müridin sanki mürşidi daima, hatta ayakyoluna giderken, cinsî visalde bulunurken, yemek yerken, arkadaşıyla konuşurken, yatmadan önce ve yatarken, yanında bulunduğunu düşünmek demektir. Malum olan zamandan ziyade çokça sûrî rabıtayla da meşgul ol.]]²¹⁸

[Öğle namazından sonra rabıta yapılmasına gelince; Hazret (Şeyh Muhammed Diyaüddin) Allah Teala bizi ve sizi onun sırlarıyla kutlasın, Ramazan ayından başka vakitte Norşin Camisi'nin mihrabında yapılmasını bilhassa bana emretti. "Üstad-ı Azam da (k.s.) Şeyh-i Ekber (Şeyh Fethullah (k.s.)) öğle namazından sonra ikindi namazı vaktine kadar rabıta yapmasını emretmiş ve Şeyh (rh.a.) mihrabda ikindi namazına kadar gözünü açmadan yaz mevsimi camide çok pire olduğu halde, uzun müddet oturup kımıldamadan rabıta etmiştir" buyurdu.

Bundan anlaşıldı ki, mürşidin bildiği bir hikmete binaen genel olarak Ramazan ayında hususî olarak da başka aylarda öğle namazından sonra rabıta yapılır.]]²¹⁹

Rabıtayı vesilenin bir çeşidi olarak kabul eden Nakşibendiyye şeyhlerinden Ubeydullah Ahrâr (895/1490)'in (k.s.) müridi Nureddin Taşkendî, namaz dâhil her zaman gönlünü şeyhine rabıtanı ayıramazdı. Müridlerden biri kendisine; "Namazda bu türlü bağlantı küfür olabilir. İlk tekberi aldıktan sonra selâm verinceye kadar ona rabıta işini bırak. Namazdan sonra yine bu işe devam edersin" der. Bu söz Şeyh Ubeydullah Ahrâr'a ulaştığı zaman konuya açıklık getirmek için şöyle dedi: "Namaz kılan kimsenin kalbine at gelir, köle gelir, daha başka şeyler de gelir ama kâfir olmaz. Peki, kalbini bir mümine bağlayan niye kâfir olsun."]]²²⁰

²¹⁷ Mektubat-ı Muhammed Diyaüddin, 88. Mektup (Şeyh Ahmet-el Haznevî'ye)

²¹⁸ Mektubat-ı Şeyh Ahmed-el Haznevî, 54. Mektup

²¹⁹ Mektubat-ı Şeyh Ahmed-el Haznevî, 74. Mektup

²²⁰ Hânî, el-Hedâik, s 697.

CEZBE İLE İLGİLİ AYET, HADİS ve KISSALAR

Allah-u Teâlâ'nın bir kulunu manen cezbedip kendi muhabbetine çekmesi ve yaklaştırması demektir.

Bazı kimselerin hilkatinde toprak unsuru galip olduğu için füyûzata tahammül eder. Tabii hallerinde bir değişiklik husule gelmez. Hilkatinde ateş unsuru galip olanlar ise bu ilâhi füyûzata tahammül edemeyip cezbe ile bağırırlar.

Cezbe saliki menziline ulaştıran bir vasıtaadır. Yani bir memlekete gitmek isteyen, otobüse binip de gideceği yere kadar gider. Oraya varınca otobüste kalması artık bir şey ifade etmez. Ondan inmesi uygun olur. Cezbe de kişiyi maksuduna ulaştıran bir vasıtaadır. Belirli bir merhaleye geldi mi artık o hal kendisinden alınır.

İnsan kendisi gibi bir beşere âşık oluyor da kendisinden geçiyor, ya mahlûkatı bırakıp da muhabbetini Hâlik-i Azimüşşan'a hasreden kimselerin hâli nice olur?

Onlar Mevlâ'ya yönelmişlerdir, gelip-geçici fâni lezzetlerden zevk almazlar. Mâsivadan yüz çevirdikleri için, Mevlâ da kalplerine kendi muhabbetini yerleştirmiştir. Bu muhabbet neticesinde kendilerini dahi unutacak ve kendilerinden geçecek derecede ilâhi bir istiğrak haline bürünürler. Bu cezbe hâline vecd denir.

Allah-u Teala vecde gelenleri Kur'an-ı Kerim'de överek şöyle buyurmuştur.

«Resul'e nazil olan (Kur'an)'ı duydukları zaman, Hakk'ı bildiklerinden gözyaşı döktüklerini görürsün.»²²¹

«İnananlar ancak, o kimselerdir ki Allah anıldığı zaman kalpleri titrer, ayetleri okunduğu zaman bu onların imanlarını artırır ve Rablerine tevekkül ederler.»²²²

«Vaidi (azab ayetlerini) dinlediklerinde Rablerinden korkularından derileri titrer, sonra da Allah-u Teala'nın rahmet ve mağfiretini zikretmekle derileri ve kalpleri mutmain olur.»²²³

«De ki; “Siz bu Kur'an'a ister inanın, ister inanmayın, o bundan önce kendilerine bilgi verilenlere okunduğunda, onlar çeneleri üzerine secdeye kapanırlar.” Ve derler ki, “Rabbimizin şanı yücedir, O'nun verdiği söz kesinlikle yerine gelecektir.” Çeneleri üzerine secdeye kapanırlarken, gözyaşları dökerler. Kur'an onları ürpertir, saygılarını artırır.»²²⁴

«İşte bunlar Allah'ın kendilerine nimetler sunduğu peygamberler; Adem'in soyundan, Nuh ile beraber taşıdıklarımızdan; İbrahim ve İsmail'in neslinden ve doğru yola erdirdiğimizden, seçip beğendiklerimizdendirler. Rahman'ın ayetleri onlara okunduğu zaman ağlayarak secdeye kapanırlardı.»²²⁵

«Allah anıldığı zaman kalpleri titreyen, başlarına gelene sabreden, namaz kılan, kendilerine verdiğimiz rızktan sarfeden ve Allah'a gönül vermiş olan kimselere müjde et.»²²⁶

«Musa, tayin ettiğimiz vakitte gelip Rabbi onunla konuşunca, Musa: “Rabbim! Bana kendini göster de sana bakayım.” dedi. Allah: “Sen beni göremeyeceksin ama dağa bak, eğer o yerinde kalırsa sen de beni göreceksin.” buyurdu. Rabbi dağa tecelli edince onu yerle bir etti ve Musa da baygın düştü; ayılınca: “Yarabbi, münezzehsin, Sana tövbe ettim, ben inananların ilkiyim.” dedi.»²²⁷

«Eğer şu Kur'an'ı bir dağ üzerine indirseydik, o dağı Allah korkusundan alçalmış ve paramparça olmuş görürdün.»²²⁸

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadis-i şeriflerinde:

²²¹ Maide: 83

²²² Enfal: 2

²²³ Zümer: 23

²²⁴ İsra: 107-108-109

²²⁵ Meryem: 58

²²⁶ Hac: 35

²²⁷ A'raf: 143

²²⁸ Haşr: 21

“Rahman olan Allah’ın cezbelerinden bir cezbe, insanların ve cinlerin amellerine denktir.” buyurmaktadır.²²⁹

Rivayete göre İbn Mes’ud (r.a.) Resul-i Erkem’e (s.a.v.) Nisa Suresini okudu da:

«Her ümmetten Peygamberlerini şahid getirdiğimiz zaman ve seni de o peygamberlerin sıdkına şahid getirdiğimiz zaman onların halleri nice olur.»²³⁰ ayet-i celilesini okuduğu zaman, Resul-i Ekrem’in gözleri yaş ile doldu ve: “Yeter!” buyurdu.

Diğer rivayette, bizzat Resul-i Ekrem’in kendisi veya huzurunda: «Onlar için ahirette hazırladığımız kelepçeler, yakıcı ateşler, boğazda kalan yemekler ve acı verici azap vardır.»²³¹ ayeti okununca, Resul-i Ekrem bağırarak yere düştü.

Yine rivayete göre Resul-i Ekrem (s.a.v.) namaz kıldığı zaman göğsünden, kaynayan tenceden gelen ses gibi ses gelirdi.²³²

Resûl-i Ekrem (s.a.v.): “Cebrail bana her ne zaman geldi ise Allah korkusundan vücudu titrerdi.”²³³ buyurdu.

Ebu’d-Derda (r.a.) diyor: “İbrahim (a.s.) namaza durduğu vakit, kalbinin cızırtısı bir mil mesafe uzaklıktan duyulurdu.”²³⁴

Yine denildi ki; İbrahim (a.s.) hatalarını hatırladığı vakit bayılır ve kalbinin hışırtısı bir mil mesafeden duyulurdu. Bir gün Cebrail (a.s.) kendisine gelir ve: “Allah-u Telala’nın sana selamı var ve buyurur ki; hiç dost, dostundan korkar mı?” der. İbrahim aleyhisselam: “Ben hatalarımı hatırladığım vakit dostluğu unuturum.” diye cevap vermiştir.²³⁵

Bir gün Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Kur’an-ı Kerim’den: «Nimet ve refah içinde yüzen ve Hakkı inkâr edenleri bana bırak. Onlara biraz mühlet ver. Onlar için bizim nezdimizde bukağlar, alevli ateşler, boğazdan geçmez ve yutulmaz yiyecekler, acıklı bir azap var.»²³⁶ mealindeki ayetleri okuyordu. Arka taraflarında Hamran bir A’yun vardı. Okunan bu ayetleri işitince baygın yere düştü ve ruhunu Allah’a teslim etti. Allah ondan razı olsun.²³⁷

Hz. Ömer’in (r.a.) Kur’an’dan bir ayet duyduğu vakit bayılıp düştüğü ve günlerce ziyaret edildiği söylenir. Hatta bir gün yerden bir çöp alarak: “Keşke bunun gibi olsaydım, anılır hiç bir şey olmasaydım, tamamen unutulup yok olup gideydim, annem beni doğurmasaydı.” derdi.

وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرتْ إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ «Amel defterleri açılıp yayıldığı zaman»²³⁸ ayet-i celilesine geldiği vakit bayılarak düşmüştür.²³⁹ Çünkü bu ayetten önceki 8. ve 9. ayetlerde: “Diri diri toprağa gömülen kıza, hangi günah sebebiyle öldürüldüğü sorulduğunda.” ayetleri geçmektedir. O da cahiliyyede iken kız çocuğunu diri diri gömmüştü de bunu hatırlıyor ve cennetle müjdelendiği halde, “geçmiş günahım affolunmuştur” deyip rahat ve huzurlu bir hayat sürmüyordu. Gözyaşlarından yüzünde iki siyah çizgi oluşmuştu.

Yine bir gün bir adamın evinin önünden geçerken adamın içerde namaz kılıp Tûr Suresini okumakta olduğunu duydu. Durdu ve dinledi. Adam:

إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ مَا لَهُ مِنْ دَافِعٍ

«Rabbinin azabı hiç şüphesiz vaki’dir, onu def’edecek hiçbir şey de yoktur.»²⁴⁰ ayet-i celilesine gelince, binitinden indi, bir müddet duvara yaslanarak dinledi. Sonra bu ayetin tesiriyle

²²⁹ Keşf-ül Hafâ

²³⁰ Nisa: 41

²³¹ Müzzemmil: 12-13

²³² İhya: c.2, s.732-733

²³³ İhya-i Ulumiddin c.4, s.332

²³⁴ a.g.e. c.4, s.334

²³⁵ a.g.e. c.4, s.337

²³⁶ Müzzemmil: 11-12-13

²³⁷ Tenbih-ul Muğterrin

²³⁸ Tekvir: 10

²³⁹ İhya-u Ulumiddin, c.4, s.337, Tenbih-ul Muğterrin

²⁴⁰ Tur: 7

olduğu yere düştü, eve götürdüler, evinde bir ay hasta yattı. Herkes ziyaretine gitti geldi fakat hastalığının sebebini anlayamadılar.»²⁴¹

Ashabdan Abdullah b. Mes'ud (r.a.) Kur'an okurken Rebi' b. Haysem onu dinliyormuş. İbn Mes'ud'un Furkan Suresinden: **«Uzak yerden o ateşin karşısına çıkınca, onun köpürüp gürlediğini duyarlar.»** mealindeki ayeti okuduğunu duyunca bayılıp düşmüştür. Kendisini yüklenip evine götürmüşler. Rebi' (r.a.) bu sebeple öğle, ikindi, akşam ve yatsı namazlarını kaçırmış, imamlık yaptığı mescide gidememiştir.²⁴²

İbrahim b. Edhem: إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ **«Gök yarıldığı zaman»**²⁴³ ayetini duyunca vücudu titrerdi.

Muhammed b. Sabih şöyle anlatıyor: Adamın biri Fırat nehrinde yıkanıyordu. Nehrin kenarından geçmekte olan birisi: **«Ey mücrimler bugün siz (bir tarafa) ayrılın»**²⁴⁴ ayet-i celilesini okudu. Yüzen adam bunu duyunca titreyerek suya battı ve öldü.²⁴⁵

Müsevvir b. Mahreme, fazla korktuğundan Kur'an-ı Kerim'in ayetlerini dinlemeğe tahammül edemezdi. Yanında Kur'an'dan bir ayet okunsa hemen bir nâra atar ve bir müddet şuursuz dolaşırdı. Hatta bir gün Has'am kabilesinden birisi bunun yanında:

يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمَنِ وَفْدًا وَنَسُوقُ الْمُجْرِمِينَ إِلَى جَهَنَّمَ وَرْدًا

«Müttakileri o çok esirgeyici Allah'ın huzuruna süvari elçiler gibi toplayacağımız, günahkârları ise susuz olarak Cehennem'e süreceğimiz gün»²⁴⁶ ayet-i celilesini okuduğu vakit: "Ben mücrimlerdenim, müttakilerden değilim. Sen onu bir daha oku" dedi. Adam da tekrar okuyunca, derin bir nefes alarak yıkıldı ve vefat etti.²⁴⁷

Atâ-i Süllemî hiç bir zaman Allah'tan Cennet'i istememiş, yalnız O'ndan af talebinde bulunmuştur. Hastalığında ona: "Canın bir şey arzu etmiyor mu?" diyenlere: "Cehennem korkusu bende iştah mı bıraktı?" diye cevap vermiştir. Denildi ki, bu zat kırk yıl ne güldü, ne de başını göklere kaldırdı. Bir defa başını kaldırır kaldırmaz hemen bir feryad ile yere düştü, fıtık oldu. Bazı geceler uyanınca eli ile kendisini yoklar ve suretinin değişmesinden korkardı. Memleketine rüzgâr, şimşek, kıtlık gibi bir musibet gelse: "Bu benim günahımdır, eğer ben ölsem komşularım huzura kavuşur." derdi.

Salih-ül Merî diyor: "Abidlerden birisine:

يَوْمَ تَقْلَبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَا لَيْتَنَا أَطَعْنَا اللَّهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولَ

«O gün yüzleri ateşte evrilip çevrilirken; "Eyvah bize, keşke Allah'a itaat etseydik, peygambere itaat etseydik" diyeceklerdir»²⁴⁸ ayet-i celilesi okundu. Abid bayıldı. Ayılınca: "Ben bu ayetten etkilendim, biraz daha okuyun." dedi. Ben de:

كُلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا

«Ne zaman oradan çıkmak isterlerse yine içerisine iade olunurlar»²⁴⁹ ayetini okuyunca, adam düşüp öldü." dedi.

Zerâre b. Evfa sabah namazını kılıyordu. فَإِذَا نُفِرَ فِي النَّاقُورِ **«Boruya üfürüldüğü vakit»**²⁵⁰ ayet-i celilesini okuduğu vakit düşüp öldü.

Yezid er-Rakkaşî Ömer b. Abdulaziz'in huzuruna girdi. Ömer Yezid'e:

²⁴¹ a.g.e. c.4, s.337

²⁴² Tenbih-ul Muğterrin

²⁴³ İnşikak:1

²⁴⁴ Yasin: 59

²⁴⁵ İhya-u Ulhumiddin c.2, s.736

²⁴⁶ Meryem: 86-87

²⁴⁷ İhya-u Ulumiddin, c.4, s.338

²⁴⁸ Ahzab: 66

²⁴⁹ Hacc:22

²⁵⁰ Müddessir:8

– Bana öğüt ver, dedi. Yezid:
– Ey mü'minlerin emiri, ilk ölen halife sen değilsin, yani diğerleri gibi sende öleceksin.
Ömer ağladı ve:

– Devam et, dedi. Yezid:
– Adem'den sana gelinceye kadar hiçbir baban hayatta değil, hepsi de ölmüşlerdir, dedi.
Ömer yine ağlayarak:

– Devam et, dedi. Yezid:
– Cennet ile Cehennem'den başka varılacak yer yoktur, deyince, Ömer düşüp bayıldı.
Meymun b. Mihran anlatıyor:

وَأَنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ

«Şeksiz şüphesiz o(azgi)nlarin topuna va'd olunan yer Cehennem'dir»²⁵¹ ayeti nazil olunca, Salman-ı Farisî bir sayha ederek elini başına koydu, üç gün dağlara çıktı, kendisini zaptedemediler. Nereye gidip geldiğini pek fark edemiyordu.

Davud-ı Tâî, bir kadını oğlunun mezarı başında ağlar gördü. Kadının: “Ey ciğerparem, böceklerin ve kurtların hangi yanağından yemeğe başladığını bir bileydin.” diye acındığını duyunca, olduğu yere düşüp yığıldı.

Salih-el Mûrî anlatıyor: “Bir defa İbni Semmak Bağdat'tan Basra'ya yanımıza geldi ve:

– Sizin abidlerin bazı acayip hallerinden bana bir şey göster, dedi. Onu beraberime alarak kamıştan yapılmış bir eve getirdim. İzin alarak içeri girdik. Baktık ki bir adam hurma liflerinden ip yapıyor. Bunu görünce ben:

إِذِ الْأَغْلَالُ فِي أَعْنَاقِهِمْ وَالسَّلَاسِلُ يُسْحَبُونَ فِي النَّارِ يُسْجَرُونَ

«Boyunlarında laleler, zincirler bulunduğu zaman ki, onlar sıcak suyun içinde sürüklenecekler, sonra ateşte yakılacaklar»²⁵² ayetini okudum. Hemen bir sayha ederek bağırıp düştü ve biz de yanından çıkıp başka birisine daha gittik. Ona da aynı ayeti okudum. O da aynı şekilde bayıldı, onu da bıraktık, üçüncü birisine gittik. O da: “Eğer Rabbimden beni meşgul etmezseniz buyurun.” dedi. Ben de:

ذَلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي وَخَافَ وَعِيدُ

«İşte bu, Benim makamımdan korkanlar, Benim tehdidimden korkanlara mahsustur.»²⁵³ ayetini okudum. Adam öyle bir sayha çıkardı ki, burnunun iki deliklerinden kan fışkırdı ki, adam kanlar içinde kaldı. Onu da öyle bırakarak yanından ayrıldık. Böylece onu altı kişiye getirdim ve hepsini de aynı vaziyette bıraktık. Sonra yedinci bir kapıya gittik. İzin istedik, içeri girdik ki, kamıştan yapılmış binada karşımıza bir kadın çıktı ve: “Buyurun!” dedi. İçerde seccadesinde oturmuş bir ihtiyar gördük, selam verdikse de farkında olmadı. Yüksek sesle kendisine: “Yarın insanların bir makamı var.” dedim. O: “Kimin huzurunda?” diye sordu ve gözlerini bir noktaya diktiği halde ağzı açık kaldı. Sonra zayıf sesiyle “âh!” çekmeğe başladı ve sesi tükeninceye kadar devam etti. Karısı: “Artık bundan bir istifadeniz olmaz, buyurun gidin.” dedi, oradan da ayrıldık. Bir müddet sonra adamların durumunu soruşturdum. Üçünün ayıldığını ve üçünün de öldüğünü öğrendim. İhtiyar da üç gün mest-i lâ ya'kıl olarak kaldı ve sonra ayıldı.

Uveys el-Karanî bir kıssacıyı dinliyor ve sözlerine gülüyordu. Adam Cehennem adını anınca Uveys bir nâra atarak oradan kalktı çıktı. İnsanlar peşine takıldı ve “delidir” dediler.²⁵⁴

Ebu Süleyman Daranî (rh.a.) diyor ki: “Ben Hasan b. Salih'ten daha huşu'lu bir kimseyi görmedim. Allah kendisine rahmet eylesin, o, geceleyin namaz kılarken 'Amme Suresi' ni okuyor,

²⁵¹ Hicr: 43

²⁵² Mü'min: 71

²⁵³ İbrahim: 14

²⁵⁴ a.g.e. c.4, s.340-344

azap ayetlerine gelince bayılıp düşüyordu. Kendisine geldikten sonra abdestini tazeliyor ve namaza duruyor, okumaya başlıyor; gene kendinden geçiyor ve bu hal, bu şekilde sabaha kadar devam ediyordu.” Hasan bin Salih (rh.a.) müezzinlik yapardı. Bir gün ezan okurken: “Eşhedu en-lailahe illallah” deyince kendinden geçip olduğu yer düştü. Minareye çıkanlar onu baygın olduğu halde yüklenip yere indirdiler. Kardeşi çıkıp ezanı okudu ve cemaate namazı kıldırdı. Hasan hala gayş ve istiğrak içindeydi.

Şavanetü'l-Abide (rh.aleyha) Cenab-ı Hakk'a münacatında şöyle derdi: “Allah'ım sen, kerimlerin en kerimi, uluların en ulusu, Müslümanların umudusun! Ne olur bugün, azap ve ikabını bildiği halde sana karşı ma'siyet irtikâb etmiş olanların hepsini bağışla! Senden dileğim budur ilahi!” Böylece münacat ve niyazda bulunur, sonra bir sayha atar, kendinden geçip baygın yere düşerdi.

Ebu Süleyman Daranî (rh.a.) diyor ki: “Süfyan-ı Sevrî, Makam'ın arka tarafında iki rek'at namaz kıldıktan sonra, semaya baktı ve bayılıp yere düştü. O bu haldeyken uhrevî tefekküre dalmıştı. Kıyametin dehşeti gözünün önüne gelince kendinden geçmişti.”²⁵⁵

Hülasa basiret sahibi insanların, Kur'an okunduğu veya kendilerinde muhabbet veya korku husule geldiği zaman vecde gelerek cezbeye kapılmaları normaldir. Fakat mayasında itiraz hastalığı olanlar: “Peki bu sofiler Allah anıldığı veya Kur'an okunduğu zaman cezbelenmiyorlar da neden şeyhlerinin ismi geçtiğinde veya sohbetleri yapıldığında cezbeye kapılıp bağırıyolar?” diye sorarlar. Bunlara en güzel cevabı İmam-ı Gazalî (rh.a.) veriyor. O: “Bunun böyle olması yedi şekilde Kur'an-ı Kerim'den daha kuvvetlidir (Yani Kur'an okunduğunda bu hale düşmeyip diğer bazı olaylarda veya kaside okunması esnasında cezbelenmeleri yedi sebepten dolayı daha uygun ve normaldir.)” diyerek bu yedi yönü uzun uzadıya izah ediyor. Fakat biz sadece iki tanesi aktarmayı yeterli görüyoruz. Tabi aklı selim sahibi olanlar için.

[1. Vecih: Kur'an-ı Kerim'in bütün ayetleri, dinleyicinin haline uygun düşmez ve onu anlayarak kendi haline tenzile güç yetiremez. Bu vecd ve cezbe hali iki vasfa sahip olan kimsede uyanır. Birincisi, kalbinin her tarafını kaplayan bir kahir hâl sahibi olmak. İkincisi, uzak manaları düşünen, marifet için tam bir ayıklık ve keskin bir zekâ sahibi biri olmaktır. Böyle kimse de pek az bulunur. Bu yüzden hallerine uygun olan kasideleri dinlerler ki, heyecanlansınlar ve bu sayede vecde gelmiş olsunlar.

Rivayete göre; Ebu'l-Hüseyin Nûri bir cemaat ile bir davette bulunuyordu. Ortaya ilmî bir mesele atıldı. Ebu'l-Hüseyin sukût edip dinliyordu. Sonra birden şu şiiri okudu:

*Güvercin kuşu kuşluk vakti, yumuşak dallar üzerinde hazin hazin ötüyor,
Eski dostluk günlerinin hasretini çekerek onun ağlaması, beni de ağlattı.
Benim ağlamam onu uyandırdı, onun ağlaması da beni yumuşattı.
Her ikimiz de ayrılıktan şikâyet ediyoruz, fakat birbirimize anlatamıyoruz.
Ancak iç yangınlarımızla birbirimizi anlayabiliyoruz.*

Bu mısraları duyan herkes vecde geldi ve ayağa kalkarak sallanmağa başladı. İlim hak ve gerçek olduğu halde ilme daldıkları zaman bu vecdi bulamamışlardı.

Demek ki, herkesin anlayışı başka başka olduğundan ancak akıllarının alabildiği veya duyu organlarının hissedebildiği, anlama kabiliyetleri ölçüsünde vecde gelirler. Rabbü'l-Alemîn'in azametini, ayetlerinin içerdiği derin manayı herkes kavrayamadığı için aşka ve vecde gelmeyebiliyorlar. Bu demek değildir ki, Allah'ın ayetlerini küçük sayıyorlar da onun azameti karşısında vecde gelmiyorlar da bir kulun sözleri karşısında cezbeleniyor, bir kaside dinlemekle vecde geliyorlar, üstadlarını görünce kendilerinden geçiyorlar, öyleyse bunu diğerinden daha büyük görüyorlar? Hayır durum asla öyle değil, yukarıda anlatılan meseleyi kavrayabildikse eğer. Gazali bir diğer yönü de aşağıdaki şekilde izah ediyor:

2. Vecih: Kur'an-ı Kerim'i çokları bilir, daima okur ve düşünürler. İlk duyulan şeyin gönülde tesiri büyük olur. Fakat tekrar edildikçe bu tesir azalır, ikinci derecede zayıflar, üçüncü derecede

²⁵⁵ Tenbih-ül Muğtterrîn

düşecek hale gelir. Şayet üstün vecd (çok cezbe) sahibi bir kimse bile bir evde devamlı olarak sık sık vecde gelmek istese ve bunun için uğraşsa da onun için mümkün olmaz. Evini değiştirmekle de yine vecde gelebilir. Yine bunun gibi, aynı manada olsa da, onu daha garip ve başka bir şekliyle ifade etmek nefsi harekete geçirebilir. Kur'an-ı Kerim'in okuyucusu her zaman, Kur'an'ı garib olarak (ilk olarak duymuş gibi) okuyamaz. Çünkü Kur'an mahsur ve mahduttur, ona ziyade etmek mümkün değildir. Hepsi ezberlenmiş ve daima tekrarlanı gelmiştir.

Bu anlattıklarımıza delil olarak, Ebubekr-i Sıddîk (r.a.) Medine'ye gelen bedevî Arapların Kur'an'ı dinlerken ağladıklarını görünce: "Biz de ilk önce böyle idik. Fakat zamanla kalplerimiz katılaştı, yani Kur'an-ı Kerim ile ünsiyet peyda ettik." dedi. Sakın Hz. Ebubekr'in (r.a.) kalbinin, Arapların ayak takımlarından daha katı olduğunu sanma. Onun kalbi, Allah aşkı ve sevgisi ile daha doludur. Fakat çok tekrar, onunla ünsiyetini sağladı ve tesirini azalttı. Zira insanoğlunun, ilk duyduğu ayetten ağladığı gibi, yirmi sene devamlı okuduktan sonra, yine onu okuyup ağlaması ve ilk hali ile son halinin bir olması adet bakımından muhal gibidir. Bu, her yeni ve garip olan şeyler için böyledir. Çünkü her yeninin bir tadı ve her yeni gelenin bir tesiri olduğu gibi, her ülfet edilen şeyde de, o tesirin aksine olarak ünsiyet vardır.

Bunun için Hz. Ömer (r.a.), Kabe'yi fazla tavaftan menetmeyi kastederek: "Korkarım ki, çok tavaf etmekle Kabe'nin heybetini nezdlerinde kaybederler." dedi. Yani onunla ünsiyet peyda ederek artık hiçe sayacak bir hal alırlar, demek istedi. Nitekim ilk defa Kabe'ye giden kimse, orayı ilk görüşünde dehşetli heyecanlanır; ağladığı, hatta bayıldığı bile olur. Fakat aradan bir müddet geçtikten sonra, üstündeki bu tesir kaybolmağa başlar.]²⁵⁶

Bunun gibi, yeni sofi olan birinin şeyhi gördüğündeki veya bazı amellerinde duyduğu hazzı ileriki zamanlarda duyamaması da böyledir.

[Mübtedinin (tarikatta yeni olanın) sayhası, gafletten huzura kavuştuğu zaman neş'et eder. Eğer gaflet veya huzur devam ederse bu ses artık çıkmaz. Mutavassıtın (bu yolun ortalarında olanın) sayhası gelen feyzin, göğüslerine sığmamasından dolayı olur. Gavs (k.s.) bazı kişilerin sayhalarının bazen şeyhinin tasarrufatından olduğuna işaret ederek buyurdu ki: " Bazı meşayihin müridlerinde büyük naralar olurdu. Mübtedinin sayhası ve huzuruna en güzel örnek, yaş bir odunu ateşe atınca, ondan ses çıkar, odun kuruyunca ses kesilir."

Gülme, ağlama ve nâra gibi hallerin sahipleri, meczup olmadıkları halde, meczup diye adlandırılmaları, ancak gafletten huzura geçtikleri zaman, cezbenin bir çeşidi onlarda bulunduğu içindir.]²⁵⁷

Sıddık-ı A'zam Ebubekir (r.a.) vefat haberini alınca hüngür hüngür ağlamaya başlamış ve koşarak Resulü Ekrem'in hücreğine gitmişti. Ebubekir onu görür görmez "İnnalillah ve inna ileyhi raciun. Allah'ın Resulü vefat etmiştir" dedi. Sonra başının ucuna geldi eğilip alnından öptü ve:

"Eyvah ey Allah'ın Peygamberi!" deyip başını kaldırdı. Sonra bir daha eğilip alnını öptü ve:

"Eyvah ey Allah'ın dostu!" deyip başını kaldırdı. Sonra bir daha eğilip alnını öptü ve:

"Eyvah ey Allah'ın sevgilisi! Eyvah! Resulullah vefat etti" dedi ve şöyle diyordu: "Ölün de dirin gibi tertemiz ya Resulallah." Üzerine kapanıp mübarek yüzünü öptü, sonra ağlayarak (dışarı çıktı) mescide gitti. Ashab-ı kiram büyük bir şaşkınlık içindeydiler. O sırada Hz. Ömer mescidde konuşma yapıyor ve: "Resulullah münafıkların kökünü kazımadıkça vefat etmez. Resulullah ölmemiştir." diyordu. Hatta kılıcını çekmiş: "Kim, Muhammed öldü derse boynunu vururum." demişti.

Hz. Ebubekir (r.a.) kendisinin irade salabetini ve görüş isabetini yansıtan bir hutbe irad ederek ashab-ı kiramı teskin ve teselliye çalıştı. Önce hamd etti sonra: "Allah:

إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ

«Muhakkak sen de öleceksin, onlar da elbet öleceklerdir.»²⁵⁸ Ve:

²⁵⁶ İhya-u Ulumiddin c.2, s.738-739

²⁵⁷ Minah, 210-211. Minha

²⁵⁸ Zümer suresi, ayet: 30

وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي
اللَّهُ الشَّاكِرِينَ

«Muhammed bir peygamberden başka bir şey değildir. Ondan önce de peygamberler gelip geçmiştir. Şimdi eğer o, ölür veya öldürülürse, ökçelerinizin üstünde gerisin geri mi döneceksiniz? Kim ökçesi üzerinde gerisin geri dönerse elbette Allah’a hiçbir şey ile zarar vermiş olmaz. Allah, şükür (ve sebat) edenleri mükâfatlandıracaktır.»²⁵⁹ (diye) buyurmamış mıdır?” dedi.

Öyle ise, kim Allah’a ibadet ediyor idiyse Allah sağdır ve onun için ölüm yoktur. Kim de Muhammed’e ibadet ediyor idiyse bilsin ki Muhammed ölmüştür.” dedi. Bunun üzerine Hz. Ömer şöyle anlatıyor: “Vallahi ben Allah’ın kitabındaki bu ayetleri sanki duymamış gibiydim. Bu ayetler şimdi nazil oluyor sandım.”

Ömer el-Faruk (r.a.) kederinin şiddetinden yerlere yığıldı ve hüngür hüngür ağlamaya başladı. Gözlerinden sel gibi akan yaşlar ile şu belagatli ve yanık sözleri îrad etti.: “Anam babam sana feda olsun ya Resulullah! Senin mescid-i şerifte yanında hutbe irad ettiğin bir hurma ağacı vardı. Cemaat çoğalınca sesini onlara duyurabilmek için minber yapmıştın. Senin ayrılığından o hurma ağacı inlemişti de ancak onun üzerine elini koyarak onun feryadını sakinleştirmiştin. Ehil ve ashabin sana feryad etmeye o ağaçtan daha fazla haklıdırlar. Çünkü sen onlardan ayrıldın...”

²⁵⁹ Ali İmran suresi, ayet: 144

MÜRŞİD-İ KÂMİLİN VASIFLARI, GÖREV VE YETKİLERİ

[Malumunuz olsun ki, şeyhlik ve irşad makamının birçok âdâb ve şartları vardır. Bazıları, bâtına göredir ki, onlar kul ile Rabb'in (celle ve alâ) arasında olup, onları hiç kimse bilmez. Belki bilinmeleri Rabb'e (celle ve alâ) havale edilir. Lakin kulun dıştaki görünüşü, şeriatın istikametine uygun oluşuna göre belirlenir. Yani cisminin azalarından her hangi birisinden şeriate muhalif bir şeyin sadır olmamasıdır. Çünkü o gizli manevî makamın medarı, Alah'a (celle ve alâ) zatında fani oluş, daima manevî huzurunda bulunma ve daha buna benzer bir çok şeydir.

Bazıları da zahire göredir ki, şeyh (mürşid) olan kimsenin, kendisi kâmil ve başkasını da kemâle erdirecek kabiliyette olan bir mürşid tarafından irşad için icazetli olması, her türlü itikad ve inancını sünnet-i seniyyeye göre tashih ettikten sonra, bütün işlerinde mürşidine tâbi olması, mümkün olduğu kadar ruhsattan korunması, belki yaptığı amelleri, azimete hatta imkan dahilinde, mezhepler açısından üzerinde ittifak edilen ahkâmlara göre bulunmasıdır.]²⁶⁰

[Mürşid-i Kamil, bütün insanlara karşı çok şefkatli ve merhametli olur. Bilhassa Hakkı isteyen ve sevenler onu, ana ve babalarından daha merhametli ve şefkatli bulurlar. Mürşid-i kâmilin güzel adetleri şudur: Cenab-ı Alah'ın marifetini ve muhabbetini talib ve kendi hizmet ve sohbetine hevesli olup huzuruna gelen salıklere sohbetin başında din ilmini öğretir. Onların müşküllerini, ehl-i sünnet ve'l-cemaat mezhebine uygun olarak çözer, şüphelerini giderir, inançlarını düzeltir ve kuvvetlendirir. Sonra temizlik ve namaz meselelerini tam manasıyla öğretir. Tevekkül, tefviz, sabır, teslim ve rızayı anlatır. (Bunları ya bizzat veya imkân ve zaman müsait olmadığında, görevlendirdikleri kişiler aracılığıyla yaparlar.)

Mürşid-i Kâmilin alametleri: Ayıpları örter. Kimsenin ayıbını, kusur ve hatasını ifşa etmez. Bilhassa salıkların ona bildirdikleri sırları asla kimseye söylemez. Sonra bu kâmilin nefsi muhtaç değildir, hiç kimseden bir şey ummaz ve almaz. Yine bu kâmilin öyle güzel huyları var ki, asla kimseye kızmaz ve en ufak bir kırıcı laf söylemez. Ancak Allah için buğzeder ve Allah için söyler. Onun yanında yemeklerin iyisi ile kötüsü birdir. Her türlü giyeceklerin yenisi de, eskisi de onun için birdir. Bu kâmilin yanında hamurla ekmeğin, pirinçle arpanın, temiz su ile bulanık suyun, sarımsakla amber kokusunun, yünle ipeğin, döşekle hasırın, gençle ihtiyarın, şan ve şeref sahibiyle hakirin, amir ile fakirin hiç bir farkı yoktur, hepsi ona göre birdir. Bu kâmil, açlık ile toklukta, uyku ile uyanıklıkta, konuşma ile sükûtta, uzlet ile ülfette ve bütün adet ve ibadetlerinde "işlerin en hayırlısı orta olanıdır" prensibine göre hareket eder. Nitekim kâmillerin ve mürşidlerin en büyüğü olan Peygamber (s.a.v.) Efendimiz: "Allah'a yemin ederim ki sizin en çok Allah'tan korkanınız benim. (Buna rağmen) oruç tutarım, oruç açarım. Namaz kılarım, dinlenirim ve evlenirim." Yani ifrat ve tefritten kaçınır, ikisinin ortasında yürür. Bu ortalama hareket şekli yalnız veliler mertebesine eren kâmil insanlara mahsustur, diye buyurmuştur. Muhakkak ki bu alamet ve kerametler Mürşid-i Kamil olan zatta görünür.]²⁶¹

[Cidden böyle kâmil ve mükemmel bir zatın varlığı bulunmaz bir şeydir. O kadar ki: Uzun asırlardan, uzun zamanlar geçtikten sonra onun zuhuru olsa dahi, bir ganimettir. Âlem onunla nurlanır. Onun nazarı, kalb marazlarına şifadır. Onun teveccühü, beğenilmeyen düşük huyları atar.

Bu öyle bir zattır ki: Velayet mertebelerinin en yükseğine ermiş ki, onun üstünde bir makam yoktur. (Velayet makamları arasında). İşbu zat, onunla müşerref olur. Mahbubiyet makamının kabiliyeti ona verilmiştir. O, velayet mertebelerinin kemâlatını kendinde toplayıcıdır. Davet derecesi makamlarını dahi içine alıcıdır.

Nübüvvet makamına has olan velayetten dahi hazzını almıştır. Hülasa, şu mısra, onun hakkında olsa pek doğrudur:

*Toplanmış güzellikler onda bütününüle...*²⁶²

²⁶⁰ Mektubat-ı Muhammed Diyaüddin, 62. Mektup

²⁶¹ Marifetname: Sy. 682-683

²⁶² İmam-ı Rabbanî, Mektubat: 285. Mektup

[Bütün mucizeler, peygamberlerin insan ve kâinat üzerindeki yetkileridir. Bunların bir kısmı, derecelerine göre peygamber varisi olan kâmil insanlarda da zuhur eder. Ancak bunun bir sınırı vardır. Onu bilmek gerekir. Yoksa veliler hakkındaki yanlış inançlar yüzünden şirke düşülür.

Bazıları, kutub ve gavs olarak bilinen velilerin kâinatı idare ettiğini, bütün insanlardan ve âlemden haberdar olduğunu, istediğini yapma yetkisinin bulunduğunu düşünür ve söyler.

Bu fikir yanlıştır; tövbe edilmezse şirke ve küfre girme tehlikesi vardır. Bütün kâinatı yoktan var eden ve varlığını devam ettiren Allah-u Teala'dır. Kâinat ve insan onun elinde ve emrindedir. O dilediği şekilde yaratır, istediği gibi sevk ve idare eder.]²⁶³ Kanaatimizce Dilaver Selvi burada velilerin mutlak manada Allah'ın işlerine müdahale ettiklerine inanmanın şirk ve küfür olduğunu kastetmiştir. İzinsiz olarak ve bütün yetkileri elinde bulundurmak suretiyle yegâne kuvvet ve kudret sahibi olarak tasarrufta bulunma durumunun peygamberler dahil hiçbir beşer için söz konusu olmayacağı ve bir beşeri bu şekilde yüceltmenin şirk olduğu elbette kesindir. Bunu en basit bir Müslüman dahi böyle bilir ve bu şekilde inanır. Bizim için en büyük delil Kur'an'dır:

وَإِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ أَأَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأُمِّي إِلهَيْنِ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالَ سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقِّ إِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِي وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

«Ve yine Allah demişti ki: "Ey Meryem oğlu İsa sen mi insanlara 'Beni ve annemi, Allah'tan başka iki tanrı edinin' dedin?". Hâşâ, dedi, Sen yücesin, benim için gerçek olmayan bir şeyi söylemek benim haddime değildir! Eğer demiş olsaydım, elbette sen bunu bilirdin. Sen benim içimdekini bilirsin, hâlbuki ben senin zâtında olanı bilmem. Gizlilikleri eksiksiz bilen yalnızca sensin.»²⁶⁴

Cenab-ı Allah'ın verdiği izin ve yetkiler dahilinde bir veli kainatta tasarrufta bulunabilir. Tabi dediğimiz gibi bu mahduttur. Bizzat idare eden değil de görevli birer me'murdurlar. Bir şehrin valisi gibi düşünülebilir. Bu şekilde inanmak O'nun birliğine ve kayıtsız hâkimiyetine inanmaya zarar vermez. Nasıl ki Allah (c.c.) kâinatın düzen ve intizamını, tabiat olaylarını Mikail'i (a.s.) görevli kılmakla yürütmektedir. Aynen bunun gibi. Allah'ın (c.c.) kudret sıfatını, tekvin sıfatını, semî' sıfatını, basar sıfatını, irade sıfatını beşere nispet etmemelidir. Burada dozu iyi ayarlamak lazım, ne ifrat ne de tefrit yapmamak lazım. Allah Teala'nın kendi işlerinde melekleri çalıştırması, nasıl ki O'nun acizliğinden değil, bazı hikmetlerden dolayı ise, yorucu taat ve mücahedelerle beşeriyet elbisesinden soyunarak yeryüzünde meleklerden de üstün seviyeye çıkan velilerini çalıştırması da onlar için bir ikram, bir taltif, bir terfi ve bir teşvihtir. Bir kere düşünmek lazım iblis Allah'ın düşmanı olduğu halde bir anda dünyadaki herkesle irtibat halindedir, her tarafından haberdar ve faaliyettedir. Nasıl olur da Allah dostu bir Allah düşmanı kadar yetkili değildir. Allah dilediğine dilediği yetki ve görevleri verir. Nefsin kötü sıfatlarından arınmış bir velinin ruhu işbaşındadır. Ruhun da yetki ve sınırlarını ancak kendisinin bildiğini bildiren Rabbimiz (c.c.):

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا

«Sana ruhun ne olduğunu soruyorlar, de ki: "Ruh, Rabbimin emrinden ibarettir. Bu hususta size pek az bilgi verilmiştir.»²⁶⁵

Ruhların (tasarrufat-ı maneviyyenin) şimşek gibi çakan tesirlerini inkâr her şeyi açıp salıveren Allah Teâlâ'nın yardımını bilmemektir. Allah'ın kelâmı hükümsüz bırakılmaz. O şöyle buyurur:

إِنَّ وَلِيََّ اللَّهُ الَّذِي نَزَّلَ الْكِتَابَ وَهُوَ يَتَوَلَّى الصَّالِحِينَ

“Çünkü benim velim o kitabı indiren Allah'dır ve O, bütün salihlere de velilik ediyor.”²⁶⁶

(Cenab-ı Allah c.c. Peygamberine s.a.v. hitaben, müşriklere böyle söyle diyor.)

²⁶³ Dilaver Selvi, Kaynaklarıyla Tasavvuf: c.1, s.360

²⁶⁴ Al-i İmran, 5/116

²⁶⁵ İsra 17/85

²⁶⁶ A'raf (7) / 196.

Yani, onların (salih kullarının) da işlerini üzerine alır. Onlardan meded umanların işlerini de. (Hatta) Onlardan yardım isteyenlere sığınanları da himayesine alır. O salih kişiler ister hayatta olsun ister olmasınlar, ister farkında bulunsun isterse bulunmasınlar...

Kul, merhametli olunca, uyuyan birisinin üzerine örter de, o, uyandıktan sonra, yaptığı iyiliği ona anlatmaz. (Zengin) Kul, fakire iyilikte bulunur da, ona haber bile vermez.

Allah Teala ise, Rahmandır, Rahimdir. O Azamet sahibidir, cömerttir. Dostu olan kuluna, bilmediği yerden yardım, ummadığı taraftan da rızık bahşeder. Cenab-ı Hakk'ın, dağlar gibi olan yüce yardımları, kulunu, keder ve güçlükler denizinde boğulmaktan korur. Sevgili kulundan ve onu sevenlerden, (kötü olan) mukadder akıbetleri (kulunun hayrına olan) kaderlerle defeder, giderir. (Ama bu) veli kulunun tesiriyle değil, kendi tenezzülât-ı Sübhaniyesi'nin bir neticesidir.

Musibetleri, Allah Teala'dan başka giderecek yoktur. Allah'a sığınan korunur, Başkalarına kapılanan da, pişman olur.]²⁶⁷ Cenab-ı Allah c.c. onların yüzü suyu hürmetine onlara sığınanlara da yardım eder, diyor Ahmed er- Rufai Hz.leri k.s..

Şeyh-i Ekber Muhyiddin b. Arabî Hz.leri (k.s.) "Futuhât" adlı eserinde "Nefesler Alemi" adı verilen Allah erlerini sınıflandırmasını uzun uzadıya yapmıştır. Biz sadece konuya ışık tutması açısından bir kısmını aktarmayı uygun bulduk:

[**Kutub:** Bütün hal ve makamlara asaleten veya vakaleten sahip olandır. Bir zamanda yalnız bir tanedir. Bu aynı zamanda "GAVS"tır. Kendi zamanındaki velilerin reisidir. Bazıları zahiri ve batını hilafete sahiptir, hulefa-i raşidin, Ömer b. Abdulaziz gibi. Bazıları da sadece manevi hilafete sahiptirler. Devlet idaresinde görev almazlar. Genellikle kutupların çoğu bu kısımdandır. Ebu Yezid el-Bestamî gibi. Kutbun manevi ismi Abdullahtır.

İmam: Her zamanda iki tane bulunur. Kutub olan velinin veziri durumundadırlar. Kutup vefat edince bunlardan biri onun yerine geçer. Manevi isimleri; birininki Abdurrab, diğerininki Abdulmelik'tir. Biri mülk âlemini diğeri melekût âlemini müşahade eder.

Evtad: Bir zamanda dört tanedir. Lakapları; Abdulhayy, Abdulalim, Abdulkadir ve Abdulmüriddir. Biri dünyanın doğusu, biri batısı, biri güneyi, biri de kuzeyi ile memurdur. Her biri o bölgenin manevi valisi durumundadır. Kadın da olabilir.

Ebdal: Bir zamanda yedi tane bulunur. Bunlar da yedi iklimin muhafızdırlar. Sırasıyla, Hz. İbrahim'in, Hz. Musa'nın, Hz. Harun'un, Hz. İdris'in, Hz. Yusuf'un, Hz. İsa'nın ve Hz. Adem'in huyundadırlar. Bir iş için ayrıldıklarında yerlerine kendi suretlerinde birini bırakarak gittiklerinden bu isimle isimlendirilmişlerdir. Bu makama ancak açlık, sükutluk, uykusuzluk ve uzletle ulaşılır.

Nakib: Feleğin burçları gibi on iki tanedirler. İz bilenler gibi, nefislerin gizli hallerini, İblis'i, kişilerin said mi şaki mi olduğunu bilirler.]²⁶⁸

Muhammed Nuri Şemseddin (k.s.) kitabında şu bilgilere yer verir:

[Sırr-ı hilafet, her asırda bir zat-ı şerif, Allah Teala'nın ihsanı olan bir husustur ki, Hz. Seyyidi'l-enbiya ve senedi'l-evliya ve'l-etkiya aleyhi ve âlihi ekmelü't-tehaya aleyhissalatu vesselam efendimizin izin ve icazetleriyle, bütün ümmeti Muhammed'in terbiyesi hususu, kendisine Allah Teala'nın ihsanı olur. Bu veçhile memurdurlar.

.....

O zat-ı şerif, zerreye varıncaya katar her şeyi görür. Kendisi için örtülü, kapalı bir şey yoktur. Bir müridi batıda, bir müridi de doğuda bulursa ve kendileri de ortada bir yerde olsalar, müritlerinin ikisine birden emr-i Hak vaki olup son demlerinde İblis bunlara musallat olsa, hilafet nuru ile bu hali görürler ve bunları İblis'in şerrinden kurtarırlar. O zata göre, kedisinden gizli bir şey yoktur. İster yakın, ister uzak, ister gece, ister gündüz olsun, onun için birdir. Her kişinin haline vakıftır. Kişinin kendi halini, kendisinden iyi bilirler. Nereye uzansa yetişir, nereye dilerse yakın veya uzak ayak basarlar. Göz açıp kapayıncaya kadar, nereye dilerse ve neyi görmek isterse görürler. Onun için, gizli ve saklı bir şey olmaz. (Müridini) her yerde bulur ve bilirler. Her hangi

²⁶⁷ Ahmed er-Rufai / Burhanu'l-müeyyed, çev.: Sıdkı Güllü, Bedir Yay., ss.76-78.

²⁶⁸ Yusuf Nebhanî / Veliler ve Kerametleri, c.1, s.103-139

yerde olursa, hazır bulunur, kusur ve tecellisine göre terbiyesini ederler. Dilerse, bir müridini bir bakışta vasıl-ı ilallah eder. Etmediğinin mutlaka bir illeti ve hikmeti vardır. Bazıları tez vakitte vasıl-ı ilallah olurlar. Bazıları ise, uzun zamanda vuslat bulurlar. Zira o zat-ı şerif daima Resulullah'ın huzurunda bulunur. Bu sebeple, her ne ki diler ve işlerse, Resulullah'ın izin ve ruhsatı iledir. Kendiliğinden bir şey dilemez ve işlemez.]²⁶⁹

İmam Rabbanî k.s. oğlu Şeyh Muhammed Sâdık'a şöyle yazmıştır: *"Bu yolda yetişmek ve başkalarını yetiştirmek aks ile uzakdan te'sîr ederek olur. Tâlib, yol gösteren rehberine k.s. karşı, kalbindeki muhabbet bağı ile her an onun gibi olmaktadır. Ondan akseden, yayılan nurlar ile temizlenir. Bunları anlamasına lüzum da yoktur. Nurları saçan da, alan da bilmez. Güneş ışınları karşısında, her an olgunlaşan, tatlılaşan karpuzun, bu değişikliğini bilmesine ne lüzum vardır? Güneş de karpuzu olgunlaştırdığını bilmez."*²⁷⁰

Mürşidinden bir şey talep eden mürid direkt olarak mürşidinden değil de mürşidini aracı ve vesile kılarak, onun yüzü suyu hürmetine Allah'tan dilemeli, Allah'ın verdiğini bilmeli ve böyle kastetmelidir.

Bu konuda zamanın gavsı eş-Şeyh Seyyid Abdalbaki Bilvanisî ile bir sofisi arasında şu şekilde bir konuşma olmuştur:

Sofi - Kurban, bir mürşid belli bir makama geldikten sonra sofilerinin bütün hallerine vakıf olur mu?

Gavs - Her şeyi bilen sadece Allah'tır. Haşa Allah'tan başka kimse tam teferruatıyla her şeye vakıf olamaz. Allah bildirmezse hiç kimse bir şey bilemez. Peygamberler dahi her şeyi bilemezler.

Bu nedir? Bu sizin işiniz değil, siz böyle şeylere karışmayın. (Yani bu gibi sorular, gayba ve hal ilmine girdiğinden fazla kurcalamayın demek istemişti.)

Sofi - Kurban itikadımı düzeltmek için, yanlış itikatta olmayayım, diye soruyorum. Müride gelen nimeti veya musibeti şeyhinden bilmesi, gerçekten öyle olduğu için mi, yoksa bunu böyle farz edip, hüsn-ü zan yaparak düşünmek mi lazım?

Gavs - Evet. Yalnız o olan işlerden şeyhin haberi olması gerekmez. İş olur, fakat cesedin bundan haberi bile olmaz. Sadatlar da müdahale ederler. Sadece kendi şeyhi değil, bir zincir gibi silsile yoluyla ta Resulullah'a kadar giden sadatlar himmet ve tasarruf edip müdahale ederler.

Sofi - Kurban, sofinin üzerindeki ruhaniyet de her halde müdahale eder, fakat şeyh haberdar olmaya bilir, öyle mi?

Gavs - Evet. Cenab-ı Allah sofi tövbe alır almaz, şeyhin bir ruhaniyetini yaratır. O, sofiyle beraberdir.

²⁶⁹ Muhammed Nuri / Miftahu'l-Kulub, s. 44-47

²⁷⁰ İmam Rabbanî / age, 260. mektup.

MÜRŞİDİ ZİYARET EDEBİ

H. Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurur:

“Size cennet ehli olanlarınızı haber vereyim mi? Bir şehrin (memleketin) öbür ucunda bulunan din kardeşini Allah (c.c) rızası için ziyaret eden kimse cennetlidir.”

Allah (c.c) rızasını kazanmak için yola çıkmaya niyet edip, ihlaslı olarak mürşidi ziyarete muvaffak olabilmek için Allah (c.c)’dan yardım istenip dua edilerek yola çıkılmalıdır.

Mürşidi ziyarette uyulması gereken adaplardan bazıları şunlardır:

Mürşitten zahiri iltifat beklememelidir.

Mürşidin müride iltifatı onun zararınadır. Mürşidinden hürmet ve güler yüz beklememelidir.²⁷¹

Mürşidin huzuruna hürmet ve edeple girmeli, ona bakarken saygı ve hürmet duyguları ile bakmalıdır.

Mürşidin huzuruna girdiği zaman izin almadan oturamaz.

Mürşidin huzurunda otururken, devamlı onun yüzüne bakmamalıdır.

Mürşidin huzurunda sakın bir halde boynunu bükerek oturur. Gözlerini kapatıp rabita ederek feyzin gelmesini bekler. Kalben yalvarır.

Mürşidin yanında kalbe sahip olmalı, kalbe gelen vesveselerin peşine takılmamalı, onu büyütmemeli.

Mürşidin izni dışında, mürşidin huzurunda nafile namaz kılmamalıdır.

Başkasının selamını mürşidine tebliğ etmek vazifesini üzerine almamalıdır.

Mürşidinin huzurunda, başkalarına iltifat etmemeli, hal ve hatır sormamalıdır.

İzin almadan konuşmamalıdır.

Tövbe esnasında ve mürşitle konuşurken onun duyacağı kadar alçak sesle ve yumuşak konuşmalıdır.

“Ey iman edenler, seslerinizi Peygamberin sesinden yüksek çıkarmayın. Ona sözle birbirinize bağırduğınız gibi bağırmanın ki, siz farkına varmadan amelleriniz boşa giderir.”²⁷²

Mürşitle konuşmadan onu ziyaret etmeden önce, muvaffak olabilmesi için Allah’dan (c.c) yardım ister. İmkânı ölçüsünde sadaka verir.

“Ey iman edenler, Rasulullah’a başvuracağınız ve gizli konuşacağınız zaman, başvurunuzdan önce bir sadaka veriniz. Bu sizin için daha hayırlı ve daha temizdir. Şayet bir şey bulamazsanız, bilin ki Allah bağışlayandır, esirgeyendir.”²⁷³

Sık sık soru sormamalıdır.

Mürşide sorulan sorunun cevabını almak için ısrar etmemeli, ona gaybe ait sorular sormamalı.²⁷⁴

Mürşidin verdiği cevaba göre hareket etmeli nefesine ve aklına göre yorum yapmamalıdır.

Mürşidinden keramet göstermesini beklememelidir.²⁷⁵

Mürşidi ziyarette acele etmeyip diğer kardeşlerini sıkıntıda bırakmayarak, tevazu halinde mürşidin yan tarafından yaklaşıp mürşidin elini sıkmadan, incitmeden; elini yukarıya kaldırmadan ziyaret etmelidir.

Mürşide arka çevrilmeden edep ve tevazu içerisinde mürşidin yanından ayrılmalıdır.

²⁷¹ Halidiye Risalesi, s.22

²⁷² El-Hucurat: 2

²⁷³ Mücadele suresi: 1-2

²⁷⁴ Halidiye Risalesi, s.33

²⁷⁵ Halidiye Risalesi s.33

MÜRŞİDE SAYGI VE ONDAN TEBERRÜKLENME

Bazı dini kendi kafasına göre yorumlayarak: “Peygambere saygı amaçlı ayağa kalkılmamıştır. Ona mürşitlere gösterildiği gibi aşırı hürmet ve tazim gösterilmemiştir.” diyenlere aşağıdaki hadisler her halde yeterli cevap olacaktır.

“Resulullah’ı (s.a.v.) berber tıraş ederken gördüm, sahabeler etrafını çevirmişlerdi. Berberin kestiği saçların bir tekini bile yere düşmesini istemiyorlardı. Her düşen saç daha, yere inmeden birisinin avucuna düşüyordu.”²⁷⁶

Büyük İslam mücahidi Halid b. Velid, (r.a.) Yermük savaşının iyice kızıştığı bir sırada sarığını düşürmüştü. Ortalık biraz sakinleşince sarığının bulunup getirilmesini emretti. Tekrar tekrar aradılar ve nihayet buldular, pek eski bir şeydi. Böyle değersiz bir sarığı buldurmak için, niçin ısrarla arattığını sordular. Şunları söyledi: “Resulullah (s.a.v.) efendimizle umre yapıyorduk. İhramdan çıkarken mübarek saçlarını tıraş ettirdi. Ashab-ı Kiram (r.anhum) kesilen saçları kapmak için adeta yarış ediyordu. Mübarek alnından kesilen saçları herkesten önce alıp işte bu sarığın içine koydum. Bu sarık başımda olduğu halde bugüne kadar katıldığım hiçbir savaşı kaybetmedim.”²⁷⁷

Ashab-ı Güzin (r.anhum) Resulullah (s.a.v.)’den teberrüklenmek düşüncesiyle Peygamber efendimizin abdest suyunun artanını bile alıp yüzlerine gözlerine sürerlerdi.

Allah’ın Resulü’nün huzurunda kazandıkları iman nuru ile Peygamber’in (a.s.v.) yanından ayrılmayı hiç arzu etmezlerdi. Urve, Kureyşlilerin yanına gelip gördüklerini onlara şöyle anlattı: “Ey ahali, vallahi ben vaktiyle Rum hükümdarı Kayser’in, İran şahı Kisra’nın, Habeş kralı Necaşi’nin divanlarına elçilikle girdim. Muhammed’in ashabı tarafından Muhammed’e gösterilen saygının, bunlardan hiç birine milleti tarafından gösterildiğini görmedim. Eğer o tükürse de birinin eline değse, o hemen vücuduna ve yüzüne sürüyor. Muhammed’in ağzından bir söz çıkınca onu hemen yerine getirmek için hepsi birden koşuyorlar. Onun abdest suyunu aralarında mücadele ederek bölüşüyorlar. Yere düşürmüyorlar. Eğer biri bir damla bulamamışsa, elini başkasının ıslak olan eline dokundurup yüzüne sürüyor. Onun yanında çok alçak sesle konuşuyorlar. Saygıdan dolayı gözlerini kaldırıp ona bakmıyorlar. Saçından sakalından bir kıl düşse onu bereketli görerek alıyorlar, ona saygı hürmet gösteriyorlar. Kısacası ben Muhammed’in arkadaşlarının ona gösterdikleri sevgiyi, hiçbir topluluğun başındaki reisine gösterdiğini görmedim. Bu adam size makbul bir teklifte bulunuyor, onu kabul edin.”²⁷⁸

Enes (r.a.)’dan Peygamber efendimiz ashabı arasına geldiği zaman Ebubekir ile Ömer’den başka hiç kimse başını kaldırıp ona bakmazdı. Ancak o ikisi ona gülümseyerek bakar ve o da onlara gülümserdi.²⁷⁹

Usame b. Şerik’den (r.a.) Peygamber efendimizin yanında, her birimizin başına bir kuş konmuş gibi oturuyor ve hiç birimiz konuşmuyorduk.²⁸⁰

²⁷⁶ Buhari

²⁷⁷ Tecdrid-i Sarih, 2/160

²⁷⁸ Hayatus Sahabe – Fezaili A’mal – Kutub-i Site (İ. Canan)

²⁷⁹ Kadı İyad’ın Eş-Şifâsı c.2 s.33 (Tirmizi’den)

²⁸⁰ Tergib c.4 s.184 (Taberani ile İbn-i Hibban’dan)